

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI

**TÜRK VE ALMAN BASININDA SİYASİLERİN DİL
SERÜVENLERİ: SÖZ-EYLEM KURAMI ÇERÇEVESİNDE 11
EYLÜL SALDIRILARI VE IRAK SAVAŞI ÜZERİNE:
TERÖR MÜ YOKSA HAÇLI SEFERLERİ Mİ?**

Ayşegül Aycan SOLAKER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Yılmaz KOÇ

KONYA-2016

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ayşegül Aycan Solaker		
	Numarası	114206001006		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Alman Dili ve Edebiyatı/Alman Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Yılmaz KOÇ		
Tezin Adı	Türk ve Alman Basınında Siyasilerin Dil Serüvenleri: Söz-Eylem Kuramı Çerçevesinde 11 Eylül Saldırıları ve Irak Savaşı Üzerine: Terör mü Yoksa Haçlı Seferleri mi?			

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan başlıklı bu çalışma 03.06.2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı Danışman ve Üyeler İmza

Prof. Dr. Yılmaz KOÇ

Doç. Dr. Zeki USLU

Doç. Dr. Erdiñç YÜCEL
Necmettin Erbakan Üniversitesi
A. Keleşoğlu Eğitim Fakültesi
Alm. Dili Eğitimi A.B.D.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ayşegül Aycan Solaker		
	Numarası	114206001006		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Alman Dili ve Edebiyatı / Alman Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	Doktora ☐
Tezin Adı	Türk ve Alman Basınında Siyasilerin Dil Serüvenleri: Söz-Eylem Kuramı Çerçevesinde 11 Eylül Saldırıları ve Irak Savaşı Üzerine: Terör mü Yoksa Haçlı Seferleri mi?			

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı Ayşegül Aycan SOLAKER
	Numarası 114206001006
	Ana Bilim / Bilim Dalı Alman Dili ve Edebiyatı
	Programı Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tez Danışmanı Prof.Dr. Yılmaz KOÇ	
Tezin Adı	Türk ve Alman Basınında Siyasilerin Dil Serüvenleri: Söz- Eylem Kuramı Çerçevesinde 11 Eylül Saldırıları ve Irak Savaşı Üzerine: Terör mü Yoksa Haçlı Seferleri mi?

ÖZET

11 Eylül 2001 tarihinin dünya tarihine geçeceği ve dünyayı değiştireceği kimsenin aklına gelmezdi. Fakat bu tarihten sonra yaşananlar, 21. yüzyılı derinden etkileyen bir süreç olarak değerlendirilmesine neden olmuştur.

Geçen on beş yıla rağmen, saldırıların nasıl gerçekleştiği, kim veya kimler tarafından düzenlendiği hala sorgulanmakta ve komplo teorileri ve esrarengiz muamma olarak hala tartışma konusu olarak kalmaktadır.

Amerikalı senatör Hiram Johnson, "Savaşın ilk kurbanları gerçeklerdir" demektedir. Bu çalışmada da dilbilimsel yöntemler ile 11 Eylül sonrası yaşanan olaylar gözler önüne serilmeye ve analiz edilmeye çalışılmıştır. Sonuca ulaşmak için de zamanın yetkili kişilerinin yanı sıra özellikle de 43. Başkan George W. Bush'un söylemleri yakın merceğe altına alınmış; bu esnada ise söylemlerin gerçekliğe uygun olup olmadığı analiz edilmiştir. Ayrıca saldırılar tarihi ve sosyolojik açıdan ele alınmış ve Sözeylem Kuramı ABD'nin saldırılar öncesinde ve sonrasındaki dış siyaseti ile desteklenmiştir. Yaşanılanların hukuka uygunluğu da ele alınmış ve elde edilen bilgiler doğrultusunda gerçekliğe ulaşılmaya çalışılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda ise ABD'nin zamanın yetkili kişilerinin Birleşmiş Milletler'in kararlarını hiçe sayarak ve uluslararası hukuk kurallarını göz ardı ettiği sonucuna varılmıştır.

Kullanılan dilin analizi için söylemlerden ve söz edimlerden hareket edilmiştir. John R. Searle'nin ve onun edimsözler arasında yapmış olduğu sınıflandırmaya dayanan yöntem ile de söylemler dünya arasındaki farklılıklar yakın mercek altına alınmıştır. Elde edilen sonuç ise Bush'un "Haçlı Seferi" söyleminin Söz- Eylem Kuramı bağlamında "isabetli" ve "başarılı" olduğudur. Böylelikle de 43. Başkan George W. Bush'un eylemlerin asıl gayesinin terörden arınmış bir dünya olmadığı, ABD'nin ekonomik çıkarlarına uygun bir şekilde eylemlerini meşrulaştırdığı ve gerçekleştirdiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Afganistan müdahalesi; Dil Stratejileri, Irak Savaşı; 11 Eylül; Söylem; Söz -Eylem Kuramı.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

	Adı Soyadı Ayşegül Aycan SOLAKER		
	Numarası 114206001006		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Alman Dili ve Edebiyatı	
Öğrencinin	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X
		Doktora	☐
	Tez Danışmanı Prof. Dr. Yılmaz KOÇ		
	Tezin İngilizce Adı	The Language Adventures of Political Figures in Turkish and German Press: On 9/11 Attacks and Iraq War Within the Frame of Speech – Act Theory: Is it a Terror or the Crusade?	

ABSTRACT

The idea that the United States had a right to intervene in other countries, and reinterpret concepts and decisions in international politics, would not come into anybody's mind until the attacks of 9/11.

The U.S. Senator Hiram Johnson said, “The first casualty when war comes is *truth*.” The study aims at analyzing linguistics and the post-9/11 events together. To draw a conclusion, choices by George W. Bush, the 43rd President of the United States, along with other White House staff, was closely scrutinized. In accordance with the information obtained, a *truth* was understood from data in fields such as linguistics, history, politics, and law. In this study, the 9/11 attacks were examined historically and sociologically at first. Then, discussed concerning their compliance with laws. The conclusion was evident: The U.S. violated the rules of international law as a hegemonic power in defiance of the resolutions of the Charter of the U.N. as for the post-9/11 attacks. Regarding the actions and discourses that George W. Bush had performed in Afghanistan and Iraq, in the context of speech-act theory, the study

concluded that illocutions were “accurate” and “successful.” In addition, considering Bush’s discourses with Searle’s taxonomy between illocution types and the world, it was concluded he had self-interest. By referring to his actions as “Crusade” like, he assimilated the world into the discourse in which the original purpose of the action was not a world free from the terror, but to legitimate his actions to serve the economic interests of the U.S.

Key Words: Afghan Intervention; Discourse; Iraq War; Language Strategies; 9/11; Speech-Act Theory

KISALTMALAR

AB	:	Avrupa Birliği
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e	:	Adı geçen eser
Bİİ	:	Birleşik Irak İttifakı
bkz.	:	Bakınız
BM	:	Birleşmiş Milletler
BMGK	:	Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
CAIR	:	Amerika – İslam İlişkileri Konseyi
GK	:	Güvenlik Konseyi
İİDYK	:	Irak İslam Devrimi Yüksek Konseyi
NATO	:	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
UNSCOM	:	Birleşmiş Milletler Özel Komisyonu
s.	:	Sayfa
SSCB	:	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
vb.	:	Ve benzeri

İÇİNDEKİLER

Tez Kabul Formu	I
Bilimsel Etik Sayfası	II
ÖZET	III
ABSTRACT	V
KISALTMALAR	VII
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK ARAŞTIRMASI	4
2.1. Konuyla İlgili Çalışmalar	4
2.2. Çalışmanın Amacı ve Yöntemi	8
2.3. Çalışmanın Önemi	9
3. İLETİŞİM.....	10
3.1. Siyaset ve Siyasal İletişim.....	11
4. SÖZEYLEM VE SÖZEYLEM KURAMI	13
4.1. Saussure ve Chomsky'nin Dil Anlayışları	13
4.2. Austin'in Sözeylem Kuramı	18
4.3. Searle'nin Sözeylem Kuramı	26
4.4. Sözeylem Kuramından Söyleme ve Edimbilime	35
4.5. Söylemden Yapısalcılığa.....	37
5. 11 EYLÜL OLAYI.....	41
5.1. Terör/Terörizm	41
5.2. 11 Eylül Olayına Genel Bir Bakış.....	43
5.3. 11 Eylül Olayının Sonuçları.....	45
6. IRAK SAVAŞI	60
7. ÇALIŞMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	66
7.1. Alman Basınında 11 Eylül Saldırıları ve Irak Savaşı.....	70
7.2. Türk Basınında 11 Eylül Saldırıları ve Irak Savaşı.....	97

8. SONUÇ	124
9. KAYNAKLAR	128
10. ÖZGEÇMİŞ	137

1. GİRİŞ

11 Eylül 2001 tarihi yaşadığımız ve yaşamakta olduğumuz, kendimizi kabul ettirmeye çalıştığımız Batı dünyası ile zaten bir parçası olduğumuz Orta Doğu İslam dünyasında büyük etki yaratan bir tarihtir. Dünya tarihi açısından büyük bir öneme sahip olan 11 Eylül olayı, geçen on beş yıla rağmen insanlığa neler kazandırıp kaybettiği hala sorulan ve sorgulanan olayların başında yer almaktadır. Saldırıların ardından ise Batı dünyası 11 Eylülü sadece ABD'ye değil, tüm Batı dünyasına düzenlenen bir saldırı olarak kabul ederek ABD'nin arkasında olduğunu belirtirken, Doğu toplumları bu saldırıları terör olarak algılamış, fakat Irak Başkanı Saddam Hüseyin ABD aleyhinde söylemlerde bulunarak dikkatleri üzerine çekmiştir. Çoğu Filistinlinin ve Ortadoğulunun da yaşanan saldırılara sevindikleri gözlemlenmiştir (Bkz. Polat, 2006: 45 - 51).

11 Eylül Saldırılarının ardından yaşanan gelişmeler, önce Afganistan'ın daha sonra Irak'ın işgali ise dünya düzeninin artık eskisi gibi olmayacağını göstermekteydi. Kırk birinci Başkan George H. W. Bush'un temelini attığı, oğlu kırk üçüncü Başkan George W. Bush'un gerçeğe dönüştürdüğü yeni bir dünya düzenini gösteren bir sistemdi bu (Bkz. Achcar, 2002: 4 - 5). Tüm bu faaliyetleri eyleme dönüştürme aşamasında ve sonrasında ise Bush'un söylemleri Türk ve Alman basınına yansımış ve özellikle de "Haçlı Seferi" kelimesi akıllarda soru işareti bırakmıştır. Yaşanılan olaylar ise Batı emperyalizmin Müslüman topraklarındaki yaklaşık bir asırdan fazla süren hegemonyası nedeniyle haçlı zihniyeti veya modern haçlı seferinin Ortadoğu'daki ekonomik çıkarları olarak değerlendirilmesine sebep olmuştur (Bkz. Haya, 2014: 127 – 130; Erdin, 2014: 1 -2).

Bu tarz politik söylemler anlambilimi çerçevesinde ele alındığında, bunların genellikle anlam yüklü, ancak kişiye özgü, herkesin farklı anlayacağı imgesel kelimeler oldukları görülmektedir. Belirli ve belirsizlik ile ifadesini bulan bu kelimeler metin içerisinde çağrışımsal bir imge olabileceği gibi, ideolojik anlamları da olabilmektedir. Siyasilerin dil serüveni olarak adlandırabileceğimiz bu serüvenleri, çağrışımsal bir imgeyle birlikte ideolojik olgular da içerebilmektedir. Ancak sözcüğün

veya cümlenin anlamı, karşılığı olduğu gerçeğinden değil, yer aldığı sistemdeki konumundan kaynaklanmaktadır (İlkhan, 2003: 286).

Bu çıkarımdan hareketle Bush'un 11 Eylül saldırılarının ardından 17 Eylül 2001 günü kullanmış olduğu "Haçlı Seferi" kelimesinin Alman ve Türk kaynaklarda nasıl yer aldığını; derin anlama (Tiefenstruktur) sahip olup olmadığı, Bush ve çevresinin yanı sıra olaylarla ilgili açıklama yapan yetkili kişilerin kelimelerle nasıl bir portre çizdikleri ele alınacaktır. Bu esnada Söz-eylem Kuramı (Sprechakttheorie) çerçevesinde gerçeklikle kavram arasındaki ilişkinin analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Çünkü söylemler siyaset dilinde önemli bir yere sahiptir ve siyaset dilinde üstü kapalı ifadelerin ya da söylemlerin analizlerinin yapılmasıyla birçok konuya açıklık getirilebilir. Söylem analizlerinin bilimsel bir zemine oturtulabilmesi için de dilbilim ve semantik yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yöntemle dili kullananların hangi amaçla, ne zaman, nerede, nasıl ve niçin hangi mesajları vermek istedikleri, verilen mesajların kabul görüp görmediği, çevre kazanıp kazanmadıkları, yanlış anlaşılmalara neden olup olmadıkları ortaya çıkmaktadır (Kayayerli, 2006: 554). Ayrıca bazı ideolojilerin kitle iletişim araçları tarafından yüceltilerek, meşrulaştırılarak ve ayrıntılı bir şekilde ele alındığı bilinen bir gerçektir. Bazı söylemler de bilinçaltında ikna etmeye yaramaktadır. Bu esnada kullanılan özel yorumlar (Semantik), öneren (Sender) ve mesajı alan (Rezipient) arasındaki söz eylem yapı sentaks meydana gelmektedir. Bu etkileşim esnasında ise genellikle belli bir grubun politik söylemleri, mesajı alan kişilerin ve grupların da sahip olduğu kodlar aracılığıyla yayılmakta ve meşrulaştırılmaktadır (Lull, 2001: 22). Gerçek ile sözcük arasında meydana gelen bu ilişki ise Searle'nin "*Kelimeler gerçek dünyaya uydurulur ya da dünya gerçek kelimelere uydurulur*" varsayımından yola çıkılarak ele alınacaktır. Ayrıca Türk ve Alman medyasında 11 Eylül Saldırıları'nın ardından ve Irak Savaşı esnasında Bush tarafından kullanılan söylemler, özellikle de "Haçlı Seferi" (Kreuzzug) söylemi üzerinde durulacak ve kelimelerle gerçekliğin yaratılıp yaratılmadığı, gerçeklerin kelimeler ile aktarılıp aktarılmadığı söz eylem ilişkisi açısından analiz edilecektir. Türk ve Alman medyasına siyasilerin dil serüvenlerinden yansıyan kelimelerin analizi ile de 11 Eylül Saldırıları'nın ardından yaşanan olayların; Afganistan'ın işgali ve Irak Savaşı'nın terör mü yoksa Haçlı Seferleri mi olduğu sonucuna varılması

amaçlanmaktadır. Bu amaç için öncelikle söz eylem kavramı ve kuramı, söylem ve söylem analizi ile yapısalılık üzerinde durulacak, beşinci ve altıncı bölümlerde ise çalışmanın bir parçası olduğu için 11 Eylül Olayı ve Irak Savaşı ele alınacaktır. Yedinci bölümde, Türk ve Alman medyasında konuyla ilgili kişi veya kişilerin söylemleri üzerinde durularak, konuyla ilgili söylemler dil stratejileri bağlamında ele alınacak ve söylenenler ile yaşananlar arasındaki ilişki incelenip değerlendirme yapılacaktır. Ayrıca yaşadığımız dünyayı daha iyi anlayabilmek için Saussure'ün dil - söz karşıtlığının yerini dil - söz - söylem karşıtlığı aldığından dolayı çalışmamızda söylem analizine de yer verilecektir. Sonuç bölümünde ise yaşanan olayların terör mü yoksa söylendiği gibi gerçekten Haçlı Seferleri mi olduğu sonucuna varılacaktır.

2. KAYNAK ARAŞTIRMASI

2. 1. Konuyla İlgili Çalışmalar

11 Eylül Saldırıların ardından yaşanan olayları, Afganistan ve Irak'ın işgali ile ilgili konuları içeren bu çalışmamızın genel sınırlarının çizilmesine, kuram ve yöntem bölümlerinin geliştirilmesine yardımcı olan ve çalışmamıza örnek teşkil eden bazı çalışmalar bulunmaktadır. Fakat 11 Eylül Saldırıları ve Irak Savaşı'nı dilbilim bağlamında ele alan ve analiz eden bir teze rastlanılmamıştır. Bundan dolayı olaylara tarihi, siyasi ve hukuki perspektiften bakan tezlerden yararlanılmıştır.

Recep Yılmaz, Toplumsal Gerçekliğin Kurulumunda Gazetelerin Edimsözel Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli, 2008, (Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü)

20. yüzyılda dilin yapısı ve insan hayatındaki önemi daha çok ilgi görmüş, bunun sonucunda toplumsal ve evrimleşme sürecinde dil, felsefi ve bilimsel alanda incelenmiştir. Bu incelemeler ve araştırmalar içerisinde gerçekliğin taşıyıcısı olduğu yaklaşımı, Russell'in Belirli Betimlemeler Kuramı ile sonradan ise Wittgenstein'in Çözümlemeci Felsefesi ile yeni bir boyut kazanmıştır. Tezin ana konusunu ise edimsöz ile etkisöz arasında meydana gelen iletişimde gazetelerin toplumsal gerçekliği nasıl inşa ettiğinin gözler önüne serilmesi için Austin'in ve Searle'nin Söz Edimleri Kuramı oluşturmaktadır.

Şerife Eda Okutucu, Pragmatics of Meaning, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2014, (Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü)

Anlam ve edimbilim kavramlarını konu edinen Okutucu, çalışmasında anlamın sınırları ile davranış konularını ele alarak anlamı dilbilimsel ve felsefi perspektiften değerlendirmiştir. Anlam sorunu bağlam, ön kabul ve ima gibi parametreler ile ele

alınarak, cümlelerin sabit/değişken anlamlarını belirlemek için önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Zerrin Demir: Bir Dini Söylem Analizi (Psikolojik Bir Yaklaşım), Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2008, (Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü)

Dil ile söylem ilişkisinden hareketle, söylemin nasıl meydana geldiğini açıklayan Demir, söylemin anlaşılabilmesi için söylemin kullanıldığı yerin, iletişimde bulunan kişilerin özelliklerinin ve söylemin hangi şartlarda gerçekleştiğinin göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmektedir. Freud, Foucault, Lacan ve Derrida'nın dil ve söylem üzerine görüşlerine yer veren Demir, söylem analizine de çalışmasında yer vererek söylem analizinin yapılabilmesi için hangi unsurların olması gerektiğini konu edinmektedir. Haber metinleri söylem olarak kabul gördükleri için seçmiş olduğu haber metnini söylem analizi ile inceleyerek bir değerlendirme yapmıştır.

İrfan Polat: 11 Eylül Terör Saldırıları ve Amerika Birleşik Devletlerinin Afganistan Müdahalesi, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2006, (Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü)

11 Eylül 2001 tarihinin etkilerini analiz etmek için Afganistan'da meydana gelen işgali ve sonrasında yaşanan olaylara yer veren Polat, işgal ile ABD'nin elde etmiş olduğu kazançlara bakmanın gerekli olduğunu savunmaktadır. Ayrıca Polat bu çalışması ile üç temel varsayım geliştirmektedir: Polat öncelikle, Afganistan'ın jeopolitik bir öneme sahip olması nedeniyle, geçmişten günümüze ülke üzerindeki güç mücadelesinin devam ettiğini ileri sürmektedir. Bu ülkelerin başında yer alan ABD, Çin, İran, Pakistan ve Hindistan gibi ülkeler Afganistan'ın sistemini belirlemede fakat çatışan çıkarları ülkedeki huzuru engellemektedir. Polat'ın ikinci varsayımına göre, 11 Eylül terör saldırıları ile ABD, Afganistan'a müdahalede bulunarak gelecekteki çıkarlarını koruma altına almıştır. Üçüncü varsayımına göre de, Afganistan'a müdahalede bulunarak kazançlı çıkan ABD'ye karşı Rusya, Çin ve İran gibi ülkeler bölgede güç sahibi olmak için yeni stratejiler belirleyip uygulayabilecek güçteki

lkeler olarak yer almaktadır. Bu durum sonucunda ve yukarıda değinilmiş olan nedenlerden dolayı da ülkede huzur ve barışın varlığından bahsetmenin mümkün olamayacağı sonucuna varılmıştır.

Tayfun Taşkın: 11 Eylül Saldırıları Sonrası ABD Dış Politikasında Ortadoğu ve Türkiye - ABD İlişkileri, Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2010 (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü)

11 Eylül ncesi ve sonrasında ABD'nin Ortadoğu ile ilgili dış politikasını ele alan Taşkın, ilk olarak saldırılardan önce ABD yetkililerinin benimsemiş oldukları ve yürüttükleri stratejiler üzerinde durmakta ve Truman, Eisenhower doktrini adı altında gerçekleştirilen ve gerçekleştirilmeye çalışılan ABD dış siyasetinin altını çizmektedir. Bununla da aslında ABD'nin Ortadoğu'ya olan ilgisinin ve tehdit olarak görmesinin 11 Eylül ile başlamadığını gözler önüne sermektedir.

İkinci bölümde ABD ile Türkiye arasındaki ilişkileri ele alan Taşkın, nc bölümde 11 Eylül Saldırılarının üzerinde durarak, bu saldırılar ile ABD'nin dış siyasetinin nasıl değiştiğini, Bush Doktrini ile siyasetin nasıl belirlendiğini ve sonucunda meydana gelen Afganistan'a müdahale ve Irak'ın işgalini konu edinmektedir. Bütün bu olaylar esnasında ise Türkiye ile ABD arasındaki ilişkileri Obama dönemi de dâhil olmak üzere ele alan Taşkın, Türkiye'nin geleceği hakkında şunları belirtmektedir: Türkiye'nin Irak politikasını büyük ölçüde Irak'ın toprak bütünlüğü oluşturmaktadır. Bölgedeki PKK'lı teröristlerin varlığından Türkiye'nin endişe duyduğunu belirten Taşkın, Türkiye'nin coğrafi konumundan dolayı ABD dış siyaseti için önem arz ettiğini ve ilişkilerin ona göre şekilleneceğinin de altını çizmektedir.

Tuğba Akın: Haçlı Seferleri ve Doğu Hristiyanları, Yüksek Lisans Tezi, Manisa, 2011, (Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü)

Tarih boyunca birçok devlet, farklı inanışlara ve değerlere sahip milletleri kendilerine entegre etmeye çalışmışlar veya zorlamışlardır. Fakat Akın'a göre İslamiyet'i benimseyen devletler gayri Müslimlere İslamiyet'i tanımaları için hür bir ortam yaratmış ve dini seçimlerinde onları zgr bırakmışlardır. Bunu gözler önüne

sermek için de Akın, Haçlı Seferleri'nin öncesinde ve sonrasında Doğu ve Batı Hristiyanlarının dini, siyasi, sosyal ve ekonomik durumlarını karşılaştırarak ele almıştır. Haçlı Seferleri'ne de genel bir bakış atma imkânı sunan bu çalışma ile Akın, Haçlıların Doğu Hristiyanlarına yarar sağlamaktan ziyade, zarar verdiğini ve Haçlıların ülkelerine döndüklerinde Doğu medeniyetinden bir şeyler öğrenerek kendilerine yarar sağladıklarını ortaya koymaktadır.

Chaten Mahdi: II. Körfez Savaşından Sonra Irak Ekonomisi ve Irak Petrollerinin Irak Ekonomisindeki Yeri ve Önemi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2009, (Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü)

Irak Savaşı öncesi ve sonrası Irak'ın tarihi ve ekonomik durumuna ışık tutan Mahdi bu çalışması ile petrolün Irak ekonomisi için ne kadar önemli olduğunu belirtmekte ve ABD ve müttefikleri için Irak petrollerinin geleceği hakkında bir değerlendirme imkânı sunmaktadır. 2003 yılındaki savaş ile ABD ve müttefiklerinin Irak petrollerinin gelir ve giderlerini denetlediğini vurgulayan Mahdi, satılan petrol ile de Irak'taki faaliyetlerini sürdürdüklerini belirtmiştir. ABD askerlerinin bölgeden çekilmesinden sonra Irak istikrarı ve petrol gelirlerinin durumu hakkında net bir politika ve strateji izlenememiştir. Bu durum da bölge barışını olumsuz etkilemiş, etkilemeye de devam edecektir. Petrolün dünya ekonomisindeki yeri ve önemi, siyasi ve ekonomik yapıların görmezden gelemeyeceği niteliktedir. Bundan dolayı da bölgede olumsuz sonuçların oluşabileceği aşikârdır.

Babor Haya: Uluslararası Alanda 11 Eylül Sonrası Afganistan, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2014, (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü)

11 Eylül Saldırılarından sonra El Kaide Örgütü'nü yok etmek ve Afganistan'ı tekrar yapılandırmak için ABD öncülüğünde operasyon düzenlenmiş, sonucunda ise Taliban rejimi yıkılarak, Afganistan'ın istikrarı ve huzuru için girişimlerde bulunulmuştur. Askeri alanda "Afgan Ulusal Güvenlik Güçleri" kurulurken, eğitim alanında kız çocuklarının da okula gönderilmesi sağlanmış, böylelikle de eğitim gören öğrenci sayısı sekiz milyona ulaşmıştır. Siyasi alanda da anayasa çıkartılarak ilk kez

Cumhurbaşkanı seçilmiş, fakat ekonomik alanda uluslararası yardımın yetersiz kalmasından dolayı Afganistan'da istenilen istikrar ve huzur sağlanamamıştır. Diğer yandan Afganistan'ın tekrar yapılanmasında rol alan ülkeler, başta ABD olmak üzere, bölgeden geçecek boru hatları konusunda söz sahibi olmuşlardır.

Haya'ya göre, Afganistan'ın Avrasya'nın kalbinde yer alması sebebiyle, Avrasya'da söz sahibi olmak isteyen güçlerin hedefi haline gelen Afganistan'da istikrarın sağlanması çok zordur. Bölgede barışın ve huzurun olabilmesi için, tüm ülkelerin bu konuda çıkar gözetmeksizin işbirliğine soyunması ve üzerine düşen görevleri yerine getirmesi gerekmektedir. Bu açıdan silah yerine, halkın iradesi siyasetin bir parçası olmalıdır.

2.2. Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

11 Eylül Saldırılarından 43. Başkan George W. Bush'un ve diğer yetkililerin yaşanan olaylar ve yaşanması mümkün durumlar hakkında yapmış oldukları açıklamalar oldukça dikkat çekicidir. Özellikle de Bush'un 17 Eylül 2001 günü kullanmış olduğu "Haçlı Seferi" metaforu basında yer aldığı farklı algılara yol açmış ve tarihi açıdan büyük bir yer tutan Haçlı Seferlerini hatırlatmıştır.

Bu çalışmamızda George W. Bush'un ve çevresinin olaylar hakkında nasıl konuştukları, özellikle de Bush'un kullanmış olduğu "Haçlı Seferi" kelimesinin Türk ve Alman basınına nasıl yansıdığı ele alınacaktır. Bu esnada Söz - Eylem Kuramı bağlamında gerçeklik ile kavram arasındaki ilişkinin analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Söz eylemler, siyasetçilerin kullandıkları dil ve üslup için önemli bir yere sahip oldukları için, siyasi söylemlerde üstü kapalı bir şekilde kullanılan ifadelerin ya da söylemlerin analizlerinin yapılması ile dil ile örtünen ya da örtünemeyen gerçekliklere ulaşmak mümkün olabilmektedir. Söylem analizlerinin bilimsel bir zemine oturtulabilmesi için de dilbilimsel ve semantik açıdan kullanılan metotlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu metot ile kullanılan dilin hangi amaca hizmet ettiği, nasıl veya niçin hangi mesajların verilmek istenildiği açıklanabilmektedir (Kayayerli, 2006: 554).

Bu çalışmamızda ayrıca sosyolojik, tarihi ve siyasi literatürde önemli bir yere sahip olan iki konu ele alınacaktır: Terör ve Haçlı Seferleri. Öncelikle "terör" ve "terörizm" kelimelerinin üzerinde durulacak, sonrasında ise kelimelerin siyasal faaliyet aracı olarak nasıl kullanıldığı, yeniden nasıl kodlandığı ve üretildiği gözler önüne serilecektir. Konuya daha iyi bir açıklama getirebilmek için 11 Eylül Saldırılarına ve Irak Savaşı'na dilbilimsel perspektiften bakılacaktır. Çalışmanın amacına ulaşması için Searle'nin Söz - Eylem Kuramında edimsöz sınıflandırırken kullanmış olduğu on iki ölçütünden biri olan söz ile dünya arasındaki uyurma doğrultusundaki farklılıklardan yararlanılacaktır. Söz eylem çözümlemesi yapabilmek için de siyasetçilerin dikkat çeken söylemleri ele alınacak ve söylemleri dilbilim ve dilbilimin konusu olan dil stratejileri bağlamında incelenecektir. Bu esnada konuya açıklık getirmesi için söylem analizinden de yararlanılacaktır. Değerlendirme bölümünde Haçlı Seferleri kavramı ele alınacak ve edimsöz edimlerinin on iki boyutunu ortaya koyan Searle'nin söz ile dünya arasındaki ilişkiyi ele alan ölçütü yöntem olarak kullanılarak, gerçekliğe ulaşılmaya çalışılacaktır. Gerçek dünya ve sözcüğün birbirine nasıl davrandığının üzerinde duran Searle'nin bu ölçütünden hareketle, 11 Eylül Saldırıları ve Irak Savaşı'na ilişkin Türk ve Alman basınına yansıyan çarpıcı ve büyük yankı uyandıran sözcükler ele alınacaktır. Böylelikle sözcük ile gerçeklik arasındaki ilişkinin gözler önüne serilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın ana unsurları ise, konuyla ilgili Alman ve Türk gazeteleri, online haberler ve makalelerdir. Elde edilen bilgiler doğrultusunda dil stratejileri adı altında söz eylem analizi yapılacak ve çalışmanın bir sonuca ulaşması hedeflenecektir.

2.3. Çalışmanın Önemi

Dilbilimci F. de Saussure'ün dil ile ilgili çalışmaları dilin çeşitli yönlerini ortaya koymuş ve elde edilen bilgilerle de bugünkü dilbilim çalışmalarının temeli atılmıştır. Saussure'ün özellikle dil yetisi (Langue) ve söz (Parole) üzerine yapmış olduğu araştırmalar ve bulguların, aralarındaki farklılıkların birçok dilbilim araştırmalarına yön verdiği söylenebilmektedir. Saussure göre dil, dil yetisinin toplumsal yönüdür ve dil göstergelerinin belli kurallar dâhilinde bir araya gelerek

oluşturduğu dizgeyi toplulukların anlaşma aracı olarak kullanmasıdır. Dil yetisi ise insanların iletişim kurabilme yeteneğini tanımlamaktadır. Dil yetisi, insanların sosyal çevrelerine, eğitim durumlarına, yaşama dair tecrübelerine göre şekillenmekte ve bireyler arasında dilsel açıdan farklılıklara sebebiyet vermektedir. Dil yetisinin bu boyutuna da "söz" denmektedir. Diğer bir ifadeyle birey, dile bütünüyle sahip olamaz, sadece dilin bir bölümünü kullanabilmektedir. Saussure'ün bu dil - söz farklılığına yönelik yapmış olduğu çalışmalara ek olarak, dilbilimci Noam Chomsky de dil - söz ayrımına farklı yorumlar getirmektedir: Edinç (Kompetenz) ve Edim / Kullanım (Performanz). Edinç belli kurallardan oluşan ve insanlara üretim ve yorumlama olanakları sunan bir dizgeler bütünüdür. Edim / Kullanım ise bireyin edinci eyleme dönüştürme boyutudur ve bireyler dili üretme ve yorumlayabilme yeteneğine sahiptirler. Sahip oldukları dil ile de bireyler, bireysel dillerini yani *söz*ü oluşturmaktadırlar (Adalı, 2003: 20 - 21).

Bu çalışmamızda Bush'un kendine özgü dil yetisi ve dünyasından hareketle, kullanmış olduğu dilin ve buna bağlı olarak geliştirmiş olduğu stratejilerin siyasi ve toplumsal alandaki etkileri ve söylemlerin hedefi araştırılacaktır. Aynı zamanda Bush'un söylemlerinde seçmiş olduğu kelimeler Searle'nin söz - dünya bağlamında yapmış olduğu farklılıklar açısından ele alınacak ve söz ile dünya arasındaki gerçeklik tespit edilmeye çalışılacaktır. Böylelikle de dilbilimin toplumsal ve siyasi olayları incelemek ve elde edilen bulgular ile de dil ile örtünen karmaşık olaylara farklı açıdan ve geniş perspektiften bakma imkânı sunan dilbilimin, günümüz dünyasını anlamak ve adlandırabilmek için ne kadar önemli olduğu bir kez daha gözler önüne serilmiş olacaktır. Ayrıca çalışmamız Türkiye'de ilk defa 11 Eylül Saldırıları ve Irak Savaşı'nı dilbilim yöntemlerinden faydalanılarak analiz etmeye çalışması nedeniyle de orijinal olma özelliğine sahiptir. Bu anlamda çalışmamızın önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir ve diğer araştırmalara zemin hazırlayarak örnek teşkil edeceği öngörülmektedir.

3. İLETİŞİM

İletişim kelimesi, Latince kökenli “communication” kelimesinin karşılığıdır. Communication kelimesini ise benzerliklerin oluşturdukları ortaklık veya topluluk olarak tanımlamak mümkündür (Oskay,1992: 15).

Disiplinler arası bir alan olan iletişime dair birçok tanım bulunmaktadır. Her şeyden önce iletişimin, insanoğlunun var oluşuyla geliştirilen etkileşimsel bir edim olduğu söylenebilir. Fakat hayatımızda önemli bir yere sahip olan iletişim, 19. yüzyıldan ve 20. yüzyılın başlarına kadar sadece iletişim araçları bakımından değerlendirilerek, basit bir tanıma mahkûm olmuştur. Sonrasında ise John Dewey, Charles H. Cooley ve Robert Park gibi isimlerin iletişimi sosyolojik bir olgu olarak ele almaları, iletişime daha geniş bir perspektiften bakma imkânı sunmuştur. Özellikle Dewey, yaşamın iletişimle mümkün olabileceğini öne sürerek, iletişimi arka planda duran bir kavram olmaktan kurtarmıştır. Günümüzde ise iletişimin, simge, sembol, mit ve ikon üretiminde ve böylelikle de kültürün ortaya çıkmasında etken bir rol oynadığının anlaşılması iletişimin ne kadar önemli olduğunun fark edilmesini sağlamıştır. Bu kadar büyük bir öneme sahip olan iletişimi, öznel arası iletiyi ve bilgi akışını sağlayan ve aynı zamanda ileti ve bilgi üreten çok boyutlu bir olgu olarak tanımlamak mümkündür (Güngör, 2011: 11- 21).

3.1. Siyaset ve Siyasal İletişim

İnsan hayatı için büyük bir öneme sahip olan dil, siyaset alanında da siyasi olayları ve olguları gerekçelendirmek, eleştirmek, meşrulaştırmak ve siyasete katılan kişilerin kendilerini ifade edebilmeleri için önemli bir yere sahiptir. Siyaset kavramı beraberinde siyasi davranışı (sprachliches Handeln) da getirmektedir. Çünkü siyasetçi Erhard Eppler’in belirttiği gibi “Konuşmak aynı zamanda davranış anlamına da gelmektedir.” (Girnth, 2002: 1). Bu durumda Austin’in Söz - Eylem Kuramının temelini oluşturan “Bir şey söylemek aynı zamanda bir şey yapmaktır.” anlayışı ile siyasetçi Eppler’in görüşünün benzerlik gösterdiği söylenebilmektedir.

Siyaset (politik) kelimesinin kökeni Eski Yunan’a ait bir kavram olan “polis” e dayanmaktadır. Polis “şehir devleti” anlamına gelmekte ve polisle ilgili kavramlar

“Politeia”, “Politika”dır. Politeia; anayasa, siyasal rejimler anlamına gelirken, politika devletin anayasa ve rejimle ilgili kavramlarını karşılamaktadır. Anlam olarak siyaset, kurallara uygun bir şekilde halkı yönetme sanatı olarak tanımlanmaktadır (Türkkahraman ve Köten, 2013: 13 - 14).

Egemenlik kurmak, yönetmek veya seçilmek gibi amaçlara ulaşmak ve bu amaçların gerçekleşmesi için hedef kitlenin ikna edilmesini gerekli kılan stratejileri içeren iletişim ise siyasal iletişim olarak adlandırılmaktadır. İkna etmek amaçlı kullanılan ideolojik dil, jargonu siyaseti yapan ve onun etrafındaki kişiler tarafından belirlenerek uygulanmaktadır (Kılıçaslan, 2008: 9).

Siyaset ve ideoloji birbirlerine bağımlı kavramlar olarak kabul görmektedir. Siyaset ve ideoloji arasında var olan bu ilişki belirlenmek istenildiğinde, siyasi gerçekliklerin her zaman ideolojik olarak aktarılan gerçeklikler olduğu unutulmamalıdır. Bu noktada, dil felsefecisi Valentin Volosinov, ideoloji ve gösterge arasında ayrılmaz bir bağlantı olduğunu ileri sürerek, ideoloji kavramını semiyotik temele dayandırmakta ve göstergesiz hiçbir ideolojinin olamayacağını altını çizmektedir. Volosinov için bilinç sadece toplumsal gerçekliği yansıtan içeriklerin (Signifikant) göz önüne getirilmesiyle oluşabilmektedir. Bu görüşünden hareketle, bir gösterge modeli geliştirmiştir. Söz konusu bu modelinde ideolojik öğeler bulunmakta ve dilsel göstergeler gerçekliğe doğrudan değil, aksine ideolojik olarak kırılan bir zeminde yer alan bir gerçekliğe işaret emektedir (Girnth, 2002: 3-5).

4. SÖZEYLEM VE SÖZEYLEM KURAMI

4.1. Saussure ve Chomsky'nin Dil Anlayışları

İnsanoğlu varoluşundan beri çevresini etkilemekte, doğaya ve diğer yaşamlara bir şeyler katabilmekte, bu yönüyle de diğer canlı türlerinden ayrılabilen en büyük özelliğe sahip olmaktadır. Böylelikle de dil ile kendini bir birey olarak tanımlayabilmekte ve özgür kılabilmiştir. İnsanoğlu ayrıca doğaya ve diğer yaşamlara kattıkları, etki - tepki, alış - veriş döngüsünde gerçekleşen bir sistemde yer almaktadır. Bu sistem içerisinde insan, doğaya kattıkları ve doğaya karşı koymuş olduğu değerler sistemiyle de kültürü oluşturmuş ve oluşturmaya devam etmektedir. Kültürün oluşumunu, gelişimini ve kuşaktan kuşağa aktarılmasını da mümkün kılan dil olmuştur ve etkinliğini de hala devam ettirmektedir (Kıran, 2013: 56 - 57).

İnsan hayatında önemli bir yere sahip olan dil, en genel tanımıyla insanlar ve hayvanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir araçtır. Sesler üzerine kurulmuş, kendine özgü bir sistemi olan dil, yer aldığı toplumun özelliklerine göre şekillenebilen bir yapıya sahiptir. Bu özelliğinden dolayı da mensubu olduğu milletin milli kimliği olarak tanımlanmaktadır (Şahenk, 2009: 12 - 13).

Dil, tarihi süreçleri ve yaşantı biçimlerini ifade etmektedir. Fakat buna rağmen dünyayı bütün olarak ifade etmekte yetersiz kalmaktadır. Varlığın ve hayatın yapısına ilişkin bilinmez, keşfedilmeyi bekleyen bir dünya vardır ve bu bilinmeyen dünyanın alanı oldukça geniştir. Bundan dolayı hangi kelime ele alınırsa alınsın, o kelime temsil ettiği şeyi belli bir sınıra kadar anlatabilmektedir. Anlam sınırı aşıldığında ise, kavramı değiştirmek gerekmektedir. Fakat bütün bu bilinmeyen alanın genişliğine, kelimelerin sınırlarına rağmen dil, içinde yaşadığımız, varlık kazandığımız, eylemde bulunduğumuz bir araç olması bakımından tek gerçekliktir (Macit, 2010: 17).

Dil sayesinde insan, nesnelere ve durumları isimlendirebilmekte ve böylelikle de dünyayı daha kavranabilir bir hale getirebilmektedir (Erkman – Akerson, 2008: 33). Saussure'e göre de dil, gösteren ve gösterilenden oluşan bir göstergeler sistemidir. Gösteren, işaret veya seslerden meydana gelirken, gösterilen ise düşünce ve kavramlardan oluşmaktadır. Sesler veya kelimeler ile bunların işaret ettikleri

kavramlar arasında da zorunlu bir ilişki bulunmamaktadır. İnsanlar arasında iletişimi sağlayan araç olarak kabul edilen dil, sözcükler ile kendini yansıtmaktadır. Bundan dolayı da dili sözden ayırmak toplumsal olguyu bireysel olgudan ayırmak anlamına gelmektedir. Dil aynı zamanda gerçekliği kavramsal bir kalıp içine sokup parçalamakta ve onu imgelemektedir. Dolayısıyla söylem yoluyla dile dökülmeden önce gerçeklik bir x' tir. Söylemlerle kendini bulan dil, kişilerin toplumda çıkarlarına yön veren ideolojik bir araçtır. Bundan dolayı da Konfüçyüs bir ülkeyi yönetebilmek için her şeyden önce o ülkenin dili üzerinde hâkimiyet kurulmasının gerekli olduğunu söylemiştir (Nisan, 2012: 21 - 25). Bu noktada göz ardı edilmemesi gereken şey, dilin işlevi yönünden sadece düşünceleri aktaran bir araç değil, aynı zamanda biçimlendiren bir faktör olarak toplumdaki yerini aldığı gerçeğidir. Diğer bir ifadeyle, dil gerçekliği aktardığı gibi, belli hedefler için gerçekliğe yön vermek için de kullanılmaktadır (Vardar, 2001: 16 – 17).

Dilin, kimlik kavramını da beraberinde getiren bir olgu olduğu söylenebilmektedir. Dil içerisindeki tutarlılık (Kohäsion), o dile mensup grupların kimliğini belirlemekte ve dilin sınırı başka bir grubun sahip olduğu kimliğe kadar devam etmektedir. Söz konusu dil, bir ülkedeki azınlıkların sahip olduğu dil ise, dil kimliği yerel ve devlet dili olmak üzere ikiye ayrılmaktadır: Devlet dili (Staatsprache), yabancı bir gücü ifade ederken, yerel dil (Heimssprache) söz konusu azınlığın dilini tanımlamaktadır (Schlieben – Lange, 1978: 84 – 85).

Her dil, kişinin cümle kurmasını ve dinleyenin söylenen cümleleri anlamasını sağlayan bir “dilbilgisine” sahiptir ve kişiler mensubu oldukları kültürün dilini sezgisel bir şekilde, sosyal ortamda öğrenmektedirler. Yani kişi yaşadığı sosyal ortamdan örtük dilbilgisine sahip olmaktadır. Dilbilgisinin çözümleme alanına girmesi ise belirtik dilbilgisi olarak adlandırılmaktadır. Belirtik dilbilgisi bağlamında çağdaş dilbilimci N. Chomsky'nin temellerini attığı “Üretici Dönüşümsel Dilbilgisi” kuramından bahsedilmelidir. Chomsky, dilin yaratıcı yönünü ortaya çıkarmak için konuşan kişinin, söylenen bir cümleyi kendi anadiline ait olup olmadığını nasıl fark edebildiğini, aitlik kavramına ilişkin farklılıkların neler olabileceği konuları üzerinde durmaktadır. Ayrıca bir kimsenin daha önce duymadığı ve kendisinin dile getirmediği bir cümleyi kurgulamasının nasıl mümkün olabileceği sorusunu da yöneltmektedir. Örneğin;

aşağıda yer alan üç cümle kurgulanabilmekte, fakat bir kimse T1 cümlesini kabul etmesine rağmen, T2 ve T3 cümlelerini kabul etmemektedir:

“ T1 Öğrenciler yarın tatile çıkacaklar.

T2 Öğrenciler dün tatile çıkacaklar.

T3 Yatay sessizlik tül perdeleri rahatsız ediyordu” (Kıran ve Eziler Kıran, 2013: 204 – 206).

Dönüşümsel Dilbilgisine göre olguların toplandığı ve sınıflandırıldığı bir evre vardır. Bu evre bir gözleme sürecidir. Bu sürece “betimsel evre” denmektedir ve bu evre bütün bilim dallarının ilk evresidir. Söz konusu evredeki amaç ise olguları belirlemek, olgular arasındaki ilişkileri incelemek ve onları sınıflandırmaktır. İkinci evreye geçildiğinde, birinci aşamada betimlenen olgular, genelleme ve kuramsal kavramlar ile açıklanmaya çalışılmaktadır. Açıklama yani ikinci evre daha çok fizik ve kimya alanlarına girmektedir. Çünkü fizik ile uğraşan kişiler, dünyayı gözlemlemekte, kuralları açıklamakta ve “varsayımsal örnekçeler” ortaya koymaktadırlar. Dil alanına gelindiğinde ise, önceden dil sadece doğru veya yanlış cümleleri içeren listeler olarak betimleme yapılan bir alandır. Yani dilin işleyişi konusunda bir fikir ileri sürülmemiş ve bu konuda dil evrenselliği ile düzenlilikleri arasında bir açıklama yapılmamıştır. N. Chomsky bu duruma karşı çıkararak artık betimsel değil, açıklayıcı bir dilbilgisinin gerekliliğini öne sürmüş ve böylelikle de üretici dilbilgisinin temelleri atılmıştır. Üretici Dönüşümsel Dilbilgisi bağlamında öne çıkan kavramlar edinç (Kompetenz) ve edimdir (Performanz). Edinç, konuşan ve dinleyen arasındaki iletişimde söz konusu olan anadile ait sezgisel bilgilerdir. Edinç, her insanda örtük bir şekilde bulunmakta ve insanlara anadillerinde önceden duymadıkları, söylemedikleri cümleleri üretebilme ve anlamlandırabilme yeteneği sunmaktadır. Chomsky’ye göre edinç kavramı “özel edinç” ve “evrensel edinç” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Chomsky’nin görüşüne göre, çocuk önceden bir dile sahip değildir. Çocukluğunun ilk yıllarında anadilini edinmektedir. Çocuk duyduğu cümleleri anlayarak, kendi yeni cümleler üretmeye başlamaktadır. Bu konuyla ilgili olarak Chomsky insanların doğuştan bir mantık yapısına sahip olduklarını söylemektedir. Ayrıca onun görüşüne göre, bütün dillerde düzenli dizgeler ve bu

dizgeleri yönlendiren kurallar bulunmaktadır. Bu kurallar “dil evrenseli” olarak tanımlanmaktadır. Dile ait dilbilgisini açıklayan kuralları kavrayabilme yeteneğine de “evrensel edinç” adı verilmektedir. Evrensel edincin içerisinde özne – isim grubu ile fiil grubu gibi konular sayılabilmektedir. Özel edinç dili belirleyen kuralları içeren dilsel bilgi olarak tanımlanmaktadır ve dildeki bu kurallar çevre ile öğrenilmektedir. Evrensel edinç ile özel edinç arasındaki en büyük fark, evrensel edincin doğuştan, özel edincin ise sonradan öğrenilmesidir. Fakat her ikisi de sezgiye dayanmaktadır. Bu noktada edincin kişi tarafından kullanılması “edim” olarak tanımlanmaktadır. Hafıza, dikkat ve çevre gibi faktörler edimi etkilemekte ve böylelikle edim kişiden kişiye değişiklik göstermektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde, edimin incelenmesi ruhbilimi ve toplum bilimini de ilgilendiren bir konu olmaktadır (Kıran ve Eziler Kıran, 2013: 205 – 209).

Chomsky'nin yukarıda bahsedilen edinç/edim kavramları F. de Saussure'ün dil/söz karşıtlığını hatırlatmaktadır. Fakat Chomsky, konuşan kişinin söylenmemiş cümleleri anlamasını ve söylenenlerden hareketle kendi üretme yeteneğini ortaya koyarak dönüt vermesini üretici bir kavram olarak kabul etmektedir. Bu bakımdan Chomsky Saussure'ün dil anlayışına farklı yönden bakan bir çizgide yer almaktadır (a.g.e., s. 209).

Edimsel anlamı yakından ilgilendiren iki kavram bulunmaktadır: derin yapı (Tiefenstruktur) ve yüzey yapı (Oberflächenstruktur). Biçimsel soyut cümle yapısı derin yapı veya anlam yapısı olarak adlandırılırken, derin yapılardan iletişime elverişli hale gelen somut cümleler yüzey yapı olarak belirtilmektedir. Chomsky bu iki kavrama yönelik şu cümleyi örnek vermektedir: “Görünmeyen tanrı görünen dünyayı yarattı.” Chomsky bu cümleyi özellikle yüzey yapı olarak değerlendirmektedir. Fakat “Kartezyen Dilbilim” adlı eserinde Chomsky yüzey yapı ile derin yapının birbirinden ayrılabilirliğini belirtmektedir. Dolayısıyla söz konusu cümle aslında, tanrının görünmez olduğunu, tanrının dünyayı yarattığını ve dünyanın göz ile görülür olduğunu belirten üç cümlenin daha olduğunu göstermektedir (a.g.e., s. 209 – 211).

Dönüşümsel işlemler sayesinde, cümlenin anlamı etken iken edilgen, olumluyken olumsuz olabilmektedir:

“Polis göstericileri tutukladı.

Polis göstericileri tutuklamadı.

Polis göstericileri tutukladı mı?

Göstericiler polis tarafından tutuklandı.”

Yukarıda yer alan cümleler, öğeleri ve yapıları bakımından farklılık göstermelerine rağmen cümlelerin polis, göstericiler ve tutuklamak eylemi üzerinde kurgulandıkları için aynı anlama sahip oldukları söylenebilmektedir. Başka bir deyişle, cümlelerin yüzey yapıları farklıyken, derin yapıları aynıdır. Hatta eş anlamlı oldukları söylenebilmektedir. Ayrıca “Kardeşim iyileşti” cümlesi de incelendiğinde, cümleden hareketle üç farklı cümleyi içerisinde bulundurduğu anlaşılmaktadır. İlk olarak kardeşinin iyi olduğu, ikinci olarak kardeşinin daha önce hasta olduğu ve üçüncü olarak konuşan kişinin bir kardeşi olduğu anlaşılmaktadır. Birinci çıkarım söylenen anlam, ikinci ve üçüncü çıkarımların ise söylenmeyen önvarsayımsal anlamlar olduğu anlaşılmaktadır. Chomsky'nin yapmış olduğu örneklemeler aynı zamanda Saussure ile arasındaki farkı da göstermektedir. Öyle ki Chomsky dilin neden göstergeler sistemi olduğunu araştırmamaktadır. Dilbilgisi kurallarını temel alarak oluşturulan cümlelerin anlamlarının yinelenen biçimlerini incelemektedir (Kıran ve Eziler Kıran, 2013: 211 - 213).

Saussure ve Chomsky'nin ortaya koymuş oldukları bu görüşlerinin yanı sıra dil incelemeleri de, insanın doğasını anlamak için, dilin insanın zihinsel süreçlerini ne bakımdan yansıttığına veya düşüncenin akışını nasıl biçimlendirdiğine dair konuları dünden bugüne araştırma konusu edinmiştir. Bu tarz konuların araştırılması 19. ve 20. yüzyıllarda felsefe, dilbilim, ruhbilim gibi alanlarda dil ile zihin bağlamındaki sorulara cevap aramaya çalışmış, bu durum da birbirinden ayrı alanların birleşmesine ve çabaların bir yön ve anlam kazanmasına hizmet etmiştir (Chomsky, 2014: 25).

Dil incelemelerinin günümüz araştırmalarına sağladığı en büyük katkı, zihinsel süreçleri ve bunların biçimlendirip yönettiği yapıların karakteristik yönlerinin kavranmasını sağlayabilmesidir. Ayrıca, dil incelemeleri sağladığı varsıl veri bilişimi ve ana sorunlara açık bir şekilde anlatım biçimi de sunabilmektedir (a.g.e., s. 116).

4.2. Austin'in Söz - Eylem Kuramı

Dilbilimin konusunu dil oluşturmaktadır. Dili incelerken de, dilin nasıl işlev gördüğünü açıklamaya çalışmaktadır. 20. yüzyıla kadar dilbilim, psikoloji, sosyoloji gibi bilim dallarının etkisinde kalmaktadır. Sonradan ise kendi başına bir alan olarak gelişme göstermiştir (Bayrav, 1969: 13). Dilbilimin önemine binaen Grammont: "XIX. yüzyıldan önce ne varsa dilbilim olmadığından, birkaç satırla geçiştirilebilir" demektedir. Bilindiği üzere, toplumsal faktörler zamana göre değişmekte ve şekillenmektedir. Bundan dolayı da "tarihi" olgulara bakılmadan "toplumsal" kavramı tam anlamıyla anlayamamaktadır. Dilbilim açısından da, diğer bilimlerin gelişmesi dilbilimi yakından ilgilendirmektedir. Toplumsal olayların bilimsel bir zemine taşınması, dilbilim bağlamında yeniden değerlendirilebilmesine zemin hazırlamış ve dil incelemeleri alanına yenilikler getirmiştir (Vardar, 2001: 9 – 11).

20. yüzyıl dil problemleri açısından daha önce yapılmamış çalışmalara zemin hazırlayan bir dönemdir. Bunun nedeni ise "analitik felsefenin" bu dönemde ortaya çıkmış olmasıdır. Analitik felsefe, saydam, nesnel ve doğrulanabilir bir dil kullanılmasını ön görmektedir. Analitik felsefe, büyük ölçüde Russell ve Frege'nin çalışmalarına dayanmaktadır. 20. yüzyılın başlarında bu iki filozof, bazı matematiksel kavramların doğurduğu felsefi güçleri çözmek için uğraşmışlar ve birtakım dil felsefesi araştırmaları yapmışlardır. Odak noktaları "doğruluk" olurken, II. Dünya Savaşı'na kadar dil problemlerinde "doğrulama" konusu çerçevesinde, mantıkçı - pozitivist çözümlene geleneği ışığında çözüm aramaktadırlar. Russell, Ayer, Wittgenstein ve Viyana Çevresi Üyeleri, anlamlı önermeleri olmayanlardan ayırmak ve böylelikle de bilimden ve felsefeden metafiziği çıkarmak için kullandıkları ölçüt "doğrulanabilirlik ölçütü," bununla bağlantılı olan doğruluk kuramlarına "Doğruluğun Uygunluk Kuramı" olarak adlandırmaktadırlar. 20. yüzyılın ikinci yarısında, özellikle dil ile insan davranışları arasındaki ilişki ele alınmakta ve dilin kullanımından hareketle anlam sorununa dair çözümler bulmaya çalışılmaktadır. Austin, Searle, Strawson gibi bu yaklaşımın temsilcileri neo - pozitivistlerin aksine, olgusal bildirimlerin dışında olan dilsel ifadeleri de kapsayan bir kuram oluşturmaya çalışmaktadırlar. Böylelikle, 20. yüzyılda analitik felsefe açısından birbirine zıt iki ana akım oluşmuştur: Biri anlam açısından olgusal bildirimler dışında kalan sözcelemlerin

ele alınması gerektiğine inanmayan ve incelemeleri önermeler ile sınırlayan mantıkçı - pozitivism ve diğeri gündelik dil felsefesi (Ricoeur, 2000: 9 - 10).

Edimsellik (Performativ), yirminci yüzyılın ilk yarısında İngiliz felsefesine hâkim olan mantıkçı pozitivist görüşün benimsediği dilin temel kullanımının içinde bulunduğumuz dünya hakkında doğru veya yanlış bildirimlerde veya betimlemelerde bulunmak olduğunu temel alan savına karşı, Austin'in ileri sürdüğü eleştirileri içeren bir kavramdır. Austin'e göre dünya hakkında bildirimlerde bulunmak ve betimlemek dili tanımlayan ana işlev değil, yalnızca dilin kullanımlarından biridir. Dilin bu kullanımını ise "saptayıcı" olarak belirtmektedir ve bu kullanımın karşısına "edimsel" kullanımını koymaktadır. Başka bir ifadeyle kullanılan sözlerle sadece birtakım saptamalarda bulunulmamakta, aynı zamanda bir şeyler de yapılmaktadır. Örneğin; evleniriz, isimlendiririz, söz veririz, bahse gireriz, teşekkür ederiz veya ikazda bulunuruz. Söz - Eylem Kuramıyla Austin, bildirimler, betimlemeler yoluyla saptamalarda bulunurken aslında, tıpkı bahse girerken, söz verirken de bir şeyler yaptığımızı ileri sürmektedir. Yani Austin bu kuramıyla, başta sadece edimsel kullanım için ileri sürdüğü "bir şey söylemek, bir şey yapmaktır" savını bütün bir dil kullanımına genellemektedir. Böylelikle dil yoluyla neler yapıp - ettiğimizi, bunların türlerini ve bu tür yapıp - etmelerimizin başarılı olması için gerekli koşulları ortaya koymaktadır (Austin, 2009: 14-15).

Austin'e göre söylenen sözlerin "isabetli" veya "yerinde olması" gerekmektedir. Bunun için ise şu koşulları öne sürmektedir:

(A.1) Ortada, kabul görmüş ve belli bir uyuşumsuz etkisi olan işlem olmalıdır. (İşlem, belli kişiler tarafından, belli şartlarda belli sözlerin söylenmesidir)

(A.2) Oluşturulan bir durum söz konusu olduğunda koşullar ve kişiler, belirli bir işlem için uygun koşullar ve kişiler olmalıdırlar.

(B.1) İşlemin içinde bulunan kişiler, işlemi doğru şekilde yerine getirmelidirler.

(B.2) İşleme katılanlar, işlemi eksiksiz bir şekilde yerine getirmelidirler.

(C.1) İşleme katılanlar, işlemin belirttiği duygulara, düşüncelere ve niyetlere sahip olmalıdırlar.

(C.2) İşleme katılanlar, niyet ettikleri şeyi sonunda gerçekten davranış olarak sergilemelidirler (Austin, 2009: 21-22).

Yukarıda verilen kurallardan herhangi birinin göz ardı edilmesi, edimsel sözcelemin yerinde olmayan bir sözcelem olmasına sebep olmaktadır. Fakat ayrı ayrı harf ve rakam ile gösterilen ikilikler, içerisinde yerinde olmama şekillerine göre önemli farklar barındırmaktadır. Göze çarpan en büyük fark ise, A, B ve C harfleri ile gösterilen kurallar arasındadır. A ve B kurallarından biri çiğnenirse, söz konusu olan edim asla başarılı bir şekilde gerçekleşmiş olmaz. Söz konusu olan iki C kuralı olduğunda ise edim gerçekleşmiş olmakta fakat bu koşullarda bile "içtensizlik" suistimaline yol açabilmektedir. Örneğin; "söz veriyorum" diyen bir kişi verdiği sözü tutmazsa, sadece söz vermiş olmakta fakat sözün ardından edime bağlı bir eylem vuku bulmamaktadır. Bu şekilde bir edimin söylenip ardından edimin gerçekleşmediği A1 - B2 isabetsizliklerinin hepsine "Karavanalar" denilmektedir. Fakat buna rağmen edim gerçekleşmiş olur ise, söz konusu olan isabetsizliklere "Suistimaller" adı verilmektedir (a.g.e., s.52-53).

Yukarıda belirtilen koşulların yanı sıra, bir edimsel eylemin, dile getirilme şartlarını belirlemek ve kurallarını tespit edebilmek için üç kavramın da bilinmesi gerekmektedir: kurallar, yargı ve anlam. Kurallar konusu dil felsefesinde oldukça tartışılan bir konudur ve kimi düşünür, anlamın birtakım kurallar konusu olduğunu savunurken kimileri ise bu anlayışın karşısında durmakta ve önerilen türde anlam kurallarının hiç bir şekilde var olmadığını ileri sürmektedirler. Bu tartışmalar ışığında, iki tür kuralın varlığından bahsetmek mümkündür: İlki; önceden var olan davranış biçimlerini düzenleyen kurallardır. İkincisi ise; sadece düzenleme işlemini yapmakla kalmayan, aynı zamanda yeni davranış biçimleri üreten ya da tanımlayan kurallardır. İlk kurala örnek olarak görgü kuralları verilebilmektedir. Çünkü görgü kuralları, görgü kurallarından bağımsız olarak zaten var olan kişilerarası ilişkileri düzenlemektedir. Bu tarz kurallara, "düzenleyici kurallar" denmektedir. Düzenleyici kurallar, önceden var olan etkinlikleri düzenlemektedir ve bu etkinliklerin var oluşu ile kuralların var oluşu

arasında mantık açısından bir bağımlılık söz konusu değildir. Örneğin; bir futbol oyununda, kurallar hem futbol oyununu düzenlemektedir hem de etkinliğin yerine gelip gelmeme ihtimalini belirlemektedir. Dolayısıyla, futbol oyunu kurallar olmadan var olamamaktadır. Bundan dolayı da bu tarz kurallara "kurucu kurallar" denmektedir. Düzenleyici kuralların aksine, kurucu kuralların var oluşu mantık yönünden kurallara bağımlı olmaktadır (Searle, 1982: 189 - 190).

Değişik edimsel eylemlerin genellikle birbirleriyle ortak yönleri bulunmaktadır. Cümlelerin her birinin belirli durumlarda söylenmesi, değişik edimsel eylemlerin kendine özgü bir biçimde dile getirilmesine olanak sağlamaktadır:

- " 1. John odadan ayrılacak mı?
2. John odadan ayrılacak.
3. John odadan ayrıl!
4. Keşke John odadan ayrılrsa.
5. Eğer John odadan ayrılırsa, ben de ayrılırım"

Yukarıda verilen cümleler dikkate alındığında, birinci cümlenin özgün bir soru; ikinci cümlenin gelecekle ilgili bir doğrulama daha doğrusu bir önceden bildirme; üçüncü cümlenin bir emir veya dilek; dördüncü cümlenin bir istek belirtisi ve son olarak beşinci cümlenin niyetle alakalı bir koşulu aktardığı anlaşılmaktadır. Fakat bu cümlelerin her birini dile getirirken dile getiren kişi, özgün bir şekilde beş edimsel eylemde ortak olan bazı yardımcı eylemleri de dile getirmektedir. Dile getiren kişi, bütün cümleleri kurarken, belirli bir kişiye yani John'a gönderimde bulunmakta ve söz konusu olan bu kişinin odadan ayrılması olgusunu yüklemektedir. Bu ortak içeriğe de "yargı" denmektedir (a.g.e., s. 191 - 193).

Söz eylemler, seslerin veya simgelerin kullanılması ile özel bir biçimde söylenebilmektedir. Seslerin söylenmesi veya simgelerin kullanılması ile de söz eylemler, kendilerine özgü "anlama" sahip olmaktadır (a.g.e.,s. 193).

Söz - Eylem Kuramı (Sprechaktheorie, Sprechhandlungstheorie veya Sprachhandlungstheorie) Austin'in ortaya attığı ve onun öğrencisi olan J. Searle tarafından geliştirilmiş bir dil felsefesi kuramıdır. Söz - Eylem Kuramının çözümlenmesi ise üç sözel eylem adı altında incelenmektedir: Düz söz (lokutionärer Akt), edim söz (illokutionärer Akt), ve etki söz (perlokutionärer Akt) (Bkz. Austin, 2009: 117 - 128).

Düz söz edimi; seslendirme, dillendirme ve anlamlandırma edimleri olarak üç ana gruba ayrılmaktadır: Seslendirmede ilk olarak sesler çıkarılmaktadır. Örneğin, "Kedi paspasın üzerinde" denildiğinde, " k ", " e ", " d ", " i ", " p ", " a ", " s ", " p ", " a ", " s ", " ı ", " n ", " ü ", " z ", " e ", " r ", " i ", " n ", " d ", " e " sesleri çıkarılmaktadır. Austin seslendirilme edimlerinde seslendirilen bu şeylere "seslem" demektedir. Dillendirme ediminde ise belli bir dilde var olan ses bütünleri dile özgü dilbilgisine göre biçimlendirilmektedir. Anlamlandırma ediminde de, belli bir dilde yer alan söz varlığının kullanılarak, bir şeye göndermede bulunulması ve bunun sonucunda üretimin olmasıdır. Austin bu edimde üretilenlere "anlamlandırım" demektedir. Austin ayrıca bu üç edimle ilgili olarak şu noktalara dikkat çekmektedir:

- 1) Dillendirme ediminde bulunulması için seslendirme ediminin olması gerekmektedir.
- 2) Belli bir dildeki söz hazinesinden yararlanılarak bu öğeleri arka arkaya sıralamak "dillendirme" anlamına gelmemektedir. Çünkü dillendirme aynı zamanda o dile ait dilbilgisi kurallarına uyma zorunluluğunu da beraberinde getirmektedir. Hatta ve hatta o dilin tonlamaları da göz ardı edilmemelidir.
- 3) Dillendirme, taklit edilebilen ve yinelenen bir edimdir. Örneğin, "Kedi paspasın üzerinde" denildiğinde başka bir kişi bu cümleyi aynı tonlamayla, jest ve mimiklerle dile getirerek dillendirme edimini tekrarlayabilmektedir. Fakat anlamlandırma edimi yinelenemez, sadece aktarılır. Örneğin, "Kedi paspasın üzerinde" denildiğinde bir anlamlandırmada bulunulmaktadır. Başka birinin "Kedinin paspasın üzerinde olduğunu söyledi" demesi de anlamlandırma ediminin tekrarlanabilir özelliğini yansıtmaktadır.

4) Anlatma ve gönderme edimleri olmadan bir anlamlandırmada bulunulması zordur, fakat imkânsız değildir. Ancak böyle anlamlandırmalar kişileri çelişkiye ve zor duruma sürükleyebilmektedir. Mesela "Bütün üçgenlerin üç kenarı vardır" denildiğinde göndermede bulunulan şeyi bulmak zordur.

5) Anlamlandırma ediminde bulunulmadan, dillendirme ediminin gerçekleşmesi mümkündür. Örneğin, Latince bilmeden Latince bir cümle tekrarlanabilmektedir. Fakat bunun tam tersi düşünüldüğünde, yani dillendirme ediminde bulunulmadan bir anlamlandırma ediminde bulunulması mümkün değildir.

6) Bir dillendirim daha doğrusu bir cümle farklı ortamlarda, farklı bir şeye göndermede bulunularak söylenebilmektedir. Örneğin; "Kedi burada değil" cümlesi göz önüne alındığında bir iletişim esnasında Sarman'a denirken, diğerinde Tekir'e gönderme yapılabilmektedir. Aynı şekilde bir iletişim esnasında Ali'nin odasında olmadığı söylenirken, bir başkasında Ayşe'nin odada olmadığı ifade edilebilmektedir. Ayrıca iki farklı cümle, aynı şeye göndermede bulunularak anlatılabilmektedir. Örneğin; "Amerika Birleşik Devletleri'nin ilk Katolik Başkanı 1963 yılında suikasta kurban gitti." cümlesi ile "John F. Kennedy 1963 yılında öldürüldü" cümlesi "anlamlandırma" bakımından "eşdeğer" iki edimdir.

7) Dilin bir birimi olan dillendirim hatalı bir şekilde dillendirildiğinde "saçma" ve "anlamsız" olarak ifade edilmektedir. İletişim birimi olan "anlamlandırım" ise yanlış bir şekilde kullanıldığında "bulanık", "boş" veya "belirsiz" olarak tanımlanmaktadır (Searle, 2000: 18 - 20).

Edimsöz, iletişim esnasında konuşan kişinin dinleyene ya da dinleyenlere bir şey söylerken yapmış olduklarına denmektedir. Örneğin, "Kedi paspasın üzerinde" diyen kişi bildirme ediminde, "Kedi paspasın üzerinde mi?" diyen biri soru sorma ediminde, "Boğa saldıracak" diyen kişi de uyarma ediminde bulunmaktadır. Yani kişinin konuşurken bilgi verme, randevu verme, emretme gibi edimleri edimsöz edimleri olarak tanımlanmaktadır (a.g.e., s. 20).

Austin, bir şey söylenirken kullanılan bu edimleri daha doğrusu iletişim esnasında üretilen cümleleri "edimsöz güçleri" olarak tanımlamaktadır. Bu noktada

kullanılan cümlelerin düzsöz seviyesinde bir şeyi anlatmaya çalışma ve gönderme etkinliği olan "anlam" sorunu olmadığını, asıl problemin "güç" olduğunu vurgulamaktadır ve Austin'e göre "anlam" ile "güç" birbirlerinden ayrılmak zorundadır. Ayrıca Austin iletişim esnasında kullanılan cümlelerin binlerce edimsöz güçlerine sahip olduklarını, fiillerin sayısının bunun bir ispatı olduğunu savunmakta ve bunları beş başlık altında toplayarak gözler önüne sermektedir

1) Karar - Belirticiler: Bir karar verilirken söylenen cümleler edimsöz güçlerini kapsamaktadır. Örneğin; bir hâkim veya hakem bu tarz edimsöz güçlerini kullanarak cümle oluşturmaktadır. Karar belirticiler için önem arz eden nokta, üzerinde tam bir karar verilmeyen değerler ya da olgularla ilgili olarak bir bulgunun söylenmesidir.

2) Yaptırıcılar: Oyun belirtilirken, emredilirken, bir şey önerilirken veya herhangi bir uyarıda bulunulurken kullanılan cümlelerin içerdikleri edimsöz güçleridir.

3) Yükleyiciler: Konuşan kişiyi yerine getirmekle yükümlü kılan ve sorumluluk altına sokan cümlelerdir. Örneğin; bir kişi söz verdiğinde, aynı zamanda bir eylemi gerçekleştireceğine dair de sorumluluk altına girmektedir.

4) Davranış - Belirticiler: Tutum ve davranışlarla ilgili olan edimsöz güçleri bulunmaktadır. Özür dileme, taziyede bulunma, beddua etme ve kutlama bu edimsöz güçleri arasında yer almaktadır.

5) Serimleyiciler: Bu edimsöz gücü, iletişim esnasında kişilerin cümleleri nasıl kullandığıyla ilgilenmektedir. Cevap verme, açıklama, kabul etme serimleyici edimsöz güçlerindedir (Searle, 2000: 20 - 21).

Etkisöz edimi, düzsöz ediminde bulunularak isteyerek veya istemeyerek dinleyen kişi veya kişiler üzerinde sonuçlar yaratma edimine denmektedir. Bir örnek ile açıklanacak olursa, bir anne oğlundan kocasını öldüren kişiyi vurmasını istemektedir. Dolayısıyla kurgulayacağı cümle şu şekilde olacaktır: "O adamı vur." Annenin söylemiş olduğu bu düzsöz edimi, aynı zamanda cümleyi söylerken emirde bulunduğu ve o esnada gerçekleştirilen eylemler nedeniyle de edimsöz edimdir. Ayrıca anne söz konusu olan bu cümleyi kurgulayarak oğluna baskı yapmakta ve sonucunda oğlunun adamı öldürmesine neden olabilmektedir. Buna da etkisöz edimi

denmektedir. Örnekten anlaşılacağı üzere, anne oğlunun eylemlerini isteyerek etkilemektedir. Ancak bazı durumlarda karşıdaki kişi ya da kişiler üzerinde istenilmeden etki yapılabilir. Örneğin, söz konusu oğlan, bir arkadaşına bu konu hakkında fikir danışarak, adam öldürmenin cezasını sorduğunda ve cezasının idam olduğunu öğrendiğinde, bu eylemi yapmaktan vazgeçebilmektedir. Bu ortamda arkadaşını istemeyerek de olsa, babasını öldüren şahsı vurma niyetinde olan bu kişinin eylemlerinde değişiklik yaratmaktadır. Bunun tam tersi de olabilmektedir: Arkadaşının sözleri kişi üzerinde etki yaratmaz ve söz konusu adamı öldürmez. Diğer yandan, kişinin durumu arkadaşına anlatması üzerine arkadaşının "Kendine gel, adam öldürmenin cezası ölümdür." diyerek onu uyarabilir ve sonucunda kişi adamı öldürmekten vazgeçebilir. Bu noktayı ise Austin etkisöz edimlerinin edimsöz edimler gibi uyuşmaya dayalı olmamaları ile açıklamaktadır. Yani edimsöz edimi düzsöz ediminin bir sonucuyken, etkisöz edimi edimsöz ediminin bir sonucu olarak yer almamaktadır. Örnekten hareketle "Kendine gel, adam öldürmenin cezası ölümdür" sözleri arasında uyuşmaya dayalı bir bağlantı mevcuttur. Diğer yandan arkadaşın söz konusu kişiyi, öldürmekten vazgeçirmesi ile bu cümle arasında uyuşmaya dayalı bir bağlantı bulunmamaktadır. Böyle bir iletişimde bu cümleyi işiten kişinin eylemleri üzerinde sonuçları belirleyen bir dil kuralı mevcut değildir. Yani konuşmacının bu cümle aracılığıyla dinleyiciyi kendine getirmesi ne kadar mümkünse getirmemesi de o kadar mümkündür. Aynı şekilde konuşmacının cümle ile dinleyici kişiyi öldürmekten vazgeçirmesi ne kadar mümkün ise vazgeçirememesi de doğal bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada Austin, etkisöz edimlerinin sonuçlarını "etkisözel bir hedefe ulaşmak ve etkisözel bir ardışık davranışa yol açmak" olmak üzere ikiye ayırmaktadır: "Boğa saldıracak" cümlesi kurgulandığında karşıdaki kişi hem bu cümle ile tehlikeden haberdar olmakta hem de kaçmak gibi ardışık bir davranış sergilemektedir. Fakat dinleyen kişide bazen bu iki sonucun ikisi birden gerçekleşmeyebilir. Örneğin, tartışılan bir görüşe karşı çıkılmasına rağmen karşı taraf görüşünü değiştirmez, fakat karşı taraf iddia edilen konu hakkında diğer tarafın haklı olduğu görüşüne sahip olursa, bu ardışık bir davranış olarak adlandırılmaktadır. Diğer yandan üzme, utandırmak, şaşırtmak gibi etkisöz edimleri daima karşıdaki kişide ardışık bir davranış yaratmak için kullanılmaktadır. Bu tarz edimler, edimsöz edimi bağlamında dile getirilmesi mümkün olmayan bir özelliğe sahiptir. Örneğin, bir kişi

kullanmış olduğu sözcük seçimleri ve cümlelerle karşı taraftaki kişiyi şaşırtabilir, üzebilir veya utandırabilir. Fakat bunu yaparken "... bu cümleyle seni utandırıyorum", "... bu söz ile seni kızdırıyorum" gibi cümleler kurgulayamaz. Ayrıca amaçlanan ardışık davranışa dil dışı unsurlarla da ulaşılması mümkündür: Örneğin, bir kişi hiç bir cümle kurmadan silah veya sopa göstererek de karşı taraf üzerinde korku yaratabilir. Üstelik bunun için uyuşmsal bir bağlantı olması da gerekmemektedir. Örneğin, bir koca elindeki sopayı sallayarak eşine göstermektedir. Bu dil dışı iletişim ortamında kocanın eşine sopayı göstermesi ile yani karısını ikna etmek için kullanmış olduğu araç ile amacının arasında uyuşmsal bir bağlantı bulunmamaktadır. Bu durum ise etkisöz edimlerini, edimsöz edimlerinden ayıran en önemli noktadır. Çünkü edimsöz edimleri de dil dışı araçlarla gerçekleşebilir, buna rağmen kullanılan aracın uyuşmsal bir bağlantı içinde olması gerekmektedir. Eğer kullanılan araçlar uyuşmsal bir bağlantı içermiyorsa, edimsöz ediminden bahsetmek mümkün değildir. Austin'e göre Söz - Eylem Kuramı bu şekliyle kabul görmektedir (Searle, 2000:23 - 26).

4.3. Searle'nin Söz - Eylem Kuramı

50'li yıllarda Oxford'da öğrencisi olan John R. Searle, Austin'in yukarıda yer alan görüşlerini tekrar şekillendirmiş ve üç noktadan hareketle yeniden düzenlemiştir: 1) Düz söz - edimsöz ayrımı, 2) Edimsöz edimlerinin başarı şartları, 3) Edimsöz edimi çeşitleri. Düz söz - edimsöz ayrımının geçersizliğine dikkat çeken Searle, bir kişinin "bunu yapacağım" demesiyle söz verebileceğini, bir bildirimde bulunabileceğini veya tehdit edebileceğini ileri sürmektedir. Bu cümle "yapmak" fiili ile amaçlanan her iletişimde aynıdır. Fakat yine de Searle'e göre bu durum yani cümle ile anlatılmak istenen arasındaki bu bağlantı her zaman aynı şekilde olmayabilir. Öyle ki bazı cümlelerde iki edim arasında ayrımın yapılması mümkün olmayabilir: "Bunu yapacağıma söz veriyorum" cümlesi kurulduğunda, bu cümle her ortamda "söz verme" anlamına gelmektedir. Austin'e göre ise düz söz - edimsöz edimleri söz ediminden soyutlanmaktadır. Fakat bu cümle baz alındığında, söz ediminden düz söz ve edimsöz edimlerinin soyutlanması mümkün değildir. Searle de düz söz edimi ile edimsöz edimi arasındaki farkı kabul etmektedir, fakat edimsöz edimini belirten fiillerin anlamını

taşıdığı güçten ayırmak oldukça güçtür. Searle bunun nedenini, seslendirme, dillendirme ve anlamlandırma olmak üzere üçe ayırdığı düzsöz edimi ile açıklamaktadır:

"Dillendirme: "Orada olacağım" dedi.

Anlamlandırma: Orada olacağını söyledi.

Dillendirme: "Defol!" dedi

Anlamlandırma: Defolmamı söyledi.

Dillendirme: "Oxford' da mı, yoksa Cambridge'te mi? dedi.

Anlamlandırma: Bana Oxford' da mı, yoksa Cambridge'te mi olduğunu sordu" (Searle, 2000: 26 - 29).

Yukarıdaki örneklerde, bir şey doğrudan söylenirken, anlamlandırmada dolaylı bir anlatıma başvurulmaktadır. Fakat burada dikkat çeken şey, edimsöz fiiliyle anlamlandırma ediminin verilmesidir. Bununla da anlamlandırma ve düzsöz ediminin bir edimsöz olarak değerlendirildiği gösterilmektedir. Bu noktada Searle, Austin'in düzsöz - edimsöz sınıflandırmasında üç ilkeyi göz ardı etmiş olduğunu ifade etmektedir. Bu üç ilke şunlardır: dile getirilebilirlik ilkesi, bir cümlenin anlamının, anlamlı bileşenlerce belirlenmesi ve edimsöz edimlerini birbirlerinden ayırmak için farklı ilkelerin kullanılması gerektiği. Örneğin; Bir kişi diğer bir kişiye "Okula gidecek misin?" diye sorduğunda, diğer kişinin "evet" cevabını vermesi, söylenenden daha çok şey ifade etmektedir. Yani "evet" cevabı ile "okula gideceğim" cümlesi söylenmektedir. Bu özellik dilin, dile getirilebilirlik ilkesi ile ilgilidir. Diğer yandan bir cümlenin anlamı, onu oluşturan öğelerin anlamlarına bağlı olarak yer almaktadır. Fakat bir cümlenin yapısı sadece içinde yer alan kelimeler ile de sınırlı değildir. Cümlenin vurgusu, derin yapısı gibi anlamı belirleyen unsurlar bulunmaktadır. Bu durum Searle'nin II. ilkesine karşıt gelmektedir. Bazı iletişim ortamlarında da cümlelerin emir, rica veya yalvarma eylemi için yapılıp yapılmadığı konusunda belirsizlikler meydana gelmektedir. Örneğin; "Bana biraz yardım et" cümlesinin hangi şartlar altında ve hangi amaç doğrultusunda söylenildiği net değildir. Bu noktada bir

ayırım yapmak için de kullanılan ölçütler her zaman ve her ortamda aynı olmamaktadır. Searle, bu noktada her şeyden önce başarılı bir edimin "kusurlu" bir edimden ayrılması gerektiğini savunmaktadır. Örneğin; bir edimsözün emir mi yoksa rica mı olduğunun belirlenmesi gerekmektedir: Eğer bir kişi emir verebilecek statüde ve güçte ise edimsöz başarılı olarak değerlendirilmektedir. Eğer kişi emir vermesini gerektirecek güçte veya konumda değilse, edimsöz "başarısız" olmaktadır. Bazen de her ne kadar edimsöz başarılı olsa da, "kusurlu" olabilmektedir. Örneğin; eğer dinleyen bir kişi verilen emri yapabilecek güçte veya konumda değil ise; ya da emri veren kişi içtenlikle emir vermediyse, edimsöz kusurlu olabilmektedir. Buradan hareketle, Austin'in sınıflandırmış olduğu "yerinde veya isabetli" ve "yerinde olmayan" edimleri, Searle'nin "başarılı" ve "başarısız" olarak ikiye ayırdığı anlaşılmaktadır. Fakat Searle'e göre Austin'in göz ardı ettiği şey, bazı edimsözlerin başarılı fakat aynı zamanda kusurlu olabilmeleridir. Bir edimsöz edimini başarılı ve kusursuz kılan şartlar ise şöyle sıralanmaktadır:

1. Edimsöz Ereği: Her edimsözün bir amacı vardır. Örneğin; Bir kişiye söz verildiğinde veya bir şeyin yapılacağına dair yemin edildiğinde, konuşan kişinin sorumluluk üstlenmesi edimin amacıdır. Emir verilmesindeki amaç ise, dinleyen kişiye bir şey yaptırabilmektir. Bütün bunlar edimsözdeki amaçları içermektedir.
2. Edimsöz Ereğindeki Şiddet Derecesi: Edimsöz edimlerinde kullanılan fiiller, eylemlerde farklı sonuçlara yol açabilmektedir. Örneğin; bir kişiye rica edilmesiyle, başka bir kişiye ısrar edilmesi arasında edimsöz ereğindeki şiddet derecesi farklılık göstermektedir. İsrar edilen kişi, eylemi gerçekleştirme konusunda rica edilenden daha güçlü bir çaba ile eyleme yönlendirilmektedir.
3. Edimsöz Ereğine Ulaşma Yolu: Bazen edimsözün amacına ulaşması için, bazı şartların olması gerekmektedir. Örneğin; tanıklık etmenin ve bildirimde bulunmanın edimsöz erekları aynıdır. Fakat tanıklık yapılırken, bildirimde bulunulanlar yaşananlara uygun olmak zorundadır. Yani tanıklık eden kişi bir sorumluluk altına girmektedir. Bu durum bir yandan edimsöz ereğindeki şiddet derecesini etkilemektedir. Bu da edimsöz ereğindeki farklı yolların varlığını göstermektedir.

4. Önerme İçeriğinin Şartları: Çoğu zaman ve iletişim ortamlarında, edimsözler edimin içeriğiyle ilgili bazı şartları beraberinde getirmektedir. Örneğin; söz verildiğinde, söz veren kişinin bir eylemde bulunacağı edimin içeriğinden anlaşılabilir. Ya da özür dilendiğinde, özür dileyen kişinin geçmişte bir hata yaptığı ve eyleminden sorumlu olduğundan dolayı özür dilediği, kullanmış olduğu edimden anlaşılabilir.

5. Hazırlayıcı Koşullar: Her edimsöz edimi aynı zamanda bazı ihtimalleri içermektedir. Örneğin; herhangi bir kişiye söz verildiğinde, söz veren kişinin gelecekte dinleyen kişinin lehine bir şey yapacağı anlaşılabilir. Fakat aynı zamanda konuşan kişi kendisinin isteği doğrultusunda bazı ihtimallere göre davranabilmektedir. Dinleyen kişi de, konuşan kişinin söz verdiği eylemi yerine getirebilecek durumda olduğunu varsaymaktadır. Dinleyeni böyle bir düşünceye iten sebep, hazırlayıcı koşul olarak adlandırılmaktadır.

6. İçtenlik Koşulu: İletişim ortamlarında, kişiler dil aracılığıyla düşüncelerini ifade ederlerken, bir yandan da ruhsal ve zihinsel durumlarını dışa vurmaktadırlar. Kişiler bazen istemeyerek söz verebilir, özür dileyebilir veya emir verebilirler. İstemeyerek kullanılan edimsöz edimleri "başarısız" olarak kabul edilemezler: "Başarılı" fakat "kusurlu" edimlerdir. Çünkü konuşan kişinin içinden gelmeseyse bile, kişi söz vermiş, özür dilemiş veya emir vermiştir.

7. İçtenlik Koşulunun Şiddet Derecesi: İçtenlik koşulunun farklı derecelerinin olduğu söylenebilmektedir. Örneğin; rica edilirken dışa vurulan isteğin gücü ile yalvarma ediminde bulunulurkenki güç aynı olmamaktadır. Yalvarırken daha şiddetli bir istenç söz konusuysen, rica edilmesi yalvarma ediminin yanında daha zayıf bir güç olarak kalmaktadır (Searle, 2000: 29 - 40).

Edimsöz edimlerinin türleri arasında farklılık olduğunu savunan Searle, edimsöz edimlerinin on iki boyutunu vurgulamakta ve aralarındaki farklılıkları şu şekilde göstermektedir:

1. Edimin Ereğindeki veya Amacındaki Farklılıklar: Bir edimsözün amacına "edimsöz ereği" denmektedir. Edimsöz ereği, edimsöz gücüyle aynı şey değildir, sadece onun bir parçasıdır. Bir örnek ile açıklanacak olursa, ricalar ile buyrukların edimsöz

ereklerinin aynı olduğu, karşıdaki kişiye veya kişilere bir şeyler yaptırmak olduğu söylenebilmektedir. Fakat edimsöz güçleri birbirinden farklıdır. Çünkü ricalarda iletişim ortamında olanların istenilen şeyi yapmama, daha doğrusu ricayı reddetme gibi bir ihtimalleri var iken, buyruklarda bu olasılık daha az bir seviyeye inmektedir.

2. Söz ile Dünya Arasındaki Uydurma Doğrultusundaki Farklılıklar: Bazı edimsözler ile söz ya dünyaya uydurulmakta ya da dünya söze uydurulmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak en iyi örneği Elizabeth Anscombe (1957) vermektedir: Bir adam elinde eşinin vermiş olduğu bir alışveriş listesi ile markete gitmektedir. Listede "fasulye, tereyağı, ekmek, domuz pastırması" yazmaktadır. Söz konusu adamı da takip eden bir dedektif vardır ve adamın aldığı her şeyi not etmektedir. Marketten çıktıklarında hem dedektifin hem de adamın elinde birbirinin aynısı ama işlev olarak birbirinden farklı liste vardır. Alışveriş yapanın elindeki liste, listenin amacı olurken, eylemlerini elindeki listeye göre şekillendirmektedir. Yani dünyayı söze uydurmaktadır. Dedektifin yaptığı eylemler göz önüne alındığında ise, dedektif elindeki listeyi alışveriş yapan adamın eylemlerine uydurmuş, böylelikle de sözü dünyaya uydurmaktadır. Her iki eylem "hata" bağlamında düşünüldüğünde de alışveriş yapan adam eve gittiğinde domuz pastırması alması gerekirken domuz pizolması almış ise listedeki "domuz pastırması" kelimesini silip yerine domuz pizolması yazması, yapmış olduğu eylemin hatasını düzeltmeyecektir. Hâlbuki dedektif eve giderek, adamın domuz pastırması yerine domuz pizolması aldığını görürse, domuz pastırmasının üstünü çizerek "domuz pizolması" yazarak hatasını düzeltmektedir. Alışveriş yapanın listesi, dünyadan söze doğru bir uydurma doğrultusuna sahiptir. Dedektifin listesi ise sözden dünyaya doğru bir uydurma örneğidir. Ricalar, buyruklar, söz vermeler, yemin etmeler sözden dünyaya doğru uydurma örnekleridir. Searle'nin Söz - Eylem Kuramını sınıflandırırken edimsöze getirmiş olduğu ölçütlerde "söz ile dünya arasındaki uydurma doğrultusundaki farklılıklar" adlı bu kıstasında gerçek dünya ve sözcüğün birbirine nasıl davrandığının üzerinde durmaktadır. Bu kıstastan hareketle ileriki bölümlerde 11 Eylül olayı ve Irak Savaşı'na ilişkin Türk ve Alman basınına yansıyan çarpıcı ve büyük yankı uyandıran sözcükler ele alınarak sözcük ile gerçeklik arasındaki ilişkinin gözler önüne serilmesi amaçlanmaktadır.

3. Dışa Vurulan Ruhsal Durumlardaki Farklılıklar: Kişiler genellikle konuşurken, yani bir edimsözünü yerine getirirken aynı zamanda önermenin içeriğiyle ilgili tutumlarını ve ruhsal durumlarını da dışa vurmaktadırlar. Dışa vurulan bu tutumlar ile kişinin kullandığı sözlerle içten olup olmadığı anlaşılmaktadır.

4. Edimsöz Ereğinin Sunuluş Gücü veya Şiddetindeki Farklılıklar: Aynı edimsöz amacıyla, farklı şiddet ve sorumluluk dereceleri olabilmektedir. Örneğin "Parayı Bill'in çaldığını tahmin ediyorum" sözü ile "Parayı Bill'in çaldığına dinim üzerine yemin ederim" sözü arasında amaç aynı olsa da kullanım şiddeti bakımından farklılık söz konusudur.

5. Konuşan ve Dinleyen Şahısların Sözcelemin Edimsöz Gücüyle Bağlantılı Konumları veya Görevlerindeki Farklılıklar: Kişiden kişiye kullanılan sözler görevleri bakımından farklılık yaratmaktadır. Örneğin, bir general bir erden odayı temizlemesini söylese, bu büyük ihtimalle bir emirdir. Tam tersi düşünüldüğünde ise, yani bir er bir generalden odayı temizlemesini isterse, bu bir öneri, bir talep veya bir rica olabilir. Fakat bir emir olamaz.

6. Sözcelemin Konuşan ve Dinleyen Yararıyla İlişkisi Bakımından Farklılıklar: Başsağlığı ile tebrik, övünme ile dövünme kelimeleri ve eylemleri arasında farklılıklar bulunmaktadır. Söz konusu bu kelimeler kullanım şekillerine göre, konuşan ve dinleyen kişilerin yararına olma ve olmama ilişkisine göre birbirlerinden ayrılmaktadır. Edimsöz gücünün bu yönü de, Söz - Eylem Kuramındaki çözümlemeye göre, hazırlayıcı koşullardan biri olmaktadır.

7. Sözcelemin, Söylemin Geri Kalanıyla İlişkisindeki Farklılıklar: Bazı edimsel anlatımlar, sözcelemin içinde buldukları bağlamla ilişki kurmak için kullanılmaktadır. Örneğin, "cevabını veriyorum, çıkarımda bulunuyorum, sonucuna varıyorum ve itiraz ediyorum" gibi edimsel anlatımlarla kurulan cümleler, var olan olay örgüsüyle bağlantılıdır ve bu bağlantıyı kurmaya yaramaktadır. Bu edimsel anlatımların yanı sıra itiraz etmek, "ayrıca" ve "dolayısıyla" gibi anlatımlar da söylemle ilişkilendirme görevi görmektedir.

8. Edimsöz Gücü Belirtme Araçlarının Önerme İçeriğinde Yarattıkları Farklılıklar: Bir önde ile aktarım arasında fark bulunmaktadır. Önde gelecek hakkında bir durumu belirtirken, aktarım geçmiş veya şimdiki durum hakkında bilgi vermektedir. Bu ayrım da, Söz - Eylem Kuramında önerme içeriğindeki farklılıklara karşılık gelmektedir.

9. Her Zaman Söz Edimi Olması Gereken Edimlerle Söz Edimi Olarak Yerine Getirilebilmekle, Getirilebilmesi Zorunlu Olmayan Edimler Arasındaki Farklar: Kişiler "tahminde bulunuyorum, sonucunu çıkarıyorum, tanısını koyuyorum" diyerek tahminde bulunabilmekte, tanı koyabilmekte veya sonuç çıkarabilmektedirler. Bunları yaparlarken de bir şey söyleme ihtiyacı duymayabilmektedirler. Örneğin, bir binanın önünden geçerken binanın yüksekliği ile ilgili bir tahminde bulunulabilir. Ya da hiç bir şey söylemeden birine şizofreni başlangıcı tanısı koyulabilir. Bu durumlarda ortada herhangi bir söz edimi veya içsel bir söz ediminin bile olmasına gerek yoktur.

10. Yerine Getirilmesi İçin Bazı Dil - Dışı Kurumları Gerektiren Edimler ile Gerektirmeyen Edimler Arasındaki Farklılıklar: Bazı edimsöz edimlerinin yerine getirilebilmeleri için dil dışı kurumlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu edimsöz edimlerinin bazıları şunlardır: aforoz etmek, vaftiz etmek, kutsamak, savaş ilan etmek, suçlu ilan etmek... Bir kişi birine "Seni aforoz ediyorum" veya "Seni kutsuyorum" dediğinde bu yeterli olmayacaktır. Söz konusu kişilerin ilgili dil - dışı kurum içerisinde olmaları gerekmektedir. Austin'in bu konu hakkında zaman zaman bütün edimsözlerin dil - dışı kurum gerektirdiğine dair konuşmalar yaptığı bilinmektedir. Austin'in aksine Searle dil- dışı kurum gerektiren ve gerektirmeyen olarak arada farklılıklar olduğunu şu örneklerle açıklamaktadır: Birinin birini göreceğine dair söz vermesi veya yağmurun yağdığını bildirmek için yapılması gereken şey, dili kurallarına uygun kullanmaktır. Yani herhangi bir dil - dışı kuruma ihtiyaç duyulmamaktadır.

11. Kendisine Karşılık Gelen Edimsöz Fiilinin Edimsel Bir Kullanımı Olduğu Edimler ile Böyle Olmayan Edimler Arasındaki Farklılıklar: Edimsöz fiillerinin çoğu edimsel kullanımlara sahiptir. Örneğin, emretmek, söz vermek, bildirmek böyle bir yapıya sahiptir. Fakat diğer yandan, "tehdit ediyorum" veya "övünüyorum" şeklinde söylenerek övünme veya tehditte bulunulamaz. Yani her edimsöz fiilinin edimsel fiil olduğu söylenemez.

12. Edimsöz Ediminin Yerine Getirilme Üslubundaki Farklılıklar: Bazı edimsöz fiilleri edimin gerçekleşmesine bağlı olarak özel üsluba sahiptirler. Örneğin, ilan etmek ile sır vermek fiilleri arasında edimsöz ereği veya önerme içeriği açısından değil, edimi gerçekleştirme bakımından fark mevcuttur (Searle, 2011: 22 - 29).

Searle taksonomisinde bu şekilde on iki ölçütü ortaya koyarken, Austin'in yapmış olduğu sınıflandırmadan yola çıkmaktadır. Fakat Searle'e göre Austin'in yapmış olduğu bu sınıflandırma uygun değildir. Çünkü Austin, edimsöz edimlerinin yerine, edimsöz fiillerini sınıflandırmıştır. Oysa Searle'nin düşüncesine göre, her edimsöz edimi için, ayrı bir edimsöz fiilin olması gerekmemektedir. Searle'nin Austin'in sınıflandırmasına yönelik yapmış olduğu eleştiriyi şu şekilde sıralamak mümkündür:

1) Austin'in sınıflandırmış olduğu bazı edimsöz fiilleri, edimsöz fiili değildir. Buna örnek olarak da "duygudaş olmak, kastetmek, niyetinde olmak" gibi fiilleri örnek göstermektedir. Bir kişi "Yarın sinemaya gitmek niyetindeyim." dediğinde, bu niyetini dillendirdiği için edimsöz ediminde bulunduğu söylenebilmektedir. Fakat bu noktada edimsöz fiili "niyetinde olmak" değil, "bir niyeti dile getirmektir" ve bir niyeti dile getirmek her zaman bir edimsöz edimi olarak kabul edilmektedir.

2) Austin'in yapmış olduğu sınıflandırma Searle'e göre açık ve tutarlı değildir.

3) Austin'in edimsöz edimleriyle edimsöz fiillerini birbirine karıştırmaması nedeniyle yapmış olduğu sınıflandırma karmaşıktır. Örneğin, "betimlemek" edimsöz fiili Austin'e göre hem "karar belirticiler" hem de "serimleyiciler" sınıfına girmektedir. Çünkü Austin' in yapmış olduğu tanımlamalar bu duruma sebebiyet vermektedir.

4) Austin'in sınıflandırmasında, uygun olmayan farklı edimsöz fiilleri de bulunmaktadır. Örneğin; Austin, "düelloya davet etmek" ve "meydan okumak" fiillerine davranış - belirticiler grubunda yer vermiştir. Fakat bu edimsöz fiilleri dinleyen kişinin daha sonraki eylemlerini içermektedir.

5) Austin'in yapmış olduğu beş edimsöz fiili sınıflandırılmasında fiillerin bazıları sınıflandırma içerisindeki tanımlarına uymamaktadır. Örneğin, "afroz etmek, atamak,

aday göstermek" gibi fiiller bir varlığa veya olguya dair bir bulguyu söylemek anlamına gelmemektedir (Searle, 2000: 47 - 49).

Söz - Eylem Kuramının kurucusu olan Austin'in ortaya atmış olduğu "Bir şey söylemenin bir şey yapmak olduğu" tezi kabul görmüş bir kuram olmasına rağmen özellikle Almanya'dan Dieter Wunderlich de Searle gibi eleştirel yaklaşmış ve Söz - Eylem Kuramını daha ileri bir boyuta taşımıştır. Wunderlich'e göre Austin, sadece cümle örnekleriyle çalışmış ve bu esnada da söz edimlerini genellemiştir. Fakat Wunderlich, cümle içeriklerinin sadece dilbilimsel kategoride sentaks içermediklerini, aynı zamanda pragmatik olarak dil - dışı durumlar hakkında da ipuçları verdiklerini savunmuştur (Fleischer vd., 2001: 137).

Kısaca özetlemek gerekirse, anlam konusu üzerine kullanımbilimsel (pragmatik) bir çözüm önerisi sunan Söz - Eylem Kuramı, bir şey söylemenin bir edim (Akt) gerçekleştirmekle aynı olduğu ilkesine dayanmaktadır. Bu kuram özellikle şu açılardan yenilikçi sayılmaktadır:

- a) Karşılıklı konuşma etkinliğine katılan tarafların bireysel özelliklerinin ve iletişim ortamının da göz önünde bulundurulması temeline dayanmaktadır. Bu anlayış da, özellikle mantıkçıların savunduğu "protokol tümcelerini" baz alan kişisiz konuşma ilkesinin karşısında yer almaktadır.
- b) Gündelik dilin alışılmış ve olağan yapısının da incelenmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu ilke ile anlam belirsizliklerinin giderilmesi için, doğal diller yerine "formel" bir dilin kullanılmasını savunan pozitivistler "ideal dil" anlayışına ters çizgide durmaktadır.
- c) Doğrulanabilirlik ölçütünün karşısına, edimsel sözcelemler için başarı kriterleri koymaktadır (Ricoeur, 2000: 15).

4.4. Söz - Eylem Kuramından Söyleme ve Edimbilime

Başlangıçta bir dil felsefesi olan Söz - Eylem Kuramı, çözümlemeci felsefe içerisinde gelişmiş ve yeni bir boyut kazanmıştır. Özellikle G. E. Moore'un ve B.

Russell'in çalışmalarıyla, önerme kalıpları simgelere dönüştürülerek matematiksel bir zemine oturtulmuştur. Bunun sonucunda ise Russell, "Belirli Betimlemeler Kuramını" geliştirmiş, bu kuramdan hareketle de L. Wittgenstein dil ile kurulan olguların dünyanın tamamını kapsadığını öne sürerek, dilin sınırlarını çizmiştir. Wittgenstein'in görüşlerinden hareketle de J. L. Austin Söz - Eylem Kuramını ileri sürmüştür. Austin'in öne sürmüş olduğu bu kuramını ise, öğrencisi John R. Searle yeniden şekillendirmiştir. Fakat yine de dili söyleme dönüştüren bir etkinlik olan sözcelemlerin, toplum içindeki anlamlarının açıklanması zaman zaman yetersiz kalmaktadır. Çünkü dilin, sadece sentaks ve semantik boyutu değil, aynı zamanda edimbilim (pragmatik) yönü de bulunmaktadır. Örneğin; Türkçede kullanılan "şekerleme yapmak" deyiminde kullanılan sözcelemin anlamıyla kastedilen çok farklıdır: Burada "şekerleme yapmak" deyimini "uyumak, kestirmek" anlamlarına gelmektedir. Söz konusu olan bu anlam ise dilin edimbilim yani pragmatik boyutuyla ilgilidir (Yılmaz, 2008: 47 – 51).

George Yule edimbilimi şu şekilde tanımlamaktadır:

"Edimbilim, bir konuşmacı (veya yazar) tarafından iletilen ve dinleyicinin (ya da okurun) yorumlamasına dayanan bir anlam çalışmasıdır. Bu nedenle söz ve söz kalıplarının tek başlarına verdikleri anlamdan ziyade kişilerin bu söyleyişlerle ne demek istediğinin analizi ile ilgilenir."

Edimbilim, konuşmacının ne anlatmak istediğinin çalışmasıdır. O halde, zorunlu olarak, kişilerin spesifik bağlamda ne anlatmak istediğinin ve içeriğin söylenileni nasıl etkilediğinin yorumunu kapsamaktadır. Konuşmacıların konuştukları kişilere, yere, zamana ve duruma göre söylemek istediklerini nasıl organize ettiklerini dikkate almayı şart koşmaktadır. Bu anlamda, edimbilim bağlamsal anlam çalışmasıdır. Bu yaklaşım ayrıca ister istemez dinleyicilerin konuşmacının söylemek istediği üzerinde yorum yapabilmesi için söylenilen üzerine nasıl çıkarımlar yapabileceklerine, bunun yanı sıra iletişimde söylenilmeyenin ne kadar fark edildiğine vurgu yapmaktadır. Diğer bir deyişle, edimbilim görünmeyen sorgulanmasıdır. Bu

bakış diğer taraftan söylenilen ile söylenilmeyen arasındaki seçimi neyin belirlediği konusunu gündeme getirmektedir. Temel cevap mesafe anlayışına bağlıdır. Yakınlık, ister fiziksel, ister sosyal, isterse kavramsal olsun, paylaşılan deneyim anlamına gelmektedir. Bu noktada konuşmacıların ne kadarının dile getirilmesine karar vermesi dinleyicinin yakınlık – uzaklık duruma bağlı olarak değişmektedir. Kısacası edimbilim, kelimelerle ifade ettiklerimizi nasıl yaptığımızla ilgilenmektedir (Okutucu, 2014: 49). Dolayısıyla, dil içerisinde yer alan anlamın sözcelemelerde değil, sözceleme kümelerinde bulunduğu söylenebilmektedir. Söz kümelerinin kendisini gösterdiği en etkili biçimler ise söylemlerdir. Toplumsal gerçekliğin kurulumda söylemler, en etkili dilsel elemanlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Yılmaz, 2008: 51).

Söylem kavramı ele alındığında kavramın kökenlerini Antik Yunan'a kadar götürmek mümkündür. O zamanlar siyasi nitelikli konuşmalar yapmak önemli bir yere sahiptir. Özellikle dili doğru ve etkileyici bir şekilde kullanarak ikna edebilmek oldukça önemlidir. Dilin bu şekilde kullanımı da söylem analizinin bir parçasını oluşturmaktadır. Tümce ötesi bir birim olan söylem, tümcelerle var olan bir dilsel yapıyı tanımlamaktadır. Diğer bir deyişle, söylemin anlamı ve derinliği tümceyi aşan bir anlamda yatmaktadır. Ayrıca Saussure'ün "söz" kavramının eş anlamlısıdır. Cristiyen Baylon da söylemi "durum içindeki söz" olarak tanımlamış, bu da Saussure'ün söz kavramını desteklemiştir. Söylem analizi üzerine birçok çalışması olan Lütfiye Oktar'a göre söylem,

"Kurumların ve toplumsal grupların dilde dizgesel bir biçimde kodlanmış belli anlamları ve değerleri vardır. Dizgesel biçimde düzenlenmiş bu dil kullanım şekilleri söylem olarak adlandırılmaktadır. O halde söylem, bir kurumun anlam ve değerlerini dizgesel olarak düzenlenmiş tümceler dizisidir. Dahası söylem, söz konusu kurumun ilgi alanına göre söylenmesi mümkün olanı ve söylenmesi mümkün olmayana tanımlar, betimler ve sınırlar" (Günay, 2013: 21 - 22).

Söylem analizi; ruh çözümleme, bilişsel ruhbilim, insanbilim, toplumbilim gibi birçok farklı alanların kesişme noktasında disiplinler arası bir alan olarak yer almakta

ve temeli Saussure'e aynı zamanda da yapısal dilbilime dayanmaktadır. Fakat Saussure'ün çalışmaları ilk başta "söz" kavramına denk olarak ele alınmıştır. Bunun nedeni ise, Saussure'e göre dilin toplumsal, sözün ise bireysel olmasıdır. Bundan dolayı dilin, söylemle ilgili durumları açıklayamayacağı görüşü hâkim olmuştur. Çünkü söylem, Saussure'ün ifade etmiş olduğu gibi sözü aşan bir dilsel yapıya sahiptir. Saussure'ün görüşleri de hiç bir zaman kullanımdaki dili incelemediğinden söylem analizi bağlamında eksiklik göstermiştir. Söylem, kullanımdaki tanımı ifade ettiği için Saussure'ün dil - söz karşıtlığı artık "söylem" ile tanımlanmakta ve karşımıza şu şekilde bir formül ile çıkmaktadır: Dil - Söz - Söylem (Günay, 2013: 26 - 28).

İki tür söylemin varlığından söz edilebilmektedir: Bilimsel söylem ve ideolojik söylem. Altusser'a göre bilimsel söylem gerekli bilgiyi vermeli ve kuramsal kavramları oluşturmaktadır. İdeolojik söylem ise, mevcut kavramları meşrulaştırmak için kavramlara uygun temalar üretmektedir. Söylem içerisinde düşünülmemeyen ya da söylenemeyen şeyler de olabilmektedir (Nisan, 2012: 25 - 26).

4.5. Söylemden Yapısalcılığa

Söylem kavramı toplum ve felsefe alanlarında edindiği yer ile Yapısalcılık, Post – Yapısalcılık ve Hermeneutik'in etkisi ile gelişme göstermiştir. Yapısalcılığın temelini Ferdinand de Saussure atmış ve dilin anlam birimlerinin gösteren ve gösterilen olarak ileri sürmüştür. Saussure'ün bu yaklaşımı farklı alanlarda farklı uygulamalarla kendini Yapısalcılık adı altında göstermiştir (Yılmaz, 2008: 51 – 53).

Dilin kendine özgü bir yapısı bulunmaktadır. Söz konusu bu yapıda bağıntılar, nitelikler ve değerler büyük bir önem taşımaktadır. 20. yüzyılda dilbilimin yanı sıra insan bilimlerinde yenilikler görülmüştür: Psikoloji ve felsefe alanlarında görülen Bütüncü Biçim Kuramı (Gestalttheorie), fenomenlerin tasvir edilerek incelenmesini amaçlayan fenomenoloji bu yeniliklerin arasında sayılabilecek gelişmelerdendir. Yapıya yönelik ve somut örneklerle öncelikle dilbilim alanına giren ve sonradan diğer araştırmalarda da etkin olan yapısalcılık, öncelikle tutarlılık anlamına gelmektedir. Ele alınan öğeleri görev ve bağıntıları bakımından inceleyen yapısalcılık, metafizik ile

bilim arasında beliren çizgiyi “yapı” kavramıyla belirlemektedir. Dilbilim, diğer bilimlerden ayrıldıktan sonra İsviçreli Anton Marty (1847 - 1914) ve Polonyalı Baudoin de Courtenay (1845 – 1929) yapısalcılığın temellerini atmışlardır. O dönemlerde Hermann Paul’ün tarihsel bakış açısı yaygın olarak kullanılmaktadır. Marty tarihsel bakış açısının aksine betimlemeli ve tek zamanlı bir dilbilimin gerekliliğinin altını çizmiştir. Courtenay de bu konuda Marty’nin tarafında yer almıştır. Fakat o zamanlarda bu görüş kabul görmemiş, sonradan Courtenay yapısal dilbilimi fonetikten ayırarak 20. yüzyılın izleyeceği yöntemi ortaya koymuştur. Söz konusu olan tek zamanlı inceleme ve yapısal görüş etkisini Ferdinand de Saussure ile kanıtlayabilmiştir. Dildeki öğeleri bir yapı olarak ele almış ve gerçeği biçimde arama ilkesini öne sürmüştür. Bundan dolayı günümüzde modern dilbilimin kurucusu sayılmaktadır. Saussure, öncelikle dilin toplumsal yönüyle kişisel yönünü birbirinden ayırarak, dil yeteneğinden (langage) hareketle, dilin toplumsal yönü (langue) ile kişisel yönünü (parole) belirtmiştir. Dilbilimin genel konusu dilin toplumsal yönünü kabul ederken, tek zamanlı (Synchronie) incelemeyi uygun görmüştür. Çünkü tek zamanlı incelemede zaman etkeni devre dışı bırakılmaktadır. Saussure, bu durumu satranç oyunu ile açıklamıştır: Satranç oyununda taşların tahtadan veya fildişinden yapılmış olması önemli değildir. Önemli olan şey, göstergenin diğer öğelerle kurduğu ilişkidir. Ancak taşların azaltılması veya çoğaltılması oyunun dilbilgisini bozmaktadır. Bu noktada dil bir töz değil, biçimdir. Saussure’ün dile getirmiş olduğu bu yeni bakış açısı Cenevre Okulu tarafından kabul görmüş, fakat ölümünden sonra Prag Dilbilim Derneği’nin faaliyetleri ile dilin tek zamanlı boyutta incelenme esası büyük yankı bulmuştur. Ayrıca dil/söz karşıtlığından hareketle, seslerin incelenmesi gerektiğini N.S. Trubetzkoy, R. Jakobson ve S. Karcevski savunmuşlardır ve böylelikle fonolojinin (Phonologie) temelini atmışlardır. Özellikle ses birimi olan fonemin (Phonem) incelenerek, onun bir dizgedeki yerinin yapıda belirlenmesi gerektiği ileri sürülmüştür. 1939 yılından sonra ise sesleri dildeki görevleri açısından ele alan fonolojinin yapısalcılığa yeni bir bakış açısı kazandırdığı görülmektedir. 1939 yılında Kopenhag’da “Acta Linguistica” adında kurulmuş olan dergi, “Uluslararası Yapısal Dilbilim” dergisi olarak nitelendirilmiş ve dergide V. Bröndal yapı kavramını ele almıştır. Araştırmasında Lalande’nin felsefe sözlüğünde yer alan tanımı baz alarak “öğelerin basit bir biçimde yan yana sıralanmasına karşıt olarak dayanışık bir olaylar

bütünü” olarak yapıyı kaleme almıştır. Ve Bröndal’ın yapı üzerine yapmış olduğu bu tanım o zamana kadar yapılan ilk tutarlı ve kapsamlı tanım olmuştur (Vardar, 1968: 34 – 40).

Söylemi araştırma konusu yapan ilk yaklaşım yapısalcılıktır. Yapısalcılık konuşmayı baz alan anlam formlarına dayanmaktadır ve gösteren – gösterilen ikileminden hareketle, sözlü iletişim esnasında sesler göstereni, kavramlar ise gösterileni belirtmektedir. Yapısalcılığın ortaya çıkışında önemli bir rol oynayan Levi Strausse, antropoloji bağlamında ilkel toplumlardaki akrabalık ilişkilerine dair bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda, belli bir kültür içerisinde oluşan kalıpların, insan ürünü olduğu, akrabalık ilişkileri ile sanat, gelenek ve dinlerin de insan zihninden ortaya çıkan yapılar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Strausse’un bu araştırmasında önem verdiği diğer bir konu ise söylemler olmuştur. Çalışmasının konusu, içinde yer aldıkları sistemin özelliklerini yansıttıkları için bireyler olmuştur ve onun bu yöndeki yaklaşımı söylemin de yönünü belirlemiştir: Söylem, yer aldığı grubun özelliklerini yansıtmamasından dolayı, bir bütün olarak ele alınmalıdır. Strausse’un yanı sıra Lacan da, psikanaliz ile dilbilimdeki yapısalcı yaklaşımı kanalize etmeye çalışmıştır. Çünkü Lacan’a göre bilinçdışı da bir nevi dil inşasıdır ve ötekinin söylemidir. Freud’un dil ile bilinçdışının gizemine ulaşılabileceği görüşüne karşılık, Lacan dil ile bilinçdışına ulaşamayacağını savunmaktadır. Çünkü Lacan’a göre dil subjektiftir ve bundan dolayı kayıp bir alandır. Ayrıca Lacan’ın düşüncesine göre özne, toplumsal bir süreçtir ve “öteki” ile özne sosyal yönünü ortaya koymakta ve söylemde bulunmaktadır. Ayrıca Lacan’ın “arzu” kavramı Freud’un “içgüdü” ve “dürtü” kavramlarına karşılık gelmektedir. Freud’un şizofreni olarak değerlendirdiği düşüncesi ise Lacan’ın görüşüne göre ötekinin söylemidir. Ayrıca söylemler öznenin bilinci olduğu için Lacan, deliliğin fizyolojik açıklamalar ile tanımlanmasının mümkün olmadığını, aksine yorumlanması gereken bir söylem olduğunu belirtmektedir (Demir, 2008: 13 – 15).

Yapısal yöntem ilk başlarda fonem dizgelerinde kullanılmıştır. Fakat sonradan bütün dil incelemelerinde yapısal yöntemle başvurulmuştur. Örneğin; “Glossemantiki” öne süren L. Hjelmslev, Saussure’ün dizge ve niteliklerinden hareketle betimlemenin sade olması gerektiğini savunan bir kuram ortaya atmıştır. Masallar ve mitoslar da

yapısal çözümlenmeye başvurularak değerlendirilmiş ve kişilerin eylemlerine göre sınıflandırma yapılarak “anlatı gramerinin” temeli atılmıştır. Kısacası yapısalcılık, olguları ve olayları derinden araştıran ve gerçeklerin anlaşılabilmesini sağlayan bir yöntem olarak günümüzdeki yerini almıştır (Vardar, 1968: 41 – 42).

5. 11 EYLÜL OLAYI

5.1. Terör/ Terörizm

Terör ve terörizm olgularını ve beraberinde getirdikleri kavramları, insanların toplu olarak yaşamaya başladıkları zamana kadar götürmek mümkündür. Buna rağmen terör ve terörizm kavramlarının bugüne kadar kabul görmüş ve genel bir tanımla yapılamamış olması, terörün ve terörizmin, insanlığın karşı karşıya kaldığı en önemli ve en tehlikeli sorunlardan biri olarak kalmasına neden olmuştur. Çünkü bu kavramların tartışılabilmesi ve bu tartışmalar üzerinden bir sonuca varılması için temel kavramlar üzerinden mesafe alınması gerekmektedir: Terör ve terörizmin tanımla yapılacak olursa, bu kavramların birbirlerinden farklı olduğu anlaşılmaktadır. Terör, çok genel bir yaklaşımla uzun süreli korku ve dehşet durumunu ifade ederken; terörizm ise bu durumun ortaya çıkarılmasını amaçlayan stratejiyi ifade etmektedir. Literatürde terörizm, siyasal nitelikli amaçlara ulaşmak için kullanılan ve psikolojik yanı ağır basan bir savaş biçimi; siyasal süreci etkilemeyi amaçlayan şiddet eylemleri olarak tanımlanmaktadır (Çora, 2008: 17-18).

Terörizm, dinsel, siyasal veya ideolojik hedeflere ulaşmak için, korku yaratarak veya yıldırma ve baskı yoluyla kararlaştırılmış şiddet veya şiddet tehdidi kullanmak olarak da tanımlanabilmektedir. Özellikle ABD'de 1981 yılında göreve gelen Reagan yönetimi, yönetimin odaklanacağı konulardan birinin, uluslararası terörizmle savaş olacağını ilan etmiş ve Başkan Ronald Reagan, Dışişleri Bakanı George P. Shultz ve diğer yetkililer "terörizm kırbağı, modern çağın vebası, çağımızda barbarlığa bir dönüş" gibi abartılı sözler kullanmaya başlamışlardır. Bütün bunlar ise uluslararası terörizme savaş açmanın planlarındandır. Reagan yönetimi baskısı altında Birleşmiş Milletler terörizm konusunda karar metinleri çıkarmıştır. Özellikle 1987 yılındaki karar önem arz etmektedir. Bu karara göre, terörizm en güçlü ifadelerle kınanmakta ve bütün devletleri terörizm ile savaşa davet etmektedir. Karar, 153 evet, 2 hayır ve 1 çekimser oy ile kabul edilirken, ABD ve İsrail karşı oy kullanmışlar; iki ülkenin büyükelçileri karşı oldukları pasaja belirtmişlerdir. Pasaja göre, özellikle ırkçı rejimler, sömürge, yabancı işgali veya başka sömürge hâkimiyeti altında kendi kaderini tayin edemeyen, özgürlük ve bağımsızlık hakkından zorla mahrum bırakılan

halkların Birleşmiş Milletler Anayasası'ndan kaynaklanan hakları geçersiz kılınmayacaktır. Ayrıca Anayasa'nın ilkeleri uyarınca söz konusu olan halkların bu amaca ulaşmak için mücadele etme, destek arama ve sağlama hakkı da geçersiz kılınmayacaktır. ABD ve İsrail fiilen veto ettikleri için de böyle bir karar bildirilmemiştir ve geçersiz sayılmıştır. Böylelikle de terörü tanımlamak zor olmuş, neredeyse belli bir süre imkânsız hale dönüşmüştür. Üstelik geçerli terör kelimesinin, ABD siyasetini belirleyen kişilerin bakış açısına göre yapılması gerekmektedir. Bu anlayışa göre, terör; ABD siyasetine ve toplumuna uygulanıyorsa standart anlamda terör; ancak onu ABD başka toplumlara uyguluyorsa, iyi huylu ve insani müdahaledir ve iyi niyetli yapılmaktadır. Fiilen kullanılan tanım budur (Shalom, 2007: 17 - 20).

5.2. 11 Eylül Olayına Genel Bir Bakış

11 Eylül Saldırıları, beklenilmeyen ve herkesi şaşırtan bir olay olarak dünya tarihindeki yerini almaktadır. Olayın yapılış şekli ve sonuçları nedeniyle de bir milat olarak değerlendirilen 11 Eylül Saldırılarının, Pentagon gibi bir yere nasıl yapılabildiği hala tartışılan konuların başında yer almakta ve “küresel muamma” olarak tarihteki yerini almaktadır (Bektaş, 2007: 34).

Dünya tarihi açısından bir milat olarak kabul edilen 11 Eylül Saldırıları nasıl düzenlenmiştir?

11 Eylül günü, sabah saatlerinde, ilk uçak Dünya Ticaret Merkezi'ne çarptığında 43. ABD Başkanı George W. Bush Florida'da bir okulda, öğrenciler ile birlikte. Önceleri uçağın çarpmasının bir kaza olduğu düşünülse de New Jersey tarafından ikinci uçağın gelmesi ve İkiz Kuleler'in güney tarafına çarpması olayın bir kaza olamayacağını anlaşılmıştır. Kuleler'in saldırı nedeniyle yıkıldığı haberini alan Bush, Florida'dan Washington'a gelmiş ve derhal Ulusal Güvenlik Konseyi'ni toplamıştır. Toplantıda saldırılar hakkında görüşmeler yapılırken bu sefer, Washington saldırılarının hedefi olmuştur. Amerikan Gizli Servisi, 11 Eylül sabahı saat 09:00'da bir sonraki hedefin başkanın uçağı Air Force One olacağı mesajını almıştır. Air Force One'nin hedef seçildiğini gösteren mesajlar ise, Beyaz Saray'ın her gün değişen gizli kodlarıyla gönderilmiştir. Bu da teröristlerin Beyaz Saray'ın gizli kodlarına ve bu kodların gönderildiği sinyallere sahip olduklarını ve Beyaz Saray'da bir köstebeğin olduğunu göstermiştir. Uçakta ise, yolcular ve korsanlar arasında bir mücadele meydana gelmiş ve uçak Pennsylvania yakınlarındaki bir bataklığa düşmüştür (Polat, 2006: 36 - 37).

Amerika hükümetinin böyle bir saldırıyı bekleyip beklemediği konusuna gelindiğinde, aslında Amerika'nın böyle bir saldırıyı beklediği söylenebilmektedir. Hatta adına "Felaket Senaryosu" (Doomsday Scenario) denilmektedir (Haya, 2014: 73). Öyle ki Bin Ladin'in ABD'yi hedef aldığı vermiş olduğu vaazlardan anlaşılmaktadır:

"Özetle Amerika muazzam bir askeri güce, geniş bir ekonomiye sahip büyük bir devlettir; ama bütün bunlar kırılabilir bir temel üzerindedir. Bu kırılabilir temelin hedef alınması ve bu temeldeki en belirgin zaaf noktalarına odaklanması mümkündür. Bu noktaların yüzde biri vurulduğunda, Allah'ın izniyle, Amerika sersemleyecek, içine kapanacak ve dünya liderliğini ve zulmünü bırakacaktır" (Ladin, 2014: 75).

ABD, gelen istihbarat bilgilerine göre, olası bir saldırı beklemektedir. Fakat İkiz Kuleleri hedef alan uçak kaçırma eylemi hiç hesaba katılmamıştı. Uzun menzilli füzelerle veya biyolojik silahlarla muhtemel bir saldırı üzerinde durulmaktaydı. Diğer yandan, ABD basınında yer alan ve Başkanın Güvenlik Danışmanı olan Condolize Rice'in onayladığı habere göre, aslında Bin Ladin taraftarlarından böylesi bir saldırının beklenildiği, ABD uçaklarının bu amaç doğrultusunda kullanılacağı bilgisi CIA raporu ile Başkan Bush'a ulaştırılmıştı (Haya, 2014: 73 - 74).

11 Eylül Saldırılarının emsalsiz bir olay olarak adlandırılması konusunda Fransız filozof J.Derrida'nın tespitleri dikkat çekmektedir. Derrida'ya göre, 11 Eylül Saldırılarının yaşanması, insanları etkileme şekli bir öngörü, adlandırma, bilgi ve benzeri temelinde kavrama, tanıma, saptama, betimleme, belirleme ve yorumlamaya açık bir olay olarak kabul edilse bile, cephesi ve meydan okunabilecek katı bir cephesi yoktur. Bundan dolayı saldırılar kavranışlılığı açısından belirsiz bir çizgide yer almaktadır. Bu da mutlak hayret, yanlış anlama riski, kavrayamama gibi sonuçlara sebep olmaktadır. 11 Eylül ile tekrar hatırlanan "Amerikan ulusal toprakları" ve "Amerikan çıkarları" söz konusuysen, bu kelimelerin "ulusal topraklar" ve "çıkarların" kesin sınırlarını çizmek oldukça zordur. 11 Eylül Saldırılarının büyük bir olay olarak yorumlanabilmesi için dikkate alınan hususlar, kulelerin boyutu, saldırılan alanın büyüklüğü ya da kurbanların sayısı değildir. Dünyanın her tarafında, ölümlerin aynı şekilde dikkate alınmadığı gerçekliğine karşılık, öfkeyi ve korkuyu yansıtan şok dalgalarının da hiç bir zaman saf bir biçimde kendiliğinden çıkmadığını söylemek mümkündür. Bu şok dalgalarının arkasında tarihsel, politik ve medyayı içine alan karmaşık bir sistem bulunmaktadır: Çünkü nicelik bakımından 11 Eylül ile kıyaslanamayacak katliamlar Avrupa ve ABD dışında gerçekleştiğinde, Avrupa ve

ABD medyaları ve kamuoyu ile doğrudan veya dolaylı olarak bu kadar yoğun bir karışıklık yaratmadı. Kısacası, yeni ve büyük görünen şey aslında, kullanılan silah ya da sivillerle dolu binaların uçaklarla yıkılması değildir. Öyle olsaydı, İkinci Dünya Savaşı'ndaki bombardımanlardan, Hiroşima'dan ve Nagazaki'den bahsetmek gerekirdi. Sonuçta bu saldırıların da niceliksel veya diğer ölçüler açısından 11 Eylül'den aşağı kalır yanları yoktur. Bundan dolayı da ABD'nin tutumu tarihiyle düşünüldüğünde, 11 Eylül paradoksuna kesin bir yanıt verilememektedir. Dolayısıyla daha anlamlı ve niteliksel açıklamalar gerekmektedir. Bu açıklamaların temelini ise "Soğuk Savaş" a götürmek mümkündür. Soğuk Savaşın bitiminden beri dünya düzeni denebilecek şey, görelî ve şüpheli istikrarı içinde, büyük oranda ABD'nin sağlamlığına ve güvenilirliğine dayanmaktaydı (Borradori, 2008: 119 - 122).

5.3. 11 Eylül Olayının Sonuçları

ABD, ilk kez kendi topraklarında etkisi bu kadar büyük olan bir yabancı saldırıya maruz kalmış ve saldırılar nedeniyle seksen ülkeden üç bin iki yüz yirmi beş kişi hayatını kaybetmiştir. Bunun sonucunda ise ABD gibi yüksek teknolojiye ve örgütlülüğe sahip bir ülkenin bile zarar görebileceği anlaşılmıştır. Diğer taraftan, saldırıları gerçekleştirenler terör eylemlerini İslam ile meşrulaştırmışlar, bu da tüm İslam ülkelerini zan altında bırakmıştır (Duruoğlu, 2003: 61-62). Ayrıca "teröre karşı savaş" sloganının zaman zaman yerini "Müslüman terör yapılanmalarına karşı savaş" propagandasına bırakması Doğu ve Batı toplumları arasında algı farklılığına yol açmış, teröre karşı başlatılan savaş, sadece El Kaideye karşı yürütülen ve yürütülmesi gereken bir mücadele olarak değil, aynı zamanda bütün Müslüman terör olaylarını engelleme amacına dönüşmüştür. Müslüman kavramının sıkça tekrarlanması ve üzerinde durulması ise, bilinçaltında yeni bir algılamaya sebep olmuştur: İslam eşittir terör; terör eşittir İslam (Institut für Auslandsbeziehungen [ifa], 2004: 74).

11 Eylül Saldırıları, günümüzde hala üzerinde en çok konuşulan, fakat net bir sonuca varılamayan olayların başında yer almaktadır. Kimilerine göre ABD'nin bizzat planladığı bir olay olarak değerlendirilirken, kimilerine göre tamamen El Kaide örgütünün işi olarak görülmektedir. Bu konuda birçok görüş farklılığı olmasına

rağmen, ortada net bir şekilde duran gerçeklik vardır: ABD yetkilileri, siyasetlerini belirlemek için bir olaya ihtiyaç duymaktaydılar ve bu yüzden de saldırıların gerçekleşmesini önlemek için ciddi bir çaba göstermemişlerdir (Shalom, 2007: 38).

Saldırıların ardından ülkelerin yaşanan olaylara karşı tutumları da şu şekilde olmuştur: İngiltere Başbakanı Tony Blair, Bush'a yaşananları "terörist saldırı" olarak tanımlayan ve zamanın en büyük kâbusu olduğunu belirten baş sağlığı mesajı göndermiştir. İlerleyen zamanlarda da Tony Blair, saldırıları düzenleyen Ladin olduğunu gösteren delilleri ilk kez kamuoyuna sunmuştur. BM Genel Sekreteri Kofi Annan, "planlı terörizmi" kınamış ve buna karşı savaşmanın gerekli olduğunu belirtmiştir. Kanada Başbakanı Jean Chretien, ABD halkına başsağlığı temennisinde bulunmuş, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, saldırılarda ölenler için bir dakikalık saygı duruşunda bulunulmasını içeren bir kararname imzalamıştır. İtalya da koalisyona yanaşmış hatta zamanın Başbakanı Silvio Berlusconi'nin söylemleri büyük yankı uyandırmıştır. Berlusconi 27 Eylül 2001 tarihinde International Herald Tribune gazetesine yapmış olduğu açıklamada ABD'nin yanında yer aldıklarını şu şekilde belirtmiştir:

"Doğuyu batılılaştırmak ve Doğu halklarını fethetmeye devam etmek Batının yazgısıdır. Batı bunu zaten Komünist Dünyada ve İslam Dünyası'nın bir kısmında yaptı. 1400 yıldır gelişme kaydedemeyen İslam Dünyası'nda da aynı şeyi yapacaktır. Medeniyetimizin üstünlüğünden ve gücünden emin olmalıyız. Bizim medeniyetimizde insan haklarına ve dinlere saygı var. İşte bu İslam ülkelerinde eksik"

İtalya Cumhurbaşkanı da Ciampi de, "Terörizme karşı amansız bir mücadele vermeliyiz" mesajını George W. Bush'a ileterek ABD'nin yanında yer almışlardır. Almanya Başbakanı Gerhard Schröder saldırıların medeni dünyaya karşı gerçekleşmiş bir olay olduğunu belirtirmiş, Papa II. Jean Paul da yaşananları "sözle anlatılamayacak bir dehşet" olarak tanımlamıştır. Zamanın İsrail Devlet Başbakanı Ehud Barak da şu açıklamalarda bulunarak ABD'ye destek verdiğini göstermiştir:

"Bu saldırıların doğası inanca aykırı, yanlısamalara kapılmayalım. Bu saldırı Batı uygarlığının değer verdiği her şeyi; özgürlüğü, hukukun üstünlüğü, insan hayatının kutsallığını hedef almıştır"

İsrail Savunma Bakanı Benyamin Ben Eliezer de olayın daha ilk saatlerinden itibaren İslami terör örgütlerini suçlamış, eski Başbakan Benyamin Netanyahu ve bazı aşırı siyasetçiler Filistin yönetiminin de düşman edilmesini ve dünyanın bu düşmana karşı savaşmasını istemiştir. NATO Genel Başkanı George Robertson da saldırıların hemen ardından "terörizme karşı ortak bir cephe" çağrısında bulunmuş, Brüksel'de toplanan AB ülkeleri dışişleri bakanlarının katılımıyla gerçekleşen toplantıda, zamanın Belçika Dışişleri Başkanlığı sözcüsü ABD'nin arkasında yer aldıklarını şu şekilde belirtmiştir:

"Bu toplantı her şeyden önce ABD'yle dayanışma göstergesidir. Avrupalı bakanlar terörizmin her türünü kınamaktadırlar."

Türkiye'den zamanın Cumhurbaşkanı Sezer ise Türkiye'nin terör ve eylemlerinden neler çektiğini hatırlatan şöyle bir açıklamada bulunmuştur:

"ABD'de 11 Eylül yaşanan olayların acısını ve büyüklüğünü Türkiye den daha iyi anlayacak bir devlet olduğunu sanmıyorum. 15 yıldır terörden edindiğimiz deneyimleri dostlarımızla paylaşmaya hazırız."

Zamanın Başbakanı Bülent Ecevit de George W. Bush'a saldırıları kınayan bir mesaj göndermiştir:

"Sayın Başkan, Amerikan ulusuna karşı bir dizi haince terörist saldırı gerçekleştiğini öğrenmekten son derece sarsıldım ve derin üzüntü duydum. Terörizmden çok çekmiş bir ülke olarak, Türk halkı sizi anlamakta ve Amerikalı dostlarının acılarını paylaşmaktadır. Bu güç saatlerde Türk Hükümeti her zamanki gibi sizinle işbirliğine hazırdır ve Türk halkı yanınızdadır."

Müslüman ülkelere de bakıldığında Saddam Hüseyin'in haricindeki başkanlar yaşanan olayları ve terörün karşısında olduklarını belirtmişlerdir. ABD, Avrupa, İngiltere gibi yerlerde bulunan Müslüman topluluklarının liderleri, aşırıya gidenlerin Müslümanlarla karıştırılmaması, aralarında bir ayırım yapılması gerektiğinin altını çizmiştir. Irak'tan ise ABD'nin aleyhine şu açıklama yapılmıştır:

"Amerikan halkına şunu söylüyoruz: Saldırı kendi hükümetlerinin dünyada yaptıklarıyla karşılaştırılmalıdır. 1.5 milyon Iraklı Amerika ve Batının uyguladığı ambargo nedeniyle yaşamını yitirmiş, on binlercesi de ABD ve müttefiklerinin askeri faaliyetleri nedeniyle ölmüştür."

Saddam Hüseyin'in yanı sıra ABD'nin kendi halkından da ABD karşıtı söylemlerde bulunulmuştur: Woodrow Wilson Koleji Dekanı, ABD'nin Japonya'ya yaptıklarını anımsatmıştır. Ayrıca Texas Üniversitesi'nden bir öğretim üyesi ABD aleyhine şu sözleri kullanmıştır:

"Terörist saldırılar, ABD'nin düzenlemiş olduğu küresel kitlesel terörizm faaliyetlerinden daha alçakça değildir."

Tacikistan Cumhurbaşkanı Emomali Rahmanikov, saldırıları kınayarak terörizme karşı savaşta yer alacaklarını söylemiştir. Türkmenistan Cumhurbaşkanı Saparmurat Niyazov taziyede bulunmuş, fakat terör kelimesini kullanmayarak tarafsız kalmayı tercih etmiştir.

11 Eylül 1973 tarihinde CIA'nın desteklediği darbe girişimi sonucu Şili'de yirmi bin kişinin hayatını kaybettiğini hatırlatan Şili halkı, ABD aleyhine göndermede bulunmuştur:

"Hala gözlerime inanamasam da, geçen haftalarda ekranlarda gördüğüm, ellerinde oğullarının, babalarının, karılarının fotoğraflarıyla New York sokaklarında dolaşp, en ufak bir bilgi

kırtısı için rastladıkları yetkililere dilenen yüzlerce insandı. Bütün ABD, kayıp olmanın, kaybedilmiş olan o sevgili erkekler ve kadınlar hakkında bilinen hiçbir şey olmamasının, onlar için cenaze töreni bile düzenlenmemesinin ne demek olduğuna yakından bakmak zorunda kaldı."

Filistinliler ve Ortadoğulular ABD'ye karşı gerçekleştirilmiş olan bu saldırılara sevinmişlerdir.

Saldırıları ilgili olarak İngiltere ve ABD, Usame Bin Ladin'in saldırıları gerçekleştirdiğini ileri sürerken, Taliban sözcüsü Abdülhak Mutmain ise bunun doğru olmadığını belirten şu sözleri söylemiştir:

"ABD'de olanlar, sıradan insanların işi değil. Bu hükümetlerin işi olabilir. Ne Usame Bin Ladin ne de biz bunu yapabiliriz. Biz terörizmi desteklemiyoruz. Bin Ladin'in böyle bir gücü yok. Saldırıları kınıyoruz."

Saldırıların sorumlusu olarak gösterilen Bin Ladin de olaylarla bir ilgisi olmadığını Taliban'a yakın kaynaklara belirtmiştir:

"Terörist eylem bazı Amerikalı grupların işi. Benim bu saldırılarla bir ilgim yok. ABD parmağıyla beni gösteriyor, ama bunu asla ben yapmadım. Bunu yapanlar, kendi çıkarları için yaptılar. Ben Afganistan'da yaşıyorum ve bu tür eylemlere izin vermeyen Molla Ömer'e bağlıyım. Saldırımı ben yapmadım ama yapanlara teşekkür ederim."

Bin Ladin'in bu sözlerinin yanı sıra saldırıları inkâr eden bir açıklaması da "Ümmet" gazetesinde yayınlanmıştır:

"Saldırılardan haberim yoktu; Masum kadın, çocuk ve insanları öldürmenin iyi bir eylem olduğuna da inanmıyorum. "

Ayrıca Pakistan'da iki parti lideri uluslararası bir mahkemede Ladin'in yargılanması konusunda anlaşmış, Bin Ladin ve Molla Ömer bu yargılamayı kabul etmelerine rağmen, Pervez Müşerref Bin Ladin'in güvenliğini düşünerek bunu kabul etmemiştir (Polat, 2006: 45 - 51).

11 Eylül Saldırılarından sonra, 27 Eylül 2001 günü Amerikan'ın izleyeceği yol George W. Bush tarafından şu şekilde ifade edilmiş ve Kongre'de yapmış olduğu bu konuşma "Bush Doktrini" olarak kamuoyuna sunulmuştur:

"Emrimizdeki tüm kaynakları, her türlü istihbarat aracını, her türlü hukuki yaptırımı, her türlü mali etkiyi ve gerekli her türlü silahı kullanarak global terör şebekesini mahvedeceğiz. Teröristlerin mali kaynaklarını kurutacağız, birini diğerine düşüreceğiz, onları bir yerden bir başka yere kaçacakları ve sığınacakları bir yer kalmayınca kadar süreceğiz, teröristlere yardım eden veya onları barındıran devletleri takip edeceğiz. Dünyanın neresinde olursa olsun devletlerin bir karar vermesi gerekir: bizimle misiniz yoksa teröristlerle mi? Bugünden itibaren teröristleri barındırmaya ve desteklemeye devam eden bir devlet, ABD tarafından düşman bir rejim olarak dikkate alınacaktır. Ulusumuzun şunu bilmesi gerekir ki: Saldırıdan muaf sayılamayız; fakat teröristlere karşı Amerikalıları korumak için gerekli savunma önlemlerini alacağız" (Arı, 2004: 248 - 249).

Yukarıdaki konuşmalardan da anlaşılacağı üzere ABD, "bizimle berabersiniz ya da bizim karşımızda" diyerek ülkeleri tercih etmeye zorlamış ve artık ABD'nin tek başına hareket edeceğini vurgulamıştır. Ayrıca zamanın Dışişleri Bakanı Powell da 2001 yılında yaptığı bir konuşmada ABD'nin kendi menfaatlerine yarar sağlamayacak olan angajmanlardan çekileceğini söylemiştir. Bu esnada ise Bush Doktrini'nin bir "Haçlı Seferi" veya "uygarlık savaşı" olmadığı vurgulanmıştır. Yani ABD artık yeni

siyasetini belirlemiş ve bunun adına "önleyici savaş ve önceden vurma" stratejisi demiştir. Böylelikle de ABD aslında, kendisi için tehdit oluşturan ülkelere direkt müdahale etme yetkisine sahip olmuştur. Diğer bir deyişle, aslında bu strateji, terörü desteklediği ve kitle imha silahları bulundurduğuna inandığı ülkelere ABD'nin yasa dışı yollardan güç kullanmasına imkân sunmuştur. Tarihe bakıldığında da "önleyici savaş" adı altında kullanılan stratejinin yeni bir olgu olmadığı anlaşılmaktadır. Fakat ABD'nin bu önleyici savaşı Bush Doktrini bağlamında düşünüldüğünde, herhangi bir ülke saldırı hazırlığında olmasa bile "potansiyel" olarak görülüp, ABD'ye o ülkelere müdahale hakkının tanınmış olması anlamına gelmektedir. Yani eğer bir ülke böyle bir saldırı düzenleme potansiyeline sahipse, söz konusu ülkenin bu hedefinden vazgeçirilmesi ve bu doğrultuda rejim değişikliğine bile gidilebilmesidir ((Arı, 2004: 250 - 254).

11 Eylül Saldırılarından ardından 14 Eylül günü zamanın Savunma Bakanı Yardımcısı Wolfowitz de Irak ile teröristler arasındaki bağlantıdan bahsetmiş, Wolfowitz'in yanı sıra eski CIA Başkanı James Woolsey de Irak ile Bin Ladin ve El Kaide arasında bağlantıların olduğu iddiasında bulunmuş ve ispatlamaya çalışmıştır (a.g.e., s. 496). Bütün bunlar da aslında dünya düzeninin artık eskisi gibi olmayacağını sinyallerini vermiştir.

ABD, 2 Ekim 2001 tarihinde saldırılarla Ladin arasında bağlantının olduğunu gösteren delilleri NATO'ya sunmuştur (Polat, 2006: 46).

Bush yönetimi Afganistan'ı kendi ulusal güvenliği için bir tehdit olarak görmüş, bunun yanı sıra da Afganistan'daki Taliban rejimini kendi vatandaşları ve diğer ülkenin vatandaşları açısından, dünyadaki terörü besleyen bir anlayış olarak kabul etmiştir. Başkan Bush, Afganistan'a müdahaleyi savaş olarak ön görmüş ve terörle savaş saldırılar yoluyla halk arasında oluşan korku ve öfke ile tetiklenmiştir. Ayrıca ABD çıkarlarının korunması için Afganistan'a müdahalede bulunulması gerektiği kanısındaydı. Diğer bir deyişle, ABD'nin maksimum düzeyde yarar sağlaması için "teröre karşı savaş" adı altında Afganistan'a savaş açılması kararı alınmıştır. Bu anlamda ABD'nin teröre karşı savaş sloganının altında ekonomik ve

jeopolitik çıkarlarının korunması olduğu söylenebilmektedir. Diğer yandan başlangıçta Taliban rejimi Bush ile konuşmayı reddetmiş, Pakistan elçiliği aracılığıyla bazı açıklamalarda bulunmuştur. Taliban rejimi, saldırıları gerçekleştirenin Bin Ladin olup olmadığını gösteren kanıtlar istemiş ve Bin Ladin'in Taliban rejimi tarafından İslami bir mahkemede yargılanmasını talep etmiştir. Fakat çok geçmeden ABD'nin askeri müdahalesi söz konusu olmuş ve Taliban rejimi Bin Ladin'in tarafsız bir ülkeye gönderilmesini teklif etmiştir. Yani Taliban rejimi ABD'den gelebilecek misillemelerin önüne geçebilmek için çözümler üretmeye çalışmıştır. Fakat Başkan Bush Taliban tarafından yapılan önerileri samimi bulmamış ve teklifleri geri çevirmiştir (Şener, 2005: 32 - 34).

11 Eylül Saldırılarının üzerinden daha bir ay geçmeden Afganistan'daki Taliban yönetimine karşı savaş başlatılmış, Bush yönetimi terörizme karşı kararlılığını göstermekle kalmamış, aynı zamanda tüm dünyada izlenecek yeni bir siyasetin habercisi olmuştur. Uluslararası toplumdaki dışlanmış bir ülke olan Taliban Afganistan'ına karşı ABD yönetimi, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ni ve NATO'daki müttefiklerini de ikna etmeyi başarmıştır. El-Kaide ile Taliban hükümeti arasındaki bağlantının olması ve 11 Eylül'ün yarattığı trajediler, 7 Ekim günü ABD'nin Afganistan'a karşı başlatmış olduğu savaşı meşrulaştırmıştır. Sonucunda ise 12 Kasım günü Kabil düşmüştür (Erol, 2013: 93). Afganistan'ın işgaline dair kısa vadeli askeri hedeflerin ana hatları da şu şekilde çizilmiştir: Usame Bin Ladin'in yakalanması ve ileride el Kaide tarafından gerçekleştirilecek saldırıların önlenmesi için diğer el Kaide liderlerinin yakalanması, teröristlerin eğitim kamplarına ve onları destekleyen tüm altyapıların yok edilmesi, Molla Ömer'in görevden uzaklaştırılması ve rejiminin sona erdirilmesi. Uzun dönemdeki hedefler ise şu amaçları kapsamaktadır: Terörün sona erdirilmesi, terörizmi destekleyen Afganistan'ın bu konudaki tutumundan caydırılması ve uluslararası camiaya yeniden kazandırılması (Şener, 2005: 34).

2001 tarihinde Taliban rejiminin yıkılmasıyla, Afganistan'da istikrarın sağlanması için birçok girişimde bulunulmuştur. Öncelikle güvenlik sorunu için 12 yıllık bir süreye yayılan zaman dilimi içinde 352 bin kişiden oluşan "Afgan Ulusal

Güvenlik Güçleri" kurulmuştur. Fakat asker ve polisler her ne kadar eğitilmiş olsalar da terör konusuna yeterince katkı sağlayamamış ve halen Afganistan'da barışın, güvenliğin ve istikrarın olduğu söylenememektedir. Eğitim alanında yapılan en büyük gelişme ise, Taliban zamanında okula gitmeleri yasaklanan kız öğrencilerin eğitim almalarının sağlanarak eğitim gören öğrenci sayısının sekiz milyona yükselmesidir. Bunların yanı sıra anayasa yapılarak, Afganistan'da ilk defa cumhurbaşkanı seçilmiştir. Fakat yine de terör engellenememiş ve ekonomisi zaten kötü olan Afganistan'a uluslararası yardım yeterince yapılmamıştır. 2014 yılından itibaren Afganistan'da varlığını sürdürmeye devam eden NATO ve ABD askerleri sadece eğitim ve danışmanlık konularında Afgan Ulusal Güvenlik Güçleri'ne yardımcı olmuştur. Yine 2014 yılında ve sonrasında Afganistan'ın durumu için bazı kritik kararlar alınmıştır. Bu kararları şöyle sıralamak mümkündür:

"Ekonomik ve sosyal göstergelere göre, Afganistan dünyanın en yoksul ülkelerinden biri. Daha çok dış yardımlara ihtiyaç duyduğu, bundan sonrası için Afganistan'daki koşulları da dikkate alınarak dış ekonomik yardımların güvence altına alınması ve uzun yıllar devam etmesi gerekmektedir.

Afganistan güvenlik güçlerine eğitim yanında gerekli araç ve gereç ve donanım sağlanmalı.

Terör sorununa kalıcı çözümün yalnızca askeri önlemlerle getirilmeyeceği açık, bu açıdan siyasi adımların da atılması gerekiyor. Bu amaçla belirli ülkeler çerçevesinde Taliban'la uzlaşma sağlanmalı; başlatılacak olan süreç, Afganistan'ın sorumluluğuna ve öncülüğünde hızlandırılmalı.

Bölgesel işbirliği, özellikle komşu ülkeler ve Pakistan ile işbirliği yapılması, Afganistan'da güvenlik ve istikrarın sağlanması için son derece önemli."

Afganistan'ın yeniden yapılanmasında görev alan her devlet, bir yandan ülkede istikrarın ve barışın sağlanması için uğraşırken, bir yandan da bölgeden geçecek olan petrol boru hatları konusunda söz sahibi olmuşlardır. Fakat bu konudaki en büyük söz

sahibi ABD olmuştur. Seçimlerle başa gelen kişiler, başkan ve birçok hükümet üyesi ABD'nin çıkarlarını gözetmişler, bu da aslında "terörle savaş" sloganı adı altında gerçek niyetlerin gizlendiğini göstermektedir. Çünkü yıllar önce Taliban'ın iktidara gelmesine yardım eden ABD, bu sefer "terör" ile Taliban'ı ötekileştirerek ABD çıkarına uygun bir yol izlemiştir. Bütün bunlar yaşanırken de BM saygınlığını kaybetmiştir. Çünkü artık karar veren bir örgüt değil, verilen kararları onaylayan bir kurum haline dönüşmüştür (Haya, 2014: 123 - 127).

Kısacası 11 Eylül ile ABD, değişmekte olan dünyayı kendi önderliğine ve denetimine uygun olarak yeniden düzenleme konusunda gerekli gerekçeleri üretmiştir (Duruoğlu, 2003: 51-52). Ayrıca saldırılar ile İslam dünyası, Ortadoğu ülkeleri "düşman ülke" olarak etiketlenmiş ve İslam ile Batı arasındaki uçurum daha da derinleşmiştir. Batının eski düşmanı olan "Komünizm" yerini İslam'a bırakmıştır. ABD ve diğer batılı ülkelerde Müslümanlara yönelik nefret suçlarında da artış olmuş ve Samuel P. Huntington'un "Medeniyetler Savaşı" adlı makalesi ve benzeri çalışmalar ile de yeni düşman "İslam" siyasi arenaya taşınmıştır. "Medeniyetler Savaşı" adlı makale aslında 2001 yılından önce yayınlanmış, fakat saldırılardan sonra önemli bir çalışma haline gelmiştir. Huntington'un görüşüne göre, dünyayı "Batı medeniyeti, İslam medeniyeti, Konfüçyüs, Japon, Hint, Slav - Ortodoks, Afrika ve Latin Amerika medeniyeti" şekillendirecektir. Bu görüş ile de eskiden "Sen hangi taraftasın?" sorusu yerini "Sen nesin?" cümlesine bırakmış ve verilebilecek cevabın bir "veri" olacağı, değiştirilemeyen bir olgu olduğu belirtilmiştir. Ayrıca 11 Eylül Saldırılarının ABD'deki İslam karşıtlığının artışına sebep olduğunu kanıtlayan bir çalışma Arap - Amerikan Enstitüsü tarafından yapılmıştır. Araştırmaya katılanların % 41'in Müslümanlar için olumsuz görüşlere sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu durum 2011 yılında Afganistan'da görev yapan Amerikan askerlerinin bazılarında da görülmüştür. Müslümanların kutsal kitabı olan Kuran-ı Kerim bazı askerler tarafından yakılmış, bu olayın neticesinde de askerlere herhangi bir ceza verilmemiştir. Fakat olayın medya tarafından duyurulması üzerine ABD Savunma Bakanlığı tarafından altı askere idari ceza verilmiştir. Üst rütbeli asker yetiştiren okullarda da İslam karşıtı eğilimlerin olduğu bilinmektedir. Örneğin; ABD'nin seçkin okullarından biri olan Joint Forces Staff College'de "İslam'a Karşı Topyekün Savaş" adlı bir ders verilmiştir. Bu derste

Mekke, Medine ve başka İslam şehirlerine saldırıların gerekliliği Yarbay Matthew A. Dooley tarafından anlatılmıştır. Yarbay ayrıca Müslümanların değiştirilmesi gerektiğini de savunarak bir savaş planı önerisinde bulunmuş, Suudi Arabistan ve benzeri ülkelerin de açlığa terk edilmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Söz konusu bu dersin içeriği de Wired Dergisi'nde yayınlanmıştır. Fakat sonradan olayın duyulması üzerine Yarbay açığa alınmıştır. İslamofobiyi gösteren diğer bir olay ise "American Freedom Defence Initiative" örgütü tarafından yürütülen bir kampanyada, afişlerin birinde 05/11/2009 yılında "Fort Hood" askeri üssünde gerçekleşen bir saldırıya gönderme yapmıştır: Bu saldırı Nidal Malik Hasan tarafından gerçekleşmiş ve on üç kişinin ölümüne, otuz kişinin de yaralanmasına sebep olmuştur. Afişin başlığı oldukça dikkat çekicidir: "Silahımı doldurup ateş ediyor, yeniden doldurup tekrar ateş ediyor, bir yandan da Allahuekber diye bağıryordu." Afişin altında ise "Bu onun cihadı. Sizinki ne?" yazmaktadır. Hindistan göçmeni Sunando Sen isimli bir kişi de New York gibi bir şehirde, metro beklerken otuz bir yaşındaki Erika Menendez tarafından raylara itilerek hayatını kaybetmiştir. Sorguya alınan kadının 11 Eylül Saldırılarından sonra Müslümanlardan ve Hindulardan nefret ettiği için söz konusu kişinin ölümüne neden olduğunu söylemesi oluşan nefretin ne aşamada olduğunu gösteren en açık örneklerden birisidir. Aynı şekilde ABD'de Sears gibi ünlü mağazaların birinde, namaz kıldıkları gerekçesiyle satış görevlisi iki kişinin işine son verilmiştir. Bütün bunların yanı sıra, Dünya Ticaret Merkezi'nin olduğu yer "sıfır noktası" (Grand Zero) olarak adlandırılmıştır. Tam da sıfır noktasının yakınlarına bir camii yapılıyor olması nefreti tetikleyen bir olay olmuş ve camii yapımına karşı kampanya başlatılmıştır. Ayrıca "savaş müzesinin" yapılması ve "Kuran yakma" gibi önerilerde de bulunulmuştur. Bu tarz islamofobi faaliyetleri "Amerika'nın İslamlaşmasını Durdur" (Stop Islamization of Amerika) grubunun başkanı Pamela Geller tarafından daha da tetiklenmiştir. Öyle ki cami projesine "11 Eylül Cami" adını vermiş, "Tıpkı Kudüs'teki Süleyman mabedine El Aksa Cami yapmaları gibi, buraya da 11 Eylül cami inşa ediyorlar." demiştir. Diğer grup kurucusu Robert Spencer de eylem planlarını düzenlemiş ve bu durum gazeteler ve televizyonlar aracılığıyla desteklenmiştir. Güneyli Baptistlerin liderlerinden biri olan Richard Land da, "11 Eylül saldırısını gerçekleştiren teröristlerin İslam adına saldırı yaptıkları için cami projesinin kabul edilemez olduğunu" dile getirmiştir. Ayrıca Başkan Obama'nın Müslüman olduğu ileri

sürülmüş, ABD'nin şeriat tehdidi ile karşı karşıya olduğu, camilerin Truva atından farksız olduğu, Müslümanların Amerika'ya sadık olmalarının mümkün olamayacağı gibi konular çeşitli kampanyalar tarafından ortaya atılıp desteklenmiştir. Diğer yandan ABD'de Amerikan İlericiliği Merkezi (Center for American Progress) kuruluşu İslam karşıtı bu eylemlerin kendiliğinden ve doğal bir süreç içerisinde ilerlemediğini belirterek, bu tarz faaliyetlerin arkasında medya, finans, siyaset ve sivil toplum örgütlerinin olduğunu "Korku Aş" (Fear Inc.) adını verdikleri rapor ile ortaya koymuştur. Ayrıca George W. Bush'un danışmanlığını yapmış olan tarih profesörü Bernard Lewis bir açıklamada bulunarak yaşanan ve tartışılan konulara bir açıklık getirmeye çalışmıştır:

"Çoğu Müslüman fundamentalist değildir ve çoğu fundamentalist de terörist değildir ama günümüz teröristlerin çoğu Müslüman'dır ve Müslüman olmaktan gurur duyar. Anlaşılır bir nedenle, Müslümanlar medyanın terörist hareketler ve eylemlerden "İslamcı" diye söz etmesinden rahatsızlık duyarlar ve İrlandalı veya Basklı teröristlere ve terör eylemlerine neden "Hristiyan" denmediğini sorarlar. Yanıt açık ve basittir: Çünkü onlar kendilerini Hristiyan olarak tanımlamıyor. Müslümanların şikâyeti anlaşılabilir ancak şikâyetin muhatabı haberi verenler değil eylemi yapanlardır. Usame Bin Ladin ve El Kaide yandaşları İslam'ı temsil etmiyor olabilir ve söyledikleri ve yaptıkları birçok şey İslam'ın ilkeleri ve öğretisiyle doğrudan çelişmektedir ama nasıl Hitler ve Naziler Hristiyanlıktan çıkmışsa onlar da İslam medeniyetinden çıktılar ve onlar da kendi kültürel, dinsel ve tarihsel bağlamları içinde görülmelidir" (Erdin, 2014: 12 - 19).

Tüm bunların yanı sıra ABD bazı yasalar çıkarmış, bununla da bir yandan terörizme savaş açarken, diğer yandan İslamofobiyi bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde desteklemiştir. Söz konusu bu raporlardan birini Amerika - İslam İlişkileri Konseyi (The Council on American - Islamic Relations - CAIR) yayınlamıştır. "Korkuyu yasallaştırmak: İslamofobi ve ABD'deki Etkileri 2011 - 2012" (Legislating Fear: Islamophobia and its Impact in the United States 2011 - 2012) adlı rapora göre:

"1. Uzmanlar, raporun kapsadığı dönem boyunca Amerika'da İslamofobinin son derece geniş bir kesimde gözlemlenmekle birlikte oranında bir miktar düşüş olduğunu kaydetmişlerdir. 2012'de, CAIR İslamofobi oranını onlu ölçekte 5.9 olarak ölçmüştür. Bu ölçekte bir, İslamofobisiz bir Amerika'yı temsil ederken on, Müslümanlar için en kötü duruma tekabül etmektedir. 2010'da ise Amerika'da İslamofobi 6.4 olarak ölçülmüştür.

2. Amerika'da halihazırda İslamofobinin iç ağları en az otuz yedi gruptan oluşmaktadır. Bunlar öncelikli olarak Müslümanlara ve İslam' a karşı önyargıyı veya nefreti teşvik etmektedir. Bunlara ek olarak 32 grubun öncelikli amacı ise İslam' a ve Müslümanlara karşı nefreti ya da önyargıyı teşvik eder gibi görünmese de çalışmalarını İslamofobinin dış ağlarını tesis eden temaları muntazam sergilemekte ya da desteklemektedir.

3. Amerika' da İslamofobi iç ağlarını besleyen çekirdek grup, 2008 - 2011 yılları arasında bu amaçla yaklaşık 119, 662, 719 dolar harcamıştır. Bu iç çekirdek grupların birbiriyle sıkı bağları vardır. Bu iç ağda anahtar rol üstlenenler, Amerika toplumunda İslam korkusunu yaydıkları için, yüksek maaşlar almaktadır.

4. 2011 ve 2012 yılları içinde, İslam'ın dini pratiklerini kötüleyen yetmiş sekiz yasa veya yasa değişikliği yirmi dokuz eyaletin yasama kurumlarına ve ABD Kongresine sunulmuştur. Bunlardan altmış ikisi David Yerushalmi'nin Amerika Kanunları ve Amerika Mahkemeleri model mevzuatına dayanan bir dili ihtiva etmektedir. Yasaların arkasındaki önyargı apaçık ortada iken yaşanan sorunlara çözüm üretmek bir yana yasa koyucular da önleyici tedbir üretememiştir. En az on bir eyalette ana akım Cumhuriyetçi liderler Müslüman karşıtı mevzuatın ya tanımını yapmış ya da apaçık desteklemiştir.

5. Kanuni yaptırımları hayata geçiren Müslüman karşıtlığının savunucuları/öğretmenleri ve militarist güçleri 2011 yılının sonlarında önemli bir darbe almışlardır. Bu "eğitim" seanslarının içeriği ve tonu, herhangi bir uzmanlık

konusundan çok bu "eğitmenlerin" kişisel önyargılarını yansıtmaktadır. Birçok eyalet yönetimi ilke olarak İslami eğitimlerini gözden geçirme ve önyargılı ya da hatalı materyalleri temizleme konusunda mutabık kalmışlardır. Eyaletler ve yerel birimler tarafından bu tür eğitmenlerin kullanılmaya devam ediliyor oluşu daha fazla soruşturmayı gerektirmektedir.

6. Bu raporun kapsadığı süre boyunca yirmi dokuzu 2012, yirmi ikisi 2011 yılında olmak üzere elli bir kez cami - karşıtı eylem meydana gelmiştir. Cami - karşıtı eylemlerin turmandığı iki önemli süreç: Usame Bin Ladin'in öldürülmesiyle ilişkilendirilebilecek Mayıs 2011 (Yediolay) ve muhtemelen Wiskonsin, Oak Creek'te beyaz - ırkçılar tarafından gerçekleştirilen altı Sih'in öldürülmesi olayına tepki olarak Ağustos 2012 (Onolay).

7. İslamofobik söylemler toplumsal olarak kabul edilebilir hale gelmektedir. 2011'deki araştırmaya göre "(vatandaş olanlardan resmi göçmen statüsü sahip olanlara kadar bütün Müslümanlar hakkında) vatandaşlar sadece karşıt olmakla kalmayıp bu gerçeğin toplumsallaşması karşısında da rahatsızlık duymuyorlar." Önde gelen birçok Cumhuriyetçi aday, başkanlık yarışında İslamofobik söylemi kullanmıştır. Cumhuriyetçi Peter King beş oturumdan oluşan Müslüman karşıtı kongre serisi düzenlemiştir. Bunların ana konusu geniş çaplı bir geri püskürtme projesi ve yine bu projeye destek sağlanması olmuştur. Cumhuriyetçi Michele Bachmann, Müslümanları kamu birimlerine sızmakla suçlayan kampanyayı başlatan İslamofobinin iç çekirdek grubunun liderlerinden Frank Gaffney ile ortaklık kurmuştur. Bu son durum, kamu kurumlarının Amerikalıların İslam korkusunu ve önyargılı davranışlarını desteklediğine dair önemli bir örnek olarak öne çıkmaktadır" (Erdin, 2014: 19 - 21).

Saldırlardan sonra, devlet dışı kişi veya grupların uluslararası olaylara ve siyasete yön verebileceği, hatta bu konuda etkin bir güce sahip oldukları anlaşılmıştır. Ayrıca "Terörizmle Savaş" sloganıyla ABD, ülkesinin iç güvenlik meselesini uluslararası bir platforma taşımış, böylelikle de terörizm üzerinden ülkelere müdahale etme hakkına sahip olmuştur. Ayrıca "Terörizmle savaş" sloganıyla, düşmanın belli olmadığı bir mücadeleye girilmiştir. Diğer bir ifadeyle "Yeni düşman seyyar bir

düşmandır, ulus - ötesi ya da ulus - altı bir düşman. Artık yeni bir dönem başlamıştır: Asimetrik savaşlar dönemi." Saldırıları, ABD'nin eylemleri için bir temel oluşturmuş, ABD BM Antlaşması'na ve GK kararlarına rağmen Afganistan ve Irak'a müdahalede bulunmuştur (Yılmaz, 2009: 41 -43). Ayrıca saldırıların ardından İsrail eski Başbakanlarından Benyamin Netanyahu, gizliden gizliye savaş açan ülkelerin olduğunu ve belli amaçlar doğrultusunda hizmet veren "şebekenin" varlığına dair bilgiler vermiş, bu şebekeye üye ülkelerin Suriye, İran, Irak, Afganistan'daki Taliban ve Yaser Arafat'ın yönetimindeki Filistin ve Yemen olduğunu belirtmiştir. Söz konusu sıralamada ise İsrail'in düşman olduğu ülkelerin yer alması gözden kaçmayan bir özelliktir (Haya, 2014: 93). Bütün bunlar yaşanırken de ABD medyasının tutumu dikkat çekmektedir: ABD medyası, herhangi bir delil göstermeksizin ve başka olasılıkları göz önünde bulundurmaksızın Usame bin Ladin'i ve Afganistan'ı hedef göstermiştir. Dolayısıyla bu noktada medya ABD yönetimi tarafından şekillendirilmiş bir propaganda aracı olarak kullanılmıştır (Polat, 2006: 52 - 53).

6. IRAK SAVAŞI

Savaş kelimesi, geniş ölçekli toplumsal olgu çeşidi ile kurumsal olgu çeşidini belirleme arasındaki belirsizlikte yer almaktadır. Savaş aynı zamanda daima kolektif bir niyetliliği tanımlamaktadır ve bu yüzden savaş denildiğinde, salt olayların katılımcılara bazı haklar verdiği ve sorumluluk yüklediği varsayılan belirli bir yasal veya yarı yasal statüler akla gelmektedir. Bundan dolayı da kurumsal bir olgu olan savaş, toplumsal bir olgudan daha fazlasını karşılamaktadır. Savaş olgusunu kurumsal statülere yüklemenin bazı ölçütleri vardır. Örneğin; Amerikan yetkilileri, savaşın yasal tanımına ters düştüğü gerekçesiyle Kore'deki savaşın "Kore Savaşı" olarak adlandırılmasını istememişler, bundan dolayı savaşı "Kore çatışması" olarak adlandırmışlardır. Söz konusu Vietnam olduğunda da yasal durum deklare edilmiş ve savaş Kore'de yaşananlardan daha fazla olmamasına rağmen salt fiziksel ve niyetli olgular "savaş" teriminin uygulanmasını onaylamışlardır (Searle, 2005: 118).

Bu çalışmada Irak tarihi, Saddam Hüseyin'in başa geçişiyle başlayan ve Irak Savaşı'nı kapsayan dönemler arasında konu edilecektir.

Tikrit kentinde doğan Saddam Hüseyin, 1979 - 2003 yılları arasında Irak'ın başbakanlığını ve cumhurbaşkanlığını yapmıştır. 1956 yılında daha 19 yaşındayken Baas Partisi'ne katılan Hüseyin, iki yıl sonra mahkûm olmuştur. İlerleyen zamanlarda da rejim karşıtı çalışmalarından dolayı altı ay askeri ceza almıştır. 1959 yılında zamanın Başbakanı Abdülkerim Kasım'a suikast düzenlemiş, fakat başarısız olmuştur. Bunun sonucunda da hakkında idam kararı çıkmış ve Hüseyin ilk olarak Suriye'ye daha sonra da Mısır'a kaçmak zorunda kalmıştır. 1963 yılında Ramazan Devriminin gerçekleşmesiyle de Irak'a geri dönebilmiştir ve Baas Partisi'ne lider olarak katılmıştır. Fakat burada da parti aleyhine çalışan üyelerle işbirliği yaptığından dolayı tutuklanmıştır. 1967 yılında hapishaneden kaçan Hüseyin, aynı yılın Kasım ayında Devrim Komuta Başkanlığı sözcüsü olarak seçilmiştir. 1975 yılında İran ile Cezayir anlaşması imzalayarak Thalweg hattını kabul etmiş, Şatt - ül Arap'ın doğusu İran'ın olmuştur. 1979 yılında zamanın Cumhurbaşkanı Ahmed Hasan Al - Bakiri görevinden

olarak onu ev hapsine mahkûm ettirmiştir. Bunu ise Irak'ın Suriye ile birleşmesini öne sürerek gerekçelendirmiştir. 1980 yılında Irak'ın İran'a saldırması üzerine savaş başlamış, Irak'ın savaşta göstermiş olduğu başarısına rağmen, İran toparlanarak karşı koymuştur. 1988 yılında İran - Irak savaşının bitmesiyle de Saddam Hüseyin yerini daha da sağlamlaştırmıştır (Mahdi, 2009: 18 - 19).

Kuveyt'in petrol fiyatlarında oynama yapması, Bubyar ve Vearba adalarını içine alan sınır anlaşmasının reddedilmesi, Bağdat'ın gereksinim duyduğu on milyarı vermemesi nedeniyle Ağustos 1990 yılında Saddam Hüseyin Kuveyt'e saldırmıştır. Saddam Hüseyin, Kuveyt'i Irak'ın Körfez'e açılmasına engel olmak için Britanyalılar tarafından kurulan bir bölge olarak görmüş ve saldırısının gerekçesini bu şekilde sunmuştur. Birleşmiş Milletler bunun sonucunda uluslararası bir güç ile müdahale etmeye karar vermiştir. Bunun sonucunda da ABD başta olmak üzere Fransa, İngiltere, Suudi, Mısır ve Suriye birleşmişlerdir. Öncelikle Irak'a Birleşmiş Milletler ekonomik ambargo uygulamışlar, Ağustos 1990 ile Ocak 1991 yılları arasında da siyasi ve diplomatik açıdan çözümler üretilmeye çalışılmıştır. Fakat çözümler yetersiz kalınca "Çöl Fırtınası Operasyonu" başlamıştır. Kısa sürede Irak ordusu yenilmiştir. 41. Başkan Bush bu noktada BM kararına uygun davranarak, Saddam Hüseyin'in iktidarda kalmasına müsaade etmiştir. 16 - 17 Ocak 1991 tarihinde de Kuveyt tekrardan özgür olmuştur (a.g.e., s. 22- 23).

Savaş kavramı, Irak Savaşı bağlamında düşünüldüğünde gündeme 11 Eylül ile gelmiş ve 2003 tarihinde ABD ve müttefikleri tarafından işgale uğramış bir ülke aklı gelmektedir. Fakat görüldüğü üzere Irak'ın ABD'nin hedefi olması Soğuk Savaşın sona erdiği zamana denk düşmektedir. Irak'ın Kuveyt işgali ile petrol rezervlerini daha da arttırması 41. Başkan Bush yönetimindeki ABD'yi rahatsız etmiş, diğer ülkelerin de desteğini alarak Irak, Kuveyt'ten çıkartılmıştır. Böylelikle de Ortadoğu'da sarsılan dengeler yeniden yerine oturmuştur. 2003 yılında gerçekleştirilen Irak Savaşı'nın nedenlerini de Soğuk Savaşın bitimine kadar götürmek mümkündür. Soğuk Savaş'ın bitimiyle birlikte hazırlanan neredeyse tüm stratejik raporlarda ABD'nin geleceği Ortadoğu ve Pasifik'e bağlanmıştır. Bu raporlara göre eğer ABD Pasifik'te Çin'i kontrol edebilir ve Ortadoğu'da da petrole hâkim olabilirse 21. yüzyıl ABD'nin yılı

olacaktır. Pasifik'te Çin tehdidine karşı Japonya ve Güney Kore ABD'nin tarafında yer almaktaydı ve böylelikle ABD Pasifik'te bir düzene sahipti. Ortadoğu'da ise bir denge kurmak oldukça zordu. Özellikle İran, Suriye ve Irak 1990'ların başından beri en önemli tehdit unsuru olarak görülmekteydi. Bu üç ülkeyi birden saf dışı etmek neredeyse imkânsızdı. Her ikisinin ortasında yer alan Irak'a yerleşmek hem Suriye'yi hem de İran'ı kontrol altına almak için uygun bir yerdi. Bu sayede Suriye - İran hattı da kesilmiş olacaktı. Kısacası, Irak'ın hedef seçilmesinin diğer bir sebebi, haritaya bakıldığında Ortadoğu'nun kalbine oturmuş gibi duran Irak'a doğrudan yerleşme isteğidir. Yani bu istek 11 Eylül ile ortaya çıkmış değildir. Irak işgalinin bir diğer sebebi de petroldür. Kuveyt'in kurtarılması gerekçesiyle yapılan Körfez Savaşı'nın ardından ABD güçleri Körfez ülkelerine yerleşmiş, Kuzey Irak, ABD ve İsrail istihbaratı için serbest faaliyet alanı haline gelmiş, Irak on yılı aşkın bir sürede yıpratılarak olası bir işgale hazır hale getirilmiştir. 11 Eylül Saldırılarıyla bağlantılı olarak da kamuoyunda intikam alma arzusu oluşmuştur ve bütün bunlar Irak'ın işgalinde büyük bir rol oynamıştır (Laçiner, 2004: 14-17).

Bütün bu gerçeklere rağmen, Bush yönetimi 11 Eylül Saldırıları sonrası yapmış olduğu açıklamalarda, Irak'ın ciddi ölçüde kitle imha silahlarına sahip olduğunu vurgulayarak, bunun küresel barışı tehdit edici şekilde kullanımının önlenmesi gerektiğini söylemiştir. Irak'ın kitle imha silahlarından arındırılması ABD'nin en temel stratejilerinden biri olarak belirlenmiştir. Ayrıca Saddam rejimi de bölge ve dünya barışını tehdit edici olarak zikredilmiştir. (Yılmaz, 2009: 49 – 50).

ABD ile İngiltere tarafından düzenlenen ve “Irak’a Özgürlük Operasyonu” kod adıyla bilinen Amerikan - İngiliz işgal operasyonu 20 Mart 2003 sabahı başlamıştır. 1 Mayıs 2003’de ise savaşın bittiği resmen ilan edilerek, çok sayıda asker ve sivil kaybı olduğu belirtilmiştir. Ancak, savaş bitmiş görünse de savaşın yol açmış olduğu etnik, ideolojik bölünmelerin ve çatışmaların önüne geçilememiştir (Bektaş, 2007: 97-98). Ayrıca ABD ve İngiliz Hükümetleri Irak'taki petrol üretiminin kontrolünü ele geçirerek, Irak'taki faaliyetlerinin giderlerini karşılamışlardır. Böylelikle ABD özellikle askerler için daha az bir bütçe ayırmıştır. Zamanla her ne kadar ABD askerleri bölgeden çekilmeye başlasalar da, bu durum Irak'ın istikrar açısından durumunu

düzeltememiştir. Petrol gelirlerinin nasıl paylaşılması gerektiği de hala tartışılmaktadır. Bu da Irak'taki barışı ve huzuru olumsuz etkilemektedir (Mahdi, 2009: 88).

Irak'ın işgalinden sonra bölgede nasıl bir sistemin oluşturulacağı sorusuna Çelebi tasarısı ile cevap verilmiştir. Fakat bu tasarı ile Çelebi gibi adamların halkın desteğini alacağı düşünülmüş, böylelikle de ülke üzerinde himaye veya denetim kurmanın kolay yolu bulunmuş olacaktı. Fakat gerçeğin böyle olmadığı çok geçmeden ortaya çıkmış ve Çelebi tasarısı kaosa yol açmış, bunun üzerine bu plandan vazgeçilmiştir. Mayıs 2003 tarihinde de yönetimi devralan Bremer, anayasa hazırlama planlarını uygulamaya başlamıştır. Sistani ise anayasa hazırlamanın kabul edilebilir olması için seçim yapılmasını, seçilmiş bir kurucu meclisin oluşturulmasını talep etmiştir. Bunun nedeni ise Sistani'nin Bremer'e daha doğrusu onun toplayacağı herhangi bir meclise güvenmemesidir. Seçimler, 2005 yılının Ocak ayında yapılmış ve Şii İslami köktenci örgütlerin, İİDYK ve Dava'nın hâkim olduğu Birleşik Irak İttifakı (Bİİ), parlamentoda çoğunluğu almıştır. Haziran 2004'te Bremer tarafından egemen Irak geçici hükümetinin başına yerleştirilen İyad Allavi ise seçimlerde büyük hayal kırıklığı yaratmış ve bu durum Allavi'yi destekleyen Washington için de kötü bir sürpriz olmuştur. Haftalarca süren süreçten sonra ise başında Bİİ ve Dava'dan İbrahim el - Caferi'nin olduğu bir hükümet kurulmuştur. 15 Ekim 2005'te anayasa referandumu ve 15 Aralık 2005'te yeni parlamento seçimleri gerçekleşmiştir (Shalom, 2007: 163 - 168).

Irak, etnik gruplara ve mezheplere göre dağıtılmış, böylelikle de demokrasi anlayışı gereğince, demokratik görünümlü hükümetler kurulmuştur. Bunun nedeni ise kamuoyu önünde, neler olup bittiğini gösteren ve söylenenlerle yapılanlar arasındaki dengeyi ölçen bir barometreye ihtiyaç duyulmasıdır (a.g.e., s. 95-96).

"Irak, petrol için bu kadar önemli ise neden daha önce değil de 2003 yılında işgal edildi?" sorusu sık sık tekrarlanan bir sorudur ve aslında cevabı da açıktır: Her şeyden önce Irak'ın büyük bir rezerve sahip olduğu, bu rezervin kolay ulaşılabilir ve ucuz olduğu bilinen bir gerçektir. Bu rezerve sahip olmanın ne kadar büyük bir güce

sahip olmak anlamına geldiği de aşikârdır. ABD, Irak'ı işgal etmedikçe ve askeri denetimle doğrudan denetim uygulamadıkça Bağdat'ta itaatkâr bir hükümete sahip olamayacağını bilincindeydi. Üstelik daha Vietnam Savaşı'nın etkileri henüz atlatılmış değildi. Birleşmiş Milletler de Irak'a müdahaleyi haklı görmemiştir. Sadece Kuveyt'in kurtarılmasını öngörmüştür. Yani ülkeyi işgal etmek için yeterli zemin oluşmamıştır. Bu yüzden Saddam Hüseyin'i iktidarda tutmaktan başka alternatifleri yoktu. Fakat bunu yaparken de Saddam Hüseyin'in zayıflatılması ve onun güçlenmesini sağlayacak her şeyin önlenmesi gerektiği kanısındaydılar. Dolayısıyla ambargoyla denetlenen bir Saddam Hüseyin orada 2003 yılına kadar tutulmuştur. Bu konudaki en büyük açıklamayı ise 43. Başkan George Bush, 2000 yılında başkanlık kampanyasında, babasının Bağdat'a kadar ilerlememesini bir hata olarak değerlendirerek ortaya koymuş, fakat o da 11 Eylül öncesine kadar Irak'a girebilecek bir konuma ve sebebe sahip olamamıştır. 11 Eylül ile de iki seçenek ön plana çıkmıştır: Powell öncelikle Afganistan'a müdahale edilmesi gerektiğini savunurken, Rumsfeld ise önceliğin Irak olduğunun altını çizmiştir. Kısaca söylemek gerekirse, Irak ile 11 Eylül arasında doğrudan herhangi bir bağlantı olmamasına rağmen, Irak 11 Eylül sayesinde / yüzünden işgal edilmiştir. Yani 11 Eylül'ün Bush yönetiminin ideolojik konumuna hizmet ettiği söylenebilmektedir (Shalom, 2007: 146 -150).

Akla gelen diğer bir soru ise Irak işgali veya savaşı yaşanmasına rağmen neden kimsenin ABD'ye, uyguladığı hukuka ve siyasete karşı çıkmadığı gerçeğidir. 1946 yılında ABD, Dünya Mahkemesi'ne katılmış, bununla da uluslararası Adalet Divanı'nın temellerini atmıştır. Fakat bununla ABD, BM şartı, Cenevre Sözleşmeleri ve Amerikan Devletleri Örgütü şartı ile dava edilemeyen, her türlü yargılamadan muaf tutulan bir ülke olma hakkına sahip olmuştur. Adalet Divanı da bu hakkı tanımıştır. Örneğin; Nikaragua'da ABD tarafından gerçekleştirilen terörist saldırılar nedeniyle Birleşik Devletlere karşı dava açılmış, fakat ABD, Amerikan Devletleri Örgütü şartına atıfta bulunduğu için, davaların büyük bir bölümü reddedilmiştir. Bundan dolayı da, Adalet Divanı davayı düşürmüştür. Aynı şekilde Yugoslavya da NATO'ya karşı soykırım iddiasında bulunmuş, fakat kırk yıl sonra "Soykırım Sözleşmesini" imzalayan Birleşik Devletler, Birleşik Devletlere uygulanamaz olduğunu belirten bir

şart koymuş ve Adalet Divanı da ABD'yi yargılamamıştır (Chomsky ve Vltcek, 2014: 45 -46).

Kısaca özetlemek gerekirse, "Irak' a Özgürlük Operasyonu" adı altında Irak'ın işgali, ülkenin demokratikleştirilmesi için gerekli görülmüş ve bu konuda adımlar atılmıştır. Fakat aslında amaç demokratikleşmek ya da insan hakları ihlaliyse, Irak'tan çok daha geri kalmış ülkelere müdahalede bulunulmuş olması gerekirdi. Ayrıca, yürütülen uygulamalar esnasında sivil can kaybının fazla olması ve kaos ortamının doğması da ABD'nin kullanmış olduğu "demokrasi, insan hakları, özgürlük" vb. gibi moda kavramların aslında oportünist bir anlayışla kendi çıkarlarına hizmet ettiği söylenebilmektedir (Arı: 2004: 257).

7. ÇALIŞMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmanın değerlendirilmesi başlıklı bu bölümde küresel güçlerin hareket noktası olan medyaya yer verilecektir. Fakat bu bölümde öncelikle kuram ile eylem arasındaki bağlantıya değinilecek ve böylelikle de bir kuramdan hareketle, eylemin nesnellğine varılma olasılığı sınanmaya çalışılacaktır. Ayrıca bu bölümde 11 Eylül Saldırılarının ve Irak Savaşı'nın Türkiye'deki ve Almanya'daki yankıları haberlerle anlatılacak, fakat Türk ve Alman basınına yansıyan bütün haber manşetleri ve içerikleri ele alınmayacak, aksine dikkat çeken ABD yetkililerinin siyasi söylemlerine yer verilecek ve bu siyasi söylemlerin değerlendirilmesi yapılacaktır. Bu bölümdeki amacımız, Türk ve Alman basınıının konuya nasıl eğildiklerini tespit etmek veya ilgili haberleri nasıl sundukları değildir, sadece olaylarla ilgili yetkililerin söylediklerini belgelendirmektir.

Dilin, gerçeği yansıtıp yansıtmadığı veya gerçeklikleri inşa edip etmediği sorusu yöneltilebilmektedir. Bu cevaplanması oldukça zor ve karmaşık bir sorudur. Dil ile gerçeklik arasındaki ilişki, coğrafi, tarihi, bireysel ve sosyal çevreye göre değişiklik gösterdiği için dil yoluyla gerçekliğe ulaşma konusu karşımıza tartışmaya açık bir konu olarak çıkmaktadır. Fakat insan, düşüncelerini başka bir yol veya araç ile ifade edebileceği başka bir unsur geliştirmemiştir. Bu yüzden aslında sadece dil, gerçeklerin denetleme ölçeği ve aktarıcısı olarak hayatımızda yer almaktadır. (Saydam, 2006: 16) Ayrıca dil, toplumsal bir olgudur. Bu yönüyle de Foucault'ın belirttiği gibi, dilin içerisinde kendini bulan söylenenin düzeni toplumsal düzeni yansıtmaktadır. Bundan dolayı, düşüncesel bütünden oluşan simgesel düzen, dil yolu ile ifade edilmektedir (Nisan, 2012: 27). Dilin kullanımı ile oluşan söylemin çözümlenmesiyle gerçekliğin dil ile örtüldüğü veya sergilendiği bir düşünce sistemine ulaşmak mümkündür. Ferdinand de Saussure de “konunun, görüş açısından önce var olması şöyle dursun, neredeyse görüş açısı konuyu yaratır” demektedir. Diğer bir ifadeyle bazen evrensel, bazen özgül özelliklere sahip olan dil, insanlara gerçekliği, farklı yaklaşımlara göre analiz edebilme imkânı sunmaktadır (Vardar, 2001: 11).

Modern düşüncenin temsili sayılan ve mantıkçı - deneyci pozitivist akım ekseninde geliştirilen ve günümüzde hala geçerliliğini koruyan dil felsefesine göre insan, sadece kendisine verilen olguları bilmekte; bu nedenle de bilimin konusu sadece olgu ve olaylar olmaktadır. Doğal ortamlarda belli yasalara uygun olarak gerçekleşen olguların kavranabilmesi için bilimsel bir yöntem ve ölçüt gerekmektedir. Bu da ancak dil ve matematiksel mantıkla sağlanabilmektedir. Bu noktada felsefeye düşen görev ise, düşüncenin içerisinde barındırdığı dil ve mantık kavramlarını incelemek, bu incelemenin sonunda ise elde edilen verilerle olay ve olguları açıklığa kavuşturmaktır. Bu süreçte ise dilin çözümlenmesi önemli bir rol oynamaktadır. Bir nesnenin gerçekliği, dille bağışık olduğu gerçeğine dayandığından, dile yönelik bir çözümleme onunla anlatılan varlığı bilmeye yaramaktadır. Çünkü nesnenin varlığı öznel duyum ve tasarımları gerçekleştiren dille sınırlıdır. Dolayısıyla dilde bulunmayan bir nesnenin, dilde kavramlaşmayan bir varlığın gerçekliğinden de bahsedilemez (Macit, 2010: 35).

"Kurmak" fiilinden türetilen kuram kavramı, Türkçe kökeni bakımından basamak basamak dizmek, düzenlemek, her şeyi yerli yerine koymak anlamlarına gelmektedir. Eylem ise genellikle, bir şey yapıp etmek, iş yapmak anlamlarına gelmektedir. Kuram ile eylem tek başlarına ele alındıklarında, anlamca eksik kalan kavramlardır. Yani bu kavramlardan her biri ancak öbürünün de hesaba katılmasıyla belli bir açıklığa ve çözümlenmeye ulaşabilmektedir. Başka bir ifadeyle, bu kavramlardan biri kullanıldığında, bu kullanımın bilincine ulaşmak isteniyorsa, örtük veya açık bir biçimde söz konusu olan bu kullanımın içine örülmüş olan şeye, kavramlardan diğerine de başvurulmalıdır. Örneğin; "eylem" kavramı üzerinde konuşulmaktadır. Karşıdaki kişinin ne dediğinin anlaşılabilmesi için, eylemin, bağdaşır bağdaşmadığı öne sürülen bir kuram karşısındaki durumunu; eylemin yerini tutup tutmadığı, eylemin yardımlaşma yönünden, bir kuramla alış - veriş içerisinde olup olmadığının araştırılması kaçınılmaz bir ödevdir. Bundan dolayı kuram ile eylem, birbirine indirgenemeyen iki kavramdır. Birinden birine odaklanarak, diğeri indirgendiğinde, anlamca bir takım artıklar kalmaktadır. Bu yüzden kuram ile eylemin arasındaki bağlantı düşünüldüğünde, kuramın bir bakıma eylem; eylemin de bir bakıma kuram olduğu ileri sürülebilmektedir. Fakat "eylem her zaman her yerde

kuram, kuram her zaman her yerde eylemdir" demek yanlıştır. Bu noktada bilinmesi gereken ayrım ise, kuram ile eylem arasındaki ilişkilerin yalınlaştırılmadan, kuramın da eylemin de anlamlarının tek başlarına eksik kaldığının bilincinde olunması gerektiğidir (Uygur, 2012: 38-40).

Söz - Eylem Kuramının, bir dil felsefesi olduğu düşünülürken, felsefe ile tarihi anlamının objektif bir düşünceye ulaşmada ne kadar mantıklı ve etkili olabileceği sorusu yöneltilebilmektedir. Tarihi ve tarihi olayları felsefe ile anlamaya çalışma konusunda birbirine güdümlü bir şekilde gelişen bir düşünce bulunmaktadır: Aristoteles'e göre felsefe, evrensel ilkeleri; tarih ise tekil olayları konu edindiğinden, şiir bile tarihten daha felsefidir. Yani tarihin evrensel ilkeler etrafında dönmediğini belirterek, tarihin felsefe analizine kapalı olduğunu savunmaktadır. Aristoteles'in savunduğu bu görüşe göre, Napolyon'un 1812 yılında beş yüz bin askerin Rusya'yı fethetmek için dört yüz yetmiş bin askerin ölümüne sebep olmasını zorunlu kılan evrensel bir ilke olmadığı için, felsefenin bu konuda ortaya koyabileceği fazla bir şey yoktur. 18. yüzyılın ortalarında ise Fransız ve Amerikan devrimleri şimdiki zamanın geçmişten köklü bir kopuş olasılığı barındırabileceğini açığa çıkarana kadar, bu anlayış ön planda durmuştur. Bu noktada Napolyon'un söz konusu bu seferini anlamak için felsefenin katkıda bulunamadığı gibi, 11 Eylül meselesine de kayda değer herhangi bir katkı sağlayamayacağı düşünülebilir. Fakat sonradan felsefenin tarih ile daha etkin bir ilişki geliştirmesinin gerekli olup olmadığı konusu tartışılmaya başlanmıştır. Muhafazakâr tutumlara karşı Kant ve diğer Aydınlanma filozofları için, aklın kendini olumlamasının tarihsel bir boyutu olduğu netleşmiştir. Çünkü bugünün nasıl daha iyi bir geleceğe dönüşebileceğinin sırrına sadece akıl yoluyla ulaşabileceklerine inanmışlardır. Kant'tan sonra Hegel, aklın tarihe bağımlı olduğunu söylemiş ve tarih ile felsefeyi birbirine yaklaştırmıştır. Hegel'e göre akıl, doğuştan sahip olunan zihinsel bir yeti değildir, aksine bireyin kendini topluluğun bir parçası olarak algılamasıyla gelişen zihinsel bir yetidir. Ayrıca düşünme yeteneği, zaman ve kültür ile kalıcı olarak şekillendiği için, insanoğlu dünyadaki yerini ve doğasını tarih çalışması ile açığa çıkarmıştır Bu noktadan hareketle de, Aristoteles'in anlayışı kabul edilemez bir sav olarak geçerliğini kaybetmiş ve aklın tarihe bağımlı olduğu savı ön plana çıkmıştır. 20. yüzyılda ise şimdiki zaman ile felsefe arasındaki ilişkinin

değerlendirilmesi, filozofların topluma ve siyasete karşı sorumluluklarını yorumlama biçimlerine yeni bir boyut getirmiştir ve "siyasal aktivizm" ve "toplumsal eleştiri" kavramları daha da ön plana çıkmıştır. İki modeli de, ilk önce İngiliz filozof Bertrand Russell temsil etmiştir. Sonradan ise ABD'ye göç eden Alman filozof Hannah Arendt ileri götürmüştür. Fakat Russell ve Arendt'in felsefe ile tarih arasındaki mesafenin belirsizliği konusunda farklı çizgide durdukları anlaşılmaktadır: Russell, siyasal katılımı, felsefenin zaman dışı hakikati aramakla yükümlü olması temelinde, kişisel bir tercih meselesi olarak yorumlarken, Arendt, felsefenin her zaman tarihe bağımlı olduğunu ve dolayısıyla da felsefe ile her türlü meşguliyetin politik bir anlam taşıdığını savunmuştur (Borradori, 2008: 18-22). T

Tarih ile felsefe arasında var olan bu etkileşimin dil felsefesi ve dilbilim arasında da olduğu söylenebilir. Öyle ki, dil felsefesi "Nedir?" diye sormakta ve dilbilim de "Neden?" diye yanıt aramaktadır. İki ayrı soruyu yönelten bu farklı alanların birleşmesiyle de dilbilim dil felsefesinin verilerini kullanmakta; dilbilim aracılığıyla "Nedir?" sorularına dil felsefesi ile "Neden?" diye sorarak dil felsefesi ile tanımlanan olgular, dilbilim ile açıklanabilmekte ve kanıtlanabilmektedir (Searle, 2000: 9).

7.1. Alman Basınında 11 Eylül Saldırıları ve Irak Savaşı

11 Eylül Saldırıları, ABD'yi etkilediği kadar dünyayı da şoke eden bir gündür. Ardından yaşanan gelişmeler, önce Afganistan'ın daha sonra Irak'ın işgali ise dünya düzeninin artık eskisi gibi olmayacağını gözler önüne sermiştir. Ayrıca dünya artık yeni bir düşünce biçimi ve bilinçaltında yeni bir kodlama ile de karşı karşıya kalmıştır: İslam eşittir terör; terör eşittir İslam. Bilinçaltında oluşan bu kodlamanın yanı sıra tüm dünyayı tehdit eden ve etkisi altına alan, yeni bir uluslararası terörizm kavramı da doğmuştur. Diğer bir deyişle, saldırılar ve beraberinde yaşanan gelişmeler Doğu ve Batı toplumlarında farklı yorumlara neden olmuş ve adeta Doğu - Batı arasında düşünce farklılığının ortaya çıkmasına neden olmuştur: Terör mü yoksa modern Haçlı Seferleri mi? Doğu ülkeleri özellikle de Arap dünyası Amerika Birleşik Devletleri'ne

düzenlenen bu saldırıları haklı bulurken, Avrupa camiası bunu sadece Amerika Birleşik Devletlerini tehdit eden bir terör eylemi olarak değil, bütün dünyayı tehdit eden bir eylem olarak görmüş ve Amerika'nın arkasında yer almıştır. Daha güçlü bir başkan görmek isteyen Amerikalılar ise bu olay karşısında dehşete düşmüşler, devletin gereğini yerine getirmesini istemişlerdir. Bunun üzerine 43. Başkan George W. Bush terörle mücadele başlatmış, hatta bu konuyla ilgili kararnamelere imza atmıştır. Bütün bu olaylar esnasında ise basına yansıyan sözcükler ve söylemler dikkat çekmiştir: Bush 17 Eylül günü "Haçlı Seferi" (Kreuzzug) ifadesini kullanmış; bu durum Türk ve Alman basınında yer almış ve akıllarda soru işareti bırakmıştır. Bush tarafından başlatılmış olan bu mücadele ise zaman zaman "*Anti- Terror- Kreuzzug*" yani "*Anti Terör- Haçlı Seferi*" olarak Alman basınında yer almıştır (Bkz. Schwabe, "Bushs neue Behörde: Das Anti - Terror - Monstrum <http://www.spiegel.de/politik/ausland/bushs-neue-behoerde-das-anti-terror-monstrum-a-224358.html>). Üstelik 2003 yılında "der Spiegel" gazetesinde yayınlanmış olan bir yazıda, "Hristiyanlığın savunucusu İslam'a karşı haçlı seferi için çağrıda bulunuyor" olarak dilimize çevrilebilen bir cümle yer almıştır (Bkz. Hoyng, Spörl, "Krieg aus Nächstenliebe", <http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-26383998.html>). Ayrıca 2001- 2009 yılları arasında görev yapan George W. Bush'un dört yıllık görev süresi dolmak üzereyken ve tekrar başkanlık seçimlerine adaylığını koyduğunda, Bush'un seçim kampanyasında görevli olan danışmanı Marc Racicot, Bush tarafından verilmiş bir mektubu halka sunmuştur. Bu sunum esnasında ise "Bu Haçlı Seferi daha devam edecek" cümlesi yer almıştır ("Wahlkampf: Bush spricht erneut von "Kreuzzug" gegen den Terror" <http://www.spiegel.de/politik/ausland/wahlkampf-bush-spricht-erneut-von-kreuzzug-gegen-den-terror-a-295911.html>). Bush'un haçlı seferi kelimesini kullanmasının ardından, bununla aslında çok geniş çaplı bir davanın belirtilmek istenildiği, yani İngilizcedeki "crusade" kelimesinin aslında "büyük dava" anlamında kullanıldığı açıklanmıştır ("Bush yine "Haçlı Seferi"ne çıktı", <http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2004/04/19/445305.asp>, 10.02.2014). Haçlı seferi kelimesi semantik açıdan incelendiğinde, Crusade kelimesinin büyük dava anlamına da geldiği anlaşılmaktadır. Fakat İngilizcede büyük dava anlamına gelen "process, claim, action, prosecution, trial" gibi birçok sözcük mevcuttur (Bkz. Mayor, 2012: 407, 16, 1395, 1885). Ayrıca, Haçlı Seferleri, dünden bu güne, Batı'daki Haçlı

zihniyetinin somut bir örneği olarak tarihteki yerini almaktadır ve özellikle bu kelime seçiminin büyük yankı uyandıracığı aşikârdır. O halde, Bush'un dil sürçmelerinin ve yetkili kişilerin her Doğu seferini Haçlı olarak ifade etmelerinin psikolojik nedeninin, değişmeyen Haçlı zihniyeti olduğunu söylemek mümkündür (Yıldırım, 2011: 151).

İngiliz dilbilimci M.A.K. Halliday dildeki anlam yüklerinin, dilbilim, toplumbilim, fizyolojik, insanbilim, ekonomik, ruhbilim ve kültürel etmenlerle durum değişimine uğrayabileceğini belirtmektedir. Bu etmenlere üslup ve siyaset bilimi de ilave edilebilmektedir. Dilbilimde de, kelimelerle anlatılan "temel anlam", "kavramsal anlam ve kapsam", "yan anlam", "duygu değeri", "derin ve gizli anlam" çok önemlidir. Dilin kullanımı, siyasette önemli bir unsur olan "denge" ve "dengenin niteliğine" göre değişim göstermektedir. Bu da ister istemez siyasetçilerin diline yansımaktadır. (Kayayerli, 2006: 553) Bu açıdan bakıldığında, Bush'un Haçlı Seferi kelimesiyle çıkışının ardından bunun "büyük dava" anlamına geldiğini belirtmesindeki nedenin, mevcut dengeyi korumak adına yapılmış bir dil oyunu olduğunu söylemek mümkündür.

Oyunlar ile gerçeklik arasındaki ilişki hakkında birçok araştırma yapılmış ve yazılmıştır. Bu noktada sorulması gereken soru, oyunun özünün ne olduğudur. Jan Huizinga oyunu, zaman ve mekânın belirli sınırları içerisinde kabul gören isteğe bağlı olsa da belirli kuralları olan eylem veya uğraş olarak tanımlamaktadır. Yapılan araştırmalar, bazı oyunların gerçekliğin sınırlarını zorlayarak aşmasına sebep olabileceğini göstermektedir. Bıçak ve silahla ilgili kriminal olaylar veya oyunlar televizyonda öyle gösterilir ki, artık insanlar için savaşlar, katliamlar normal gelmeye başlar. Yani gerçeklik önceden olduğundan değişmeye başlar. Gerçeklik aynı zamanda giderek kültürün de bir parçası olmaya başlar ve gerçeğin ne olduğu artık fark edilemez hale gelir (Kraus, 1975: 17 – 28).

Yukarıda yer alan söz konusu oyun kavramı Wittgenstein tarafından tekrar şekillendirilmiş ve "dil oyunu" (Sprachspiel) adlı son dönem felsefesinin temelini oluşturmuştur. Wittgenstein, kelimelerin sadece nesnelere adlandırmakla ve olguları karşılamakla kalmadığını, aynı zamanda doğal dillerde kesin kuralların olmadığını da

savunmaktadır ve bunun için de dili kullanma ile oyun arasında benzerlik kurduğu "dil oyunu" tezini öne sürmektedir. Dil oyununa göre bir şeyin ancak mensubu olduğu dil oyununa bağlı olarak yargılanmalı ve anlamlandırılması gerekmektedir. Yani her dil oyunu kendi içinde belli kurallara sahiptir ve bu kurallar doğrultusunda kelimelere "anlam" verilebilmektedir. Örneğin, inşaat çalışanlarının dil oyununda kullandıkları "sütun, kalıp, levha" gibi kelimeler başkalarının dil oyunlarında farklı anlamlara gelebilmektedir. Bu çıkarımdan hareketle de Wittgenstein, bir kelimenin ne anlama geldiğinin belirlenmesi için hangi şartlar altında ve nasıl söylendiğinin bilinmesi gerektiğini ve dilsel uygulamaların birçok yönden farklı bir şekilde gelişmekte olduğunu savunmaktadır. Kısacası dil oyunu kavramı, dil ile dilin örüldüğü eylemleri karşılamaktadır (Güçlü vd., 2008: 388 - 389). Ayrıca Wittgenstein, dil oyunu kuramıyla "İnsanlar sözcükleri kullanarak aslında gerçekte ne yapıyorlar?" sorusuna cevap aramaktadır. Wittgenstein'in görüşüne göre insanlar sözcük seçimlerine göre hareket etmektedirler ve bundan dolayı da sözcükler aynı zamanda eylemdirler (Fleischer, vd., 2001: 136).

Dünya, düşünce boyutuna aktarıldığında karışık bir hal olmaktan çıkmaktadır. Bu durum ise yani dil - düşünce arasındaki ilişki geçmişten günümüze araştırma konusu olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Bu konu ile ilgili bazı araştırmacılar, her ikisinin de birbirine indirgenemeyen, özdeş eylem olduğu kanısındadır. Çünkü onlara göre, düşünce ancak dil ile var olabilmektedir. Fakat bu düşüncelerin yanı sıra bazı araştırmacılar, bireylerin düşüncelerini dışsallaştırmak adına gerekli olan tek çarenin dil olmadığını savunmuşlar ve müziğin, renklerin, yontuların da düşünceyi aktarabilmek için kullanılan araçlar olduğunu öne sürmüşlerdir. Fakat yakın zamanda yapılan çalışmalar, dil ile düşünce arasında çok sıkı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Dil ile düşünce, insanların nesnelere ve tecrübelerini göstergesel başka bir boyuta aktarabilmeleri için gerekli olan ortak bir yetiden kaynaklanmaktadır. İnsan, nesnelere ancak onları adlandırarak zihinsel imgeler elde edebilmekte ve algıladığı dünyayı yeniden kurgulayabilmektedir. Zihinde kurgulamış olduğu bu dünyadan hareketle de genelleme yapabilmekte ve gerçekleştirilen bu genellemeler dil ile aktarılmakta ve etkileşim içerisinde tekrar kurgulanmaktadır. Böylelikle de dil ile düşüncenin ortak bir yetiden kaynaklandığı, bundan dolayı da birbirleriyle sıkı bir

ilişki içerisinde olduğu, fakat işlevleri açısından farklı eylemler olduğu söylenebilmektedir (Adalı, 2003: 21 -23). Ayrıca, dilin de varlığı bilinç kadar eskiye dayanmaktadır: Dil, pratikte diğer insanlar için varlığını sürdüren bir bilinçtir ve dil de bilinç gibi öncelikle diğer insanlarla konuşma ihtiyacından doğmuştur. Diğer bir deyişle, dil düşüncenin gerçekleşebilmesi için bir araçtır. Bundan dolayı da oluşumlarından beri birbirlerinden ayrılamayan bir bütündür. B. Russell'e göre de dil, sadece düşünceleri ifade etmek için kullanılmamakta, aynı zamanda dile bağlı olan düşünceleri de mümkün kılmaktadır. (Panfilov, 1974: 26) Dolayısıyla dil, sadece düşünceyi aktaran bir dizge değil, aynı zamanda onu oluşturan ve biçimlendiren bir dizgedir. Birçok dilbilimcinin yanı sıra Fransız yazar Valery de dilin düşünceyi ister istemez düzenlediğini vurgulamaktadır (Aksan, 2009: 15). Platon da dil- düşünce arasındaki ilişki üzerinde yoğunlaşmış, düşünme ve konuşma etkinliklerinin aynı olduğu kanısına varmıştır. Platon'a göre dil, düşünceleri ses yoluyla anlaşılabilir hale getirmektedir. Davranışçılık (Behaviorismus) akımının görüşlerinden hareketle Wygotsky de dil - düşünce arasındaki ilişkiyi şu şekilde formüle etmiştir: Düşünme = Dil = Ses. Wygotsky'nin yanı sıra Fransız dilbilimci Martinet de bir düşüncenin var olabilmesi için dile ihtiyaç duyulduğunu savunmaktadır (Aksan, 1998: 53 - 54). Warren Shibles'e göre de, düşünmek dilin kullanılmasıdır. Yani dil ile düşünce arasında bir farklılık olmadığını, iki kavramı da dil ile belirtmenin mümkün olabileceğini söylemektedir (Öztürk Dağabakan, 2012: 33). Söz konusu bu bağıntıyı ise Searle şu şekilde açıklamaktadır: Düşünmek için en iyi nesnelere kelimelerdir. Kelimeler, onları ne için kullanıyorsak, onların bir parçasıdır. Bir şeyin düşünülmesi için bir kelimenin olması gerekmektedir. Fakat kurallara uygun olarak bu, üzerinde uzlaşmış bir işaret olmalıdır. Kelimelerle düşünmek kolay olmasına rağmen, insanlar, dağlar vb. ile düşünmek güçtür. Çünkü bunlar çok fazla ilgisiz özellik barındırmaktadır ve çok zor idare edilmektedir. Bu yüzden, düşünce araçları olarak gerçek kelimeler ya da kelime benzeri işaretler kullanılmaktadır (Searle, 2005: 100).

Bu açıdan Bush'un Haçlı Seferi söylemleri dil - düşünce ilişkisi açısından ele alındığında, Bush'un Haçlı Seferi düşüncesinin dil ile şekillendiği ve aktarıldığı sonucuna varılmaktadır.

Dil, kurumsal gerçeğin temel kurucu ögesidir. Bundan dolayı da bazı düşünceler dile bağımlı iken, bazıları ise düşünce dışında da varlığını sürdürebilmektedir. Kurumsal olguların kurulabilmesini sağlayan temel özellikler kelimeler gibi kendilerinin ötesinde bir şeyi işaret, temsil veya sembolize eden simgesel araçlardır. Bundan dolayı da dilin, kurumsal olguların kısmi kurucusu olduğu ileri sürüldüğünde, kastedilen kurumsal olguların Fransızca, Almanca veya İngilizce gibi tam gelişmiş bir dile ihtiyaç duymaları değil, esas olarak bazı sembolik öğeler içermesidir. Sembolikten kasıt ise, kelimeler, semboller veya başka uzlaşılmış araçlar, herkesin anlayabileceği şekilde bir şeye işaret etmesi veya bir şeyi ifade etmesidir. Ayrıca bazı semboller, bir şeyi kendisinin ötesinde temsil veya sembolize etmektedir. Bu kelimeler ise niyetli kapasiteler tarafından şekillenmektedir. Bu yüzden birisi aç olduğunu ifade ettiğinde herkes tarafından ne demek istenildiği anlaşılmaktadır. Çünkü bu cümlenin toplumsal uyuşmalar tarafından temsil ve sembolize etme kapasitesi mevcuttur. Fakat gerçek açlık hissi dilin bir parçası değildir. Kişilerin kendilerini aç hissetmeleri için herhangi bir dile ya da benzeri uyuşma ihtiyaçları yoktur. Bu noktada yapılması gereken ayırım ise, eğer bir olgu var olabilmek için dilsel unsurlara ihtiyaç duymuyorsa o zaman dile bağımlı olmayan bir olgudur. Örneğin; Everest Dağı'nın zirvesinde karın ve buzun olması dilden bağımsız bir olgudur. Çünkü bütün dilleri kaldırdığımız var sayıldığında bile, Everest Dağı'nın zirvesinde kar ve buz olacaktır. Fakat bütün dilleri kaldırdığımızda "Everest Dağı'nın zirvesinde kar ve buz vardır" cümlesini de kaldırmış oluruz. Bir olgunun dile bağımlı olabilmesi için de iki koşulun olması gerekmektedir: Birincisi, zihinsel temsillerin bir olgunun kısmi kurucusu olması ve ikinci olarak bu temsillerin dile bağımlı olması. Yani söz konusu kurumsal olgular sadece varlık olarak temsil edildiklerinde var olabilmektedirler ve bu olguların varlığı herkes tarafından belirli bir şekilde kabul edilmelerine ve insanların zihinsel tutumlarına bağlı olmaktadır. Fakat birinci şartın yerine getirilmesi ikinci şartın da yerine getirilmesini kendiliğinden gerektirmemektedir. Bir olgu kurucu özellikler olarak zihinsel durumlar içermesine rağmen, dilsel olmayabilmektedir. Örneğin; bir köpek bir kemiği istemekte ve keyfi olarak "köpek kemiği" denmektedir. Fakat köpek kemiği ve buna benzer bir olgu kısmen köpeklere ait bazı zihinsel durumlar tarafından oluşturulmaktadır. Bu tür zihinsel durumlar için bir dilsel öğeye gereksinim duyulmamaktadır. Zira köpekler herhangi bir dile gereksinim duymadan

canları kemik çekebilmektedir. O halde neden bazı düşünceler dile bağımlıdır? Bu soruya pek çok açıdan cevap verilebilmektedir. İlk olarak, bazı düşüncelerin karmaşık yapısının buna sebep olduğu söylenebilmektedir. Öyle ki bazı düşünceler karmaşıklıklarından dolayı, sembollere başvurmaksızın düşünülmesi, deneysel olarak imkânsızdır. Örneğin; matematiksel düşüncelerin sembollere ihtiyaçları vardır. Aynı şekilde bir futbol oyunu da ele alındığında, yine sembollere bağlı yani dile bağlı bir olgu söz konusudur. Örneğin; Amerikan futbolunda bir gol değeri altı puan olarak kabul edilsin. Bu şekilde bir düşüncenin olabilmesi için dilsel sembollere sahip olunması gerekmektedir. Dile bağımlı olan puanlar kaldırıldığında, ortada oyuna ve onun değerlendirilmesine dair bir şey kalmayacaktır (Searle, 2005: 83 - 91).

Yukarıdaki açıklamalardan hareketle, "Haçlı Seferi" kelimesi dilbilim açısından değerlendirildiğinde, kelime var olabilmek için insan kurumlarına ihtiyaç duymaktadır. Bundan dolayı da dile bağımlı kurumsal bir olgudur.

Haçlı Seferlerinin (Kreuzzug) sözlük anlamına bakıldığında, tanımı Türkçe kaynaklarda şu şekilde yer almaktadır:

- Kudüs'ü ve diğer kutsal şehirleri Muhammed'e inananların elinden kurtarmak için Hristiyanlar tarafından düzenlenen askeri sefere denilmektedir. 1095 - 1270 yılları arasında olmak üzere sekiz, 1291 yılından sonra ise bir kaç sefer düzenlenmiştir.
- Hristiyan devletlerin 11. ve 15. yüzyıllarda Muhammed'e inananlara karşı, özellikle de Türklere karşı düzenledikleri seferlere denilmektedir.
- Sefere katılanların üniformalarına haç işareti takılırdı. Bundan dolayı bu seferlere "Haçlı Seferleri" denilmektedir.

Alman kaynaklarındaki ifadelerle göre de Haçlı Seferi;

- Kutsal yerlerin fethi ile Hristiyanlığın yayılması için savaş.
- Katolik inancının yayılması için Ortaçağ kilisesinin desteği ile inançsızlara karşı gerçekleştirilen sefer.

- Haçlı Seferleri 1096 ile 1291 yılları arasında sadece Filistin'e değil, aynı zamanda Slavlara, Katolik Kiliselerinin öğretilerinden sapan kişilere karşı gerçekleştirilmiş bir seferdir (Bilgen, 1997: 10 – 11).

Haçlı Seferleri'nin temellerini Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşüne götürmek mümkündür. İmparatorluğun çöküşü ve Kavimler Göçü'nün ardından halk arasında bir kaos ortamı yaşanmış ve halk bu kaos ortamından kurtulmak için kiliseye sığınmıştır. Ayrıca siyasi açıdan daha güçlü olmak isteyen Katolik kilisesi, Ortodoks kilisesi üzerinde hâkimiyet kurmak istemiştir (Akın, 2011: 35). 1095 yılında Papa II. Urbanus 27 Kasım'da Haçlı Seferi çağrısında bulunmuş ve konuşmasında Türklerin ne kadar acımasız olduğundan ve Doğudaki Hristiyan kardeşlerini bu yüzden Türklerin elinden kurtarmanın şerefli bir görev olduğunu belirtmiştir. Bundan önce ise Haçlı Seferinin zikredildiğini gösteren bir kaynak bulunmamaktadır. Fakat yardım çağrısı fikri Papa II. Urbanus'tan önce de mevcuttur. Özellikle X. Ioannes (914 - 928), VII. Gregorius (1073- 1085) ve II. Silvester Müslümanlara karşı savaşmaları gerektiğini söylemişlerdir. Papa II. Urbanus ise "Kutsal Savaş" fikrini toplumun hazır bulunuşluğuna göre sunmuştur ve topluma aşılacaktır (Kaleli, 2011: 46 - 47). Daha sonra Meryem'in göğe yükseliş günü 15 Ağustos 1096 tarihini harekete geçme günü olarak açıklamıştır. Bu esnada ise Sefer çağrısı dini motiflerle işlenerek "inançsız" olarak kabul ettikleri Türklere karşı savaşmanın ve din kardeşlerine yardım etmenin önemi vurgulanmıştır. Bu çağrı geniş kitlelere yayılmış ve meşrulaştırılmıştır. Fakat asıl gayenin bu olmadığı, Avrupa'nın o zamanki sosyo - ekonomik durumunda saklı idi: 1094 yılında salgın hastalıklar başlamış, kuraklık yüzünden hasat alınamamış ve neticesinde insanlar açlığa sürüklenmişlerdi. Diğer yandan ise Avrupa nüfusu giderek artmış ve bu durum içinden çıkılmaz bir hal almıştır. Dolayısıyla İncil'de yer alan sokaklarında bal ve süt akan "Kudüs toprakları" halk içerisinde ilgi çekici bir efsane haline dönüşmüştür. Bunun üzerine Papa II. Urbanus, memleketlerinin artık halkını doyuramadığını ve halkın kendi arasında savaşmanın anlamsızlığına dikkat çekmiştir. Öyleyse içinde buldukları açlık ve sefaletten kurtulmak için tek çare, Doğu'ya gitmek ve Doğu'nun zenginliğinden faydalanmaktır (Demirkent: 1997: 5 -9). Bu amaçlar uğruna Papa II. Urbanus halkı inandırmak için şu sözleri söylemiştir:

"Onlar (Türkler) Tanrı'nun kiliselerinden bazılarını tamamen yıktılar ve diğerlerini kendi ibadetleri için kullanır hale dönüştürdüler. Mihrapları pisleterek ve boyayarak tahrip ettiler. Hristiyanları sünnet ettiler ve sünnet sırasında akan kanı mihraplara sürdüler veya vaftiz kurnalarına akıttılar. Onlar (Türkler), Hristiyanların kanını deşerek öldürmeyi, bağırsaklarının uçlarını çıkarıp kazığa bağlamayı seviyorlardı. Bağırsaklarından kazığa bağladıkları kurbanlarını kırbaçlayarak, iç organları dökülünceye kadar kazığın etrafında dönmesini sağlıyorlardı. Ve bu şekilde insanlar öldü. Yine onlar, bir kısım insanımızı da elleriyle boğdular. Veya çıplak kılıçla tek vuruşta kafalarını uçurup uçuramayacaklarını görmeye çalıştılar. Ya zorla ırzlarına geçtikleri kadınların yaşadıkları şoklar hakkında ne diyebilirim?" (Kaleli, 2011: 52).

Papa II. Urban Clermont'taki konuşmasında şunları da dile getirmiştir:

"Beytu'l - Makdis'e gidip, bu temiz toprağı ele geçirerek, O'nu kendiniz için koruyunuz. Orası yerden fıskıran yağ ve baldır. Eğer siz doğulu kralları yenip, düşmanlarınıza karşı zafer kazanırsanız veya orada ölürseniz, sonsuz cennete kavuşacaksınız. Savaşmaya gidiniz, yokluğunuzda tüm işlerinizi ve mallarınızı düzenleyeceğiz. Sizin günahlarınız ve yaptığınız kötü işler için Allah'tan mağfiret dileyeceğim" (Polat, 2004: 33).

Haçlı Seferinin aynı zamanda bir haç yolculuğı olduğunu da vurgulayan Papa II. Urbanus, şovalyelerin zihninde "öç alma" fikrini de aşlamış ve şu şekilde bir konuşma yapmıştır:

" ... Babalara oğullara, yeğenlere sesleniyorum; eğer birisi sizin akrabalarınızdan birini vursa kendi kanınızdan olanın intikamını almaz

mıydınız? Efendimizin (İsa) ve din kardeşlerinizin intikamını almanız daha da gerekli değil mi? " (Demirkent, 1997: 6).

Ayrıca Papa II. Urbanus Doğu'nun zenginliklerini de hatırlatmıştır:

"Sizler burada zavallı yoksullarsınız, orada mutlu zenginler olacaksınız. Üzerinize zenginlik yağacak. Bu çağrıya uyunuz. Rehberiniz Tanrı olacaktır" (Polat, 2004: 34).

II. Urbanus'un bu tarz konuşmaları Avrupa'da büyük bir sevince yol açmış ve I. Haçlı Seferi'ne katılmak isteyenlerin sayısının artmasına sebep olmuştur. Papa II. Urbanus'un ölümünden sonra da yerine geçen II. Pascalis'in tutumu da II. Urbanus'tan farklı olmamış ve bu durumda sefer planlarının bitmesi ihtimali bile oluşmamıştır. 1096 - 1099 tarihleri arasında Anadolu'da ise I. Kılıçarslan diğer beyliklerle birleşmiş ve Başkenti İznik yerine Konya yaparak ortak bir mücadele ile haçlılara karşı koymuşlardır. Sonunda ise I. Kılıçarslan haçlıları bozguna uğratmış ve İstanbul'dan Suriye'ye açılan yol haçlılara kapatılmıştır. Urfa'nın Musul Atabey'i İmadetdin Zengi tarafından fethedilmesi de II. Haçlı Seferinin (1147 - 1149) nedeni olmuştur. Papa III. Eugenius 1145 tarihinde sefer için çağrıda bulunmuştur. Bu seferin diğerlerinden farkı, Fransa kralı VII. Louis ile Alman imparatoru III. Konrad gibi büyük hükümdarların katılmasıdır. Fakat Türkler, Alman ve Fransız ordularını yenebilmişler, özellikle de Dimeşk seferi haçlılar için ağır bir darbe olmuştur. Selahaddin Eyyübi, Mısır'daki hâkimiyeti ele geçirerek Fatımi Devleti'nin varlığına son vermiştir ve Eyyübi Devleti'ni kurmuştur. 1187 tarihindeki Hittin Savaşı ile de Kudüs'ün Selahaddin Eyyübi tarafından ele geçirilmesi üzerine ve VIII. Gregorius'un sefer çağrısı ile de III. Haçlı Seferi (1189 - 1192) başlamıştır. Fakat VIII. Gregorius çağrısının üzerinden çok geçmeden vefat etmiş ve yerini Papa III. Clemens almıştır. Sefere Alman imparatoru Friedrich, Fransız kralı Filip Ögüst ve İngiltere kralı Richard katılmıştır. Alman kralı kara yolu ile saldırmayı uygun görmüş, fakat Anadolu'daki Silifke yolunu (Göksu) geçerken boğulmuştur. Bunun üzerine Alman ordusu geri dönmek zorunda kalmıştır. İngiltere kralı deniz yolunu tercih etmiş ve ordusuyla önce Kıbrıs'a varmış, oradan da Akka yakınlarına gelmiştir. Haçlılara daha fazla dayanamayan Akka'nın Müslüman

kumandanı şehri haçlılara vermiştir. Fakat bunu Selahaddin Eyyübi'nin izni olmadan yapmıştır. Akka'yı ele geçiren haçlılar, Kudüs'e ulaşmaya çalışmışlar, fakat başarısız olmuşlardır. Bunun üzerine Richard ve Eyyübi arasında 1192 yılında bir anlaşma yapılmıştır. Beş yıllık bir zaman dilimini kapsayan bu anlaşmaya göre; Askalan Müslümanlarda kalacak, fakat Yafa'nın kuzeyinde yer alan sahiller Hristiyanların olacaktır. Ayrıca Hristiyan hacılar kutsal yerleri ziyaret etme hakkına sahip olmuşlardır. Sonuç olarak Kudüs geri alınamamış, fakat Kıbrıs ele geçirilmiş ve kendi başına bir krallık haline gelmek için ilk adım atılmıştır. Yine Kudüs'ü kurtarmak amacıyla 1198 tarihinde III. Innocentius sefer için çağrıda bulunmuştur. Seferin Mısır üzerinden yapılmasına karar verilmiş ve Venedik'ten gemiler istenerek ticari ilişkiler kurulmuştur. Fakat Venedik'in Mısır ile ticari ilişki içerisinde olması nedeniyle, seferin Mısır yerine İstanbul üzerinden yapılması istenmiştir. Çünkü Venedik hâkimi Enrico Dandolo Bizans'ı düşman olarak görmekteydi. Sefer ile de ondan kurtulmuş olacaktı. Diğer taraftan, Papa ve haçlılar buna karşı çıkmışlardır. Fakat Kudüs kralı Henri'nin kardeşi Champagne Kontu Thibaut'un ölümünden sonra başa geçen Boniface de Montferrad, Enrico Dandolo ile mutabık bir fikre varınca, sefer ile ilgili düzenlemeler Venedik'e verilmiştir. 1202 tarihinde Venedik'te toplanan haçlıların anlaşma esasına göre, yolculuk için Venedik'e para ödemeleri gerekmektedir. Fakat haçlılar, para yerine Venedik'in Macar egemenliği altındaki Zara şehrini fethetmesi için yardım edeceklerini söylemişler ve Zara gibi bir Hristiyan şehrini haçlılar yağmalamışlardır. Bu olay da aslında haçlıların Doğuya din kardeşlerine yardım için gitmediklerini, kendi çıkarları için sefere çıktıklarını göstermektedir. Bizans'taki mevcut karışıklıklar da haçlıların işine yaramıştır. III. Aleksios Angelos kardeşi II. Isaakros Angelos'u tahtından indirmiş, bunun üzerine de II. Isaakios'un oğlu, şayet haçlılar amcasını tahtından indirmesine yardımcı olurlarsa, kendisi de Mısır seferi için onlara yardımcı olacağını sözünü vermiştir. Ayrıca Venedik'e borçlanmış olan haçlıların borçlarını ödeyeceğini de temin etmiştir. Bunun üzerine 1203 yılında İstanbul'a gelen haçlılar, Haliç surlarına hücumla geçmiş, sonrasında ise Bizans imparatoru kaçmış ve taht II. Isaakios'a kalmıştır. Fakat haçlılara vaat edilen sözler yerine getirilmeyince haçlılar, köyleri yağmalamışlardır. Sonrasında da Konstantinapolis'i fethetmeye karar vermişler, bundan dolayı da imparator, patrik ve birçok asil kaçmışlardır. Savunmasız kalan şehir üç gün yağmalanmıştır. Hristiyanlığın merkezi olan Konstantinapolis'ten

değerli eşyalar alınmış; saraylar, kütüphaneler yağmalanmış; insanlar öldürülmüştür. İstanbul'un fethiyle de haçlılar Latin İmparatorluğu adı altında bir hâkimiyet kurmuşlar ve bu hâkimiyet elli yedi yıl sürmüştür. Bizans topraklarını Venedik ile haçlılar paylaşmışlar, bu durum ise o coğrafyada yaşayan Müslümanlar için herhangi bir sıkıntının oluşmasına sebep olmamış, aksine Anadolu'daki Türklerin güçlenmesini sağlamıştır. Fakat bir türlü sönmek bilmeyen haçlı zihniyeti papaların vaazlarıyla daha da ateşlenmiş ve savaş ortamı bir türlü engellenememiştir. Öyle ki 1212 yılında Fransa ve Almanya'dan bir sürü çocuk bu sefer için yola çıkmıştır. 1215'te de Roma'da Lateran Konsili'nde toplantı yapılmış ve sefere katılanların günahlarının bağışlanacağı ve onlara ayrıcalıklar verileceği söylenmiştir. 1217 yılında da Beşinci Haçlı Seferi'nin (1217 - 1221) ilk ordusu Akka'ya varmıştır. Fakat Eyyubiler tarafından bozguna uğratılmışlardır. 20 Şubat 1229 tarihinde imzalanan anlaşmaya göre, Kudüs'te Müslümanlar ve Hristiyanlar arasında oluşturulan ortak yönetim dâhilinde Hristiyanlar ve Müslümanlar aynı yerde ibadet edebileceklerdir. Fakat bu gelişmeleri Avrupa, aşağılayıcı bir durum olarak değerlendirmiştir. Ayrıca II. Friedrich, 1255 yılında Jenn de Brienne'nin kızı olan ve "Kudüs Kraliçesi" lakaplı Jolande ile evlenmiş ve haçlı kralı olmuştur. Bütün bu gelişmeler de Altıncı Haçlı seferi'ne zemin hazırlamıştır. Fakat II. Friedrich Papa IX. Gregorius tarafından aforoz edildiğinden, 1228 yılında fazla kişinin desteği olmadan yola çıkmak zorunda kalmıştır. 1230 yılında Papa ile barışması üzerine de, tekrar eski gücüne sahip olmuştur. Bu sefer ile Kudüs ele geçirilmiş, ama çok geçmeden Kudüs yine Müslümanların hâkimiyetine geçmiştir. Doğu'dan tekrar gelen yardım çağrıları üzerine Fransa Kralı IX. Saint Lasis haçlı seferinin öncülüğünü yapacağını söylemiş, bunun üzerine de Papa IV. Innocentius onu destekleyerek Mısır'a sefer yapılacağını açıklamıştır. O zamanlar Papanın haricinde birine ihtiyaç duyulmasının sebebi ise Avrupa'da kilise içerisinde çıkan anlaşmazlıklar ve İtalya'daki imparator II. Friedrich ile gerginleşen ilişkilerdir. Fakat sonradan Sultan el - Melikü's - Salih Eyyub'un ölümünden dolayı Kahire'deki mevcut karışıklıklardan yararlanmak için, haçlıların öncelikle Kahire üzerine sefer yapmaları uygun görülmüştür. Mısır'a yapılan ani baskın ile de Müslümanlar büyük bir mağlubiyete uğramışlar, başkumandan Fahreddin vefat etmiştir. Fakat sonrasında komutanlığa Baybars geçmiş ve haçlıları yenmişlerdir. Ayrıca aynı yıl Alman hükümdar vefat etmiş ve "Kudüs Kralı" ünvanı oğlu Konradin'e verilmiş, ama krallık vekillerle yönetilmiştir.

Venedik, Pisa ve Cenova arasında da ticaret nedeniyle anlaşmazlıklar ortaya çıkmış, Baybars da Antakya'yı ele geçirmiştir. Hristiyanlar için büyük bir darbe olan Antakya'nın fethi, aynı zamanda Doğu'daki haçlı egemenliğinin çökmesine de sebep olmuştur. 1267 tarihinde Fransa kralı IX. Louis, Sekizinci Haçlı Seferi için (1270) teşebbüslerde bulunmuş ve üç yıl sonra sefere çıkılacak bir ortam oluşturulmuştur. Bu sefer, Mısır yerine Tunus'a yapılmış fakat başarısızlıkla sonuçlanmıştır. İlhanlı Hükümdarı Argun'un krallığı Memlüklerle kıyaslandığında güçsüzdür. Hükümdar Argun da duymuş olduğu endişe ile haçlılar ile işbirliğine gitmiş, böylece haçlılar bir kez daha sefer düzenlemek için yola çıkmışlardır. İtalyan haçlılar 1290 tarihinde Akka'ya vararak, oradaki Müslümanları öldürmüşlerdir. Bunun üzerine harekete geçen el-Melikül Eşref bir ordu göndermiş ve Akka, Beyrut ve Sur illerini almıştır. Ordu bir kaç ay daha orada kalıp olası bir haçlı saldırısını da engellemiştir. Fakat haçlılar yine de saldırmaya devam etmişler ve bu saldırılardan yerli Hristiyanlar ve Yahudiler de zarar görmüşlerdir. Haçlıların kutsal yerleri geri almak için İskenderiye'ye düzenlemiş oldukları sefer, yıllar boyunca Memlükler, Kıbrıs ve Avrupa arasındaki ilişkilere zarar vermiştir (Akin, 2011: 62 - 73).

Kısaca özetlemek gerekirse, tarihte düzenlenen sekiz Haçlı Seferi vardır ve Haçlı Seferleri aslında o zamana kadar yaratılan bir Hristiyan zihniyetinin somutlaşması ve uygulamaya geçmesidir. Diğer bir ifadeyle, zamanın Hristiyan zihniyeti, hedefi, felsefesi ve ifadesini Haçlı Seferleri ile bulmuş ve bu zihniyetin en açık ifadesi Papa Urban'ın vaazlarıyla gözler önüne serilmiştir (Yıldırım, 2011: 150). Bu noktada ise Haçlı Seferlerine kadar olan dönemde Hristiyanların Müslüman toprakları üzerindeki sosyal konumlarına bakmak ve değerlendirmek, iddia edildiği gibi bir durumun söz konusu olup olmadığına değinmek gerekmektedir.

Miladi IV. yüzyılda İskenderiye, Kudüs, Urfa ve Antakya Doğu Hristiyanları coğrafyasında yer almaktadır. Daha sonra Bizans kralı Constantin, Hristiyanlığı egemenliği altına almış ve Constantinopol da bu şehirlerarasına katılmıştır (Öztürk, 1994: 14).

İslam hâkimiyeti altında yaşayan, bazı Arap kabileleri haricindeki Doğu Hristiyanlarına dinlerini değiştirmeleri konusunda baskı yapılmamış ve hoşgörölü bir ortam sağlanmışır. Öyle ki Emeviler döneminde Hristiyanların inançlarına uygun bir şekilde mabetler yapılmasına izin verilmiştir. Bunun en açık kanıtı, II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in Gürcü prenses ile evlenip Konya sarayına bir papaz çağırması ve inancına uygun eşyaları getirmesine izin vermesidir. Ayrıca Gürcü prenses Müslüman oluncaya kadar sarayda özel ibadet yerleri hizmetine sunulmuştur. Diğer kanıt ise, Müslümanlar Kudüs'ü fethettikten sonra, Hristiyanların haç ziyaretlerinin engellenmemesidir. Eyyübiler döneminde de Selahattin Eyyubi'nin Kudüs'ü alması Hristiyanların dini özgürlüklerine engel olmamıştır. Memlûklüler zamanında da Kudüs'te Hristiyan nüfus fazladır ve dini bayramlarını rahatça yaşamışlardır. Ayrıca ibadet yerlerini onarmalarına izin verilmiştir. Müslümanlara karşı isyan ettiklerinde bile rahipler veya keşişler tarafından yargılanmışlardır. Abbasiler zamanında da Hristiyan bayramları, Müslüman kişilerin ve devlet adamlarının katılımıyla kutlanmıştır. Ayrıca namaz saatleri haricindeki zamanlarda kiliselerin de çanlarının çalmasına izin verilmiştir. Fatimiler zamanında Hristiyanlar çeşitli devlet kademelerinde de yer almışlardır. Örneğin, Fatimi halifesi el - Aziz, Ya' kub b. Kilis adlı bir Hristiyan kişi olarak atamış, onun ölümünden dolayı çok üzüntü duymuştur. Yerine atadığı Ebü Abdullah el - Mevsili'nin yaptığı işleri beğenmediği için de onun yerine İsa b. Nasturis adlı bir Hristiyan kişi atamıştır (Akın, 2011: 25 - 32). Bunların yanı sıra Hz. Ömer bir gayri Müslimin devlet kademesinde kâtip olarak bile işe alınmasına karşı çıkmıştır. Müslüman olmayan kişilerin devlet işlerinde görevlendirilmesi Emevi Devleti'nin kurucusu Muaviye zamanında başlamıştır. Müslüman olmayan kişilerin devlet kademelerinde çalıştırılıp çalıştırılmaması konusu fıkıh kitaplarına da konu olmuş özellikle de Abbasiler döneminde çalıştırılmaması gerektiği görüşü ağır basmıştır. Fakat Emevilerin görüşüne göre yabancılara karşı hoşgörü çerçevesinde gerçekleştirilen bu yenilik, Abbasiler zamanında da halifelerin tercihlerine ve iş yoğunluğuna bağlı olarak değişiklik göstermiştir. Bu dönemde gayri Müslimlerden devamlı şikâyet olmasına rağmen yine de devlet kademesinde yer aldıkları görülmüştür: Abbasilerin üst düzey yetkilisi Abdullah b. Tahir oğluna, Müslüman olmayanları devlet kademesinde kendine yakın tutmaması gerektiğini belirten bir mektup yazmasına rağmen, oğlu Muhammed, İbrahim b. Harun adlı birini

kahraman (vekil) olarak yanına aldığı bilinmektedir. Diğer yandan, gayri Müslimlerin ihanet etmelerinden çekinildiği veya Müslümanlar tarafından şikâyet edildikleri için görevlerinden alındıkları da bir gerçektir. Örneğin, Halife el - Me' mun, Mısır'dayken Bağdat Hristiyanları isyan çıkarmışlar ve bunun sonucunda da el - Me'mun, devlet kademesinde görevli iki bin sekiz yüz Hristiyanın işine son vermiş ve hapse attırmıştır. El - Mütevekkil zamanında da halktan gelen şikâyetler üzerine Müslümanlara gayri Müslimleri çalıştırmamaları istenmiştir. Bu doğrultuda da emirname çıkartılmıştır. El - Mütevekkil döneminden sonra da emirnameler çıkarılmış, 295 / 907 yılında Hristiyan olan kâtiplerin ve vergi memurlarının işine son verilmiştir. Memlûklüler zamanının Şafii fakihî el - Esnevi, gayri Müslimlerin devlet kademelerine alınmasının sakıncalarını şöyle sıralamıştır:

- Fetih yoluyla gayri Müslimlerin toprakları ele geçirilmiştir. Bunu bir haksızlık olarak gören gayri Müslimler vergi kaçırmakta ve kaçırdıkları vergileri İslam'a karşı kullanmaktadırlar. Gayri Müslimlerin vergi kaçırmaları devlet hazinesine zarar vermekte ve yapılması gereken harcamaların yapılamamasına sebep olmaktadır.

- Birçok camiye kundaklamaktadırlar. Halifelere yakın oldukları için de kiliselerin yapımı ve tamiri gibi konularda fırsat elde etmektedirler.

10. yüzyıla kadar Müslüman olmayan kişilerin kâtip olup olamayacağı konusu tartışılmış, Abbasiler zamanında da vezir olarak atanıp atanamayacakları üzerinde durulmuştur.

İslamiyet'in kabulünden sonra İskenderiye ve Cündişapur olmak üzere iki önemli tıp merkezi vardır. O dönemlerde Arapların tıp ile ilgileri ve uğraşları çok fazla yoktur. Buna rağmen Hz. Peygambere ve ilk dört halifeye gayri Müslim tabiplerin bakması istenmemiştir. Sadece Hz. Muhammed ahabından birisi için bir Hristiyan doktorun önerildiği bilinmektedir. Hristiyan tabiplerin hizmet ettiğine dair belgeler, Emevi Devleti'nin ilk halifesi olan Muaviye zamanına rastlamaktadır. Abbasiler döneminde ise Cündişapur önemli bir tıp merkezi haline gelmiş, Nasturi Hristiyan

doktorlar merkeze çağrılmış ve değerleri XI. yüzyıla kadar devam etmiştir. Ayrıca gayri Müslimlerin Halifenin ya da idarecinin özel vekilliğini yapan kahramane, hazine bakanı, vali, ölçüm memurları, hazinü'l - Furuş, zimam, ıktâ idarecileri, polis müdürlüğü gibi birçok alanda da çalıştığı bilinmektedir. Sonuç olarak, Doğu - Batı arasındaki düşmanlığın Haçlı Seferleri ile başladığı genel olarak kabul görse de, aslında Emeviler zamanından beri yetkililerin yanlış siyaset uygulamaları nedeniyle düşmanlıkların var olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü halifelerin yanlış siyasetleri, Müslüman halk ile saray arasındaki kopukluğa neden olmuştur. Bu durum da Müslüman toprakları üzerinde yaşayan zümrelere, İslam idaresini içten yıpratmaya olanak sağlamıştır. Ayrıca devlet kademelerinde gayri Müslimlere görev verilmesi sosyal zararlara sebebiyet vermiş ve toplum içerisinde kutuplaşmaya yol açmıştır (Öztürk, 1994: 297 - 330).

Haçlı Seferlerinin amacı, Türkler tarafından baskı altında tutulan Hristiyanlara yardım etmek olmasına rağmen, Dördüncü Haçlı Seferi Hristiyanın Hristiyana karşı Haçlı Seferi olarak tarihteki yerini almaktadır. 10. ve 11. yüzyıllarda Bizans, maddi yönden çok güçlü bir imparatorluktur ve Batı Kilisesini Roma temsil ederken, Doğu Kilisesini Bizans temsil etmektedir. Maddi yönden çok güçlü bir imparatorluk olan Bizans, neredeyse tarih boyunca, taht kavgalarına ve dini çekişmelere ev sahipliği yapmış, fakat buna rağmen yine de ayakta durabilmiş, bundan dolayı da Batının odak noktası haline gelmiştir. Bizans bu durumda iken, Dördüncü Haçlı Seferi, diğerleri gibi, Kudüs'ü almak amacıyla planlanmıştır. Fakat öncesinde Mısır'a saldırıp, İslam'ın gücünün kırılması kararı alınmıştır. Fakat yukarıda belirtildiği üzere, Venedik'in Mısır ile ticari antlaşması vardır ve Mısır yerine Bizans üzerine sefer yapılması Venedik'te yapılan bir toplantı ile karara bağlanmıştır. İstanbul'un işgali hiç kuşkusuz Venedik'e yarar sağlayacaktır. Venedik hem Mısır ile olan ticari menfaatini koruyacak, hem de İstanbul'un işgali ile Anadolu'dan da Türkler atılmış olacak, böylelikle de boşaltılan bölgelere el konulmuş olacaktır. İstanbul seferi öncelikle Slav asıllı ve dini inanç bakımından Katolik olan, şimdiki Hırvatistan'da olan Zadar şehrine, o zamanın Zara olarak adlandırılan şehrine yapılmıştır. Bunun sebebi ise, gemi yapımı için gerekli ahşap malzemenin orada bulunmasıdır ve bundan dolayı da Venedik için önemli bir şehirdir. Sonrasında ise Doç Dandolo, ilk hedef olarak Zara'yı göstermiş ve Zara 15

Kasım 1202'de Haçlılar tarafından işgal edilmiştir. 6 Nisan 1204'de İstanbul'a birinci saldırı gerçekleştirilmiş, fakat sonuç alınamamıştır. 13 Nisan 1204'te yapılan ikinci saldırı ile İstanbul alınmış, şehir üç gün boyunca o güne dek tarihte görülmemiş bir vahşetle yağmalanmış ve elli yedi yıl sürecek olan bir "Latin İmparatorluğu" kurulmuştur. Dördüncü Haçlı Seferi ile de Venedik, özel çıkarlarını zedelememiş, Akdeniz'deki ticaretin liderliğini sürdürebilmiş, diğer yandan ise 1054 yılında mezhep farklılığı nedeniyle Avrupa'dan ayrılmış olan Bizans'tan kurtulmuş ve Bizans'ın zenginliğine el koymuştur (Yıldırım, 2011: 133 - 135).

Hristiyanın Hristiyana karşı olan bu savaşı o kadar korkunçtur ki, İstanbul'un o tarihe kadar böyle bir yağmalamaya maruz kalmadığı kaynaklardan anlaşılmaktadır: Dokuz asır boyunca Hristiyan medeniyetinin merkezi olan İstanbul, sanat şaheserleri ile doludur. Venedikliler bu şaheserleri kendi kilise ve saraylarını süslemek için alıp götürmüşlerdir. Fakat Fransız ve Flamanlar kitleler halinde, kiliselere, manastırlara ve kütüphanelere hürmet etmeden ve dikkate almadan, değeri olan her şeyi alma, yağmalama, tecavüz etme ve öldürme arzusuyla hareket etmişlerdir. Ayasofya Kilisesi'ndeki duvar halıları yırtılıp, kutsal kaplardan şarap içilerek, kutsal kitaplar üzerine çıkılmış ve kadınlı eğlence yapılmıştır. Rahibelere manastırlarda tecavüz edilmiş, kadın çocuk denmeden üç gün boyunca herkes ölüme mahkûm edilmiştir. Yapılan bu dehşet üzerine tarihçi Niketas "Araplar bile daha merhametli hareket ederlerdi" demiştir. Gerçekleştirilen bu tahribatın ardından bu şekilde yağmanın kimseye fayda sağlamayacağı fikrine varılmış ve değerli eşya çalanlar, çaldıklarını Frank asilzadelerine vermeye zorlanmışlardır. Hristiyanın Hristiyana karşı olan bu savaşı o kadar çok ganimet elde edilmiştir ki, Villehardouin şöyle yazmıştır:

"Ele geçen altın ve gümüşü, sofrta takımlarını ve mücevheratı, ipekli, altın işlemeli kumaş ve elbiseleri, her türlü kürkü hiç kimse, tahminen de olsa sayamazdı. Dünya yaratılalı beri hiç bir şehirde bu kadar çok mal iğtimam edilmemiştir. Bunlar anlaşma gereğince sekizde üçü Haçlılara, sekizde üçü Venediklilere, ganimetinde dörtte biri imparatora verilmiştir" (Runciman, 2008: 109 - 110).

Ayrıca Haçlı askerlerinin insan eti yedikleri ve Hristiyan olan ailelerin çocuklarını bile ateşte yakarak yedikleri bilinmektedir (Akın, 2011: 9 - 10).

Haçlı Seferleri, Avrupa'yı sadece sosyo - ekonomik açıdan değil, aynı zamanda siyasi ve kültürel yönden de etkileyen ve değiştiren bir hareket olarak dünya tarihine geçmiştir. Öncelikle I. Haçlı Seferi ile yoksul olan ve bundan dolayı topluma huzursuzluk veren kişilerin sefere katılmaları, bozulan düzenin tekrar düzelmesine ve kralların otoritelerinin tekrar güçlenmesini sağlamıştır. Düzenin sağlanması ve kralların tekrar güçlenmesi de tacirler ve işçiler olarak yeni bir sosyal sınıfın doğmasına sebep olmuştur: Haçlı Seferlerinin yeni bir sınıfın doğmasına nasıl sebebiyet verdiğini şu şekilde açıklamak mümkündür: Haçlı Seferlerine çıkabilmek için hemen hemen herkes yolculuk giderlerini karşılamak için mallarını satmıştır. Asiller de aynı şekilde ordularını kurabilmek için mallarını satmakla kalmamış, aynı zamanda topraklarında çalışan köylüleri de serbest bırakmışlardır. Serbest bırakılan bu köylülerden bazıları şehirlere yerleşmiş ve ticaret ve zanaat gibi alanlarda çalışarak "burjuva" olarak adlandırılan orta sınıfın doğmasına sebep olmuşlardır. İlk Seferlerin başarısı Papalığa toplumda saygın bir yer kazandırmış, bunun sonucunda da sefere katılanların bir kısmı mallarını kiliseye bağışlamış, bu da kiliselerin daha da zenginleşmesini sağlamıştır. Fakat sonradan yaşanan başarısızlıklar kilisenin gücünü kaybetmesine neden olmuştur. Ayrıca Sefere yardım için halk, vergi (öşür) ödemeye zorlanmış, fakat verilen vergilerin sefer için değil de, Roma'daki Papalık sarayı için harcanması, lüks ve israfın artması halkın Roma Katolik kilisesine duyduğu saygıyı ve inancı kaybetmesine sebep olmuştur. Haçlı yemini edip de gitmeyenlerden veya Haçlı yemini etmeyenlerden "pişmanlıktan arınma" parasının alınması da 16. yüzyılda "Dini Devrim"in (Reformation) yaşanmasına ve Protestanlığın doğmasına sebep olmuştur. Avrupa'da görülen bu sosyo - ekonomik ve siyasi - kültürel değişime rağmen, Roma kilisesi Seferlerden sonra misyonerler sayesinde gücünü yayma imkânı bulmuştur. Ayrıca Haçlı Seferleri sırasında Avrupa halkı az bir paraya sahiptir: Altın para yok denecek kadar azdır. Bu durum Haçlıların yolculuk esnasındaki para ihtiyacını karşılayamamıştır. Daha hafif, taşınabilir paralara ihtiyaçları vardır. Bu yüzden altın para basımına başlanmıştır. Ayrıca sefere çıkmak için satılan topraklar ve mülkler de paraya hareketlilik katmış, piyasa canlanmış ve dünyada ilk defa bankacılık girişimleri

başlamıştır: Uluslararası bankacılık faaliyetini, Templiler tarikatı başlatmış, böylelikle de yola çıkanlar Paris'te yatırmış oldukları paralarını, karşılığında almış oldukları makbuz ile Akka'dan veya İstanbul'dan çekebilmişlerdir. Venedik ve Floransa'da da bankalar kurulmuş ve yeni bir sektör doğmuştur. Ayrıca seferler ile Haçlılar yeni yerler ve farklı kültürlerle tanışmış ve bunları Avrupa'ya taşımışlardır. Örneğin, Filistin'de ilk kez şeker kamışını görmüşler ve bunun nasıl işletilip öz suyunun çıkarılması gerektiğini öğrenmişlerdir. Şeker kamışının yanı sıra limon, kayısı, kavun, karpuz, soğan gibi yiyecekleri de tanıma fırsatı bulmuşlar ve bunları kendi ülkelerinde yetiştirmeye çalışmışlardır. Ayrıca biber, zencefil, tarçın, karanfil gibi baharatlar ve çeşitli şifalı bitkiler, ipekli ve pamuklu kumaşlar, ipekli kilimler ve halılar, porselen ve cam eşyalar da tanınmış, bunlar Avrupalıların giyim ve ev dekorasyonlarına yansımıştır. Bazı Haçlılar Doğudaki yerli Hristiyan kadınlarla evlenmiş ve bu evliliklerden olan çocuklara ve oluşturdukları melez sınıfa "Poulain" adı verilmiş, Poulainlerin sayısı da 12. yüzyıl sonlarına doğru saf Frank ırkının nüfusundan fazla olmuştur. Haçlılar, tıbbi tedaviyi de Doğuda öğrenmişler, böylelikle cüzzamlı hastaların bakılabileceği hastane ve bakımevleri kurulmuş ve hastalar tedavi altına alınmışlardır (Demirkent, 1997: 277 - 285).

Alman basınına tekrar döndüğünde, "Die Welt" gazetesinin de Bush'un 11 Eylül ile ilgili olarak Camp David'teki sözlerine yer verdiği görülmektedir: "Terör savaşı için ABD Başkanı George Bush'un konuşmasından özet: Hükümet daha fazla güvenlik için önlem paketini açıklıyor: Dünyayı suçlulardan kurtarmak için Haçlı Seferi yapacağız. Teröre karşı bu Haçlı Seferiyle, 21. Yüzyılın ilk savaşını sürme ve kazanma zamanı geldi. Teröristleri deliklerinden çıkartacağız. ABD'ye savaş açanlar kendi yıkımlarını seçtiler. Matemin ve tükenmişliğin arkasında Amerikan halkının ölme isteği değil, barbar tutumlara karşı savaşı kazanma isteği yer almaktadır. Bugünkü neslin görevi atalarının vasiyetini yerini getirmek ve özgürlüğü savunmaktır. Biz barışsever bir halkız, fakat sinirlendiğimizde, sert olabiliyoruz. Tanrı bize yardım ediyor ve Tanrının yardımı her zaman yanımızda olacak. Bu, kötüyü karşı iyinin (Gute gegen das Böse) savaşı olacak" ("Wir werden einen Kreuzzug führen" Kampf gegen Terroristen wird verschärft", mpf-gegen-Terroristen-wird-verschaerft.html).

Welt gazetesine yansıyan Bush'un bu sözlerine bakıldığında "Haçlı Seferi" ifadesini tekrar kullandığı, terörizm kelimesine yer verdiği ve inanç sistemine dayalı bir konuşma yaptığı görülmektedir. Yani Bush, aslında siyasal iletişimin hemen hemen tüm verilerinden yararlanmışır. Bunu yaparken de, sosyal psikolojinin üzerinde en fazla araştırma yaptığı konulardan biri olan tutumları göz ardı etmemiş, ona göre bir dil stratejisi kullanmıştır. Kişilerin karar verme sürecini etkileyen faktörlerden biri olan tutum, bilişsel ve duygusal öğeleri içerisinde barındıran ve davranışsal bir eğilim içeren kalıcı bir sistemdir. Başka bir ifadeye göre de tutum, bir obje, kavram, sembol veya duruma karşı, geçmişten gelen bazı bilgiler ve tecrübeler dayanan, sonucu bireyin gösterebileceği fiziksel tepkinin zihindeki hazırlık aşamasıdır. Tutumları etkileyen bir faktör de değerler sistemidir. Değerler, genellikle bir kararın amaçlarını ve beklenen sonuçlarını yansıtmaktadır. Değerlerin en önemli özelliği ise çift kutupluluğu içerisinde barındırmalarıdır. Başka bir deyişle, bütün değerlerin insan zihninde olumlu ve olumsuz karşılıkları yer almaktadır: güzel - çirkin, iyi - kötü gibi. Bu çift kutupluluğa göre insanlar, nesne, olay ve bireyleri değerlendirmekte ve bazı kararlar almaktadırlar (Kalender, 2005: 17 - 20). Ayrıca insan yaşamı ve doğa düşünüldüğünde ve incelendiğinde deliklerde sürüngen hayvanların yaşamakta olduğu görülmektedir: Genellikle yılanlar veya sıçanlar. George W. Bush da teröristleri deliklerinden çıkartıp temizleyeceğinden bahsetmektedir. Zamanın Savunma Bakanı Donald Rumsfeld de buna benzer bir metafor kullanmış ve "yaşadıkları bataklıklar kurutulacak" demiştir (Lakoff ve Wehling, 2009: 114). Bush'un da aslında halkın değer yargıları üzerinden teröristleri "sürüngen hayvan" gibi ifade ederek onları çirkin olan bir kutupluluğa ittiği söylenebilmektedir.

11 Eylül Saldırılarından sonra yaşanan ilk saatlerde "suç" (Verbrechen), "kurban" (Opfer) ve "suçlu" (Täter) kelimelerinin üzerinde durularak bunları yapanların cezalandırılacağı ve adaletin yerini bulacağı söylenmiştir. İlerleyen saatlerde ise Muhafazakâr Parti söylemini değiştirmiş ve "Kayıplardan" (Verluste), düşmanlardan ve mücadele için gerekli olan önlemlerden bahsedilmiştir. Dilbilim açısından "kurban" ve "kayıp" kelimeleri göz önüne alındığında bu iki kelime arasında algı bakımından fark olduğu ortaya çıkmaktadır: Kurban denildiğinde beyin otomatik olarak buna bağlı kelimeleri çağrıştırmaktadır. Yani bir kurban varsa, ortada suçlu da

var demektir. Bu noktada da kurban kelimesi hak, adalet, savunucu, cezalandırma ve yürütme gibi bir dizi kavramları da beraberinde getirmektedir ve bir suç sadece cezalandırılmakla kalmamakta, aynı zamanda bu tarz suçları önlemek için de gerekli tedbirlerin alınmasını zorunlu kılmaktadır. Diğer bir deyişle, "kurban" kelimesi kullanıldığında bütün bilgiler aktifleştirilmekte ve bir kelimedenden hareketle buna bağlı kavramlar ve olgular hatırlanmaktadır. "Kayıp" denildiğinde ise, bu bilinçaltında "savaşı" (Krieg) çağrıştırmaktadır. Savaşla da ordu, düşman devletler meydan muharebeleri ve cephelemler akla gelmektedir. Yani bu kelime ile aslında askeri hareketlerin sinyalleri verilmektedir. Kısaca söylemek gerekirse, 11 Eylül Saldırıları'nın genel algısı aslında ABD hükümetinin kullanmış olduğu ve seçmiş olduğu kelimeler ile şekillenmiştir ve seçilen kelimeler ne kadar sıklıkla kullanılmış ve duyulmuş ise, o kadar güçlü bir şekilde kelimelerin çağrıştırdıkları sahneler akıllara yerleşmiştir. Ayrıca o günlerde savaşı hatırlatan bir kelime seçilmiş ve ABD metaforik anlamda bir savaş içerisinde yer alan bir millet yaratmıştır. Ayrıca 11 Eylül 2001 akşamı George W. Bush "Korkuya Karşı Savaş" sloganını kamuoyuna duyurmuştur. Fakat söz konusu bu savaşın iki farklı versiyonu bulunmaktadır: "Teröre Karşı Savaş" ve "Terörizme Karşı Savaş" Avrupa'da genel olarak "Terörizme Karşı Savaş" (Kampf gegen den Terrorismus) sloganının kullanılması daha çok tercih edilirken, ABD'de "Teröre Karşı Savaş" (Krieg gegen den Terror) sloganı kullanılmıştır. Muhafazakârların "Teröre Karşı Savaş" sloganını rastgele seçmediklerini söylemek mümkündür. Çünkü her şeyden önce terör ve terörizm birbirinden farklı kavramlardır: Terörizm, ordu ile savaşmak zorunda kalınmazsa, küresel bir mücadeleyi ifade etmektedir. Yani terörizm, siyasal bir olguyu tanımlarken; terör, bir ulusun veya kişinin korku yoluyla saldırılara maruz kalanlarda oluşturdukları korku durumuna denmektedir. Bu açıdan terörü, 11 Eylül Saldırılarından sonra Amerikalıların hissettikleri duygu olarak tanımlamak mümkündür. Ama terörizm ABD için harici bir olgudur. Diğer yandan ise terör, halkın korkutulmasını amaçlayan bir kavram olmasıyla ve bu kavramın devamlı tekrarlanmasıyla insanların içlerinde var olan korkuyu tetiklemektedir. Bu noktada düşünülmesi gereken husus ise "Teröre Karşı Savaş" sloganının amacının aslında korkuyu yatıştırmak değil, aksine korkuyu tetiklemek olduğu gerçeğidir. Yani bu sloganın arka planında basit bir mekanizma yatmaktadır: Örneğin, birine devamlı

"Korkma! Ne oluyor?" diye söylenirse, o kişi korkmaması gerektiğini düşünürken beyinde aslında korkuyu yaratmakta ve korkunun ne anlama geldiğini hatırlamaktadır. Bu slogan da, terör korkusunu devamlı sabit tutmak için kullanılan siyasi bir araçtır. Ayrıca söz konusu bu savaş Muhafazakârlar tarafından ahlaki siyaset (moralische Politik) anlamına gelmektedir ve korkuyu yaratan uluslara karşı insanları koruyacak ve karar yetkisi verebilecek güçlü bir liderin öncülüğünü gerekli kılmaktadır. Diğer bir deyişle, korku aslında, insanların bilinçaltılarında Sert - Baba Modelini (das Strenger - Vater Modell) etkinleştirmektedir. "Teröre Karşı Savaş" sloganıyla ateşlenen korkunun da böylelikle siyasi bir sonucu ortaya çıkmaktadır: Muhafazakâr partinin güçlenmesi. Aynı şekilde saldırılardan dokuz gün sonra George W. Bush'un "Her ulus, şimdi bir karar vermek zorunda: Ya bizimlesiniz ya da teröristlerle" demesi de rastgele seçilmiş bir cümle değildir. Bir bakıma Amerikan Muhafazakâr hükümeti bu tutumu ile başka bir alternatif sunmamıştır: Amerika otorite olarak karar vermelerini istemiştir. Ya doğru ya yanlış, ya iyi ya kötü seçilmek zorundadır. Prag'ta yapmış olduğu bir basın toplantısında da "Saddam Hüseyin'in silahsızlanmayacağını, fakat Birleşik Devletlerin onu silahsızlandırmak için bir "İrade Koalisyonu" (Coalition of the Willing) oluşturacağını söylemiş ve zamanı geldiğinde bütün ulusların bu koalisyonu katılıp katılmama konusunda bir karar verebileceklerini de sözlerine eklemiştir. ABD tarafından ortaya atılan bu "iradenin koalisyonu" aslında yüzyıllar boyunca var olan bir metaforu baz almaktadır. Birey olarak hepimizin bir hayal gücü ve algısı vardır. Hayal gücü sayesinde bilgiler edinilmekte, algılar oluşturulmaktadır. Hayal gücü ve algının birleşmesiyle de anlayış (Verstand) karar verme mekanizması olarak hizmet etmektedir. Diğer bir deyişle, insanlar anlayış ile davranış alternatifleri üretebilmekte ve nasıl davranmaları gerektiği konusunda fikir sahibi olabilmektedirler. Hikâyelerdeki kahramanlar ve onların iradeleri göz önüne alındığında, onlar yargıda bulunma yetkisine sahiptirler. Bir de duygusal insanlar vardır. Onlar içlerinden geldiği gibi hareket etmekte ve bu tarz insanlar kararları akıl süzgecinden geçirmemektedirler. Bu noktada iradelerini kullanmaya çalışmaktadırlar ve "duygu" ile "akıl" arasında bocalayıp durmaktadırlar. Böyle insanlar karar vermede özgürler midir? Yoksa kimin veya kimlerin dediklerine uymalıdır? Muhafazakâr partilerin taraftarlarına göre de duyguların üstesinden gelinmesi iradenin görevidir. Böylelikle kişiler istek ve dürtülerine hâkim bir şekilde davranabilmektedirler. Yani

özgür olmak için iradenin gücünün olması gerekmektedir. O halde devletler, "Kötüye Karşı Savaş" (Kampf gegen das Böse) açarlarken iradeli bir şekilde davranmak zorundadırlar. Bundan dolayı da Büyük Britanya, Avusturya ve Polonya gibi ülkeler kötüye karşı savaşma konusunda oldukça istekli olmuşlardır. Çünkü kötüyle savaşmak demek aynı zamanda ahlaki bir görev anlamına da gelmektedir. Ayrıca ABD'nin kararlarına uydukları için "ahlaki" davranmışlardır. Çünkü "Sert Baba Modelinde" "baba en iyisini bilmektedir" (Father knows best) (Lakoff ve Wehling, 2009: 106 - 126).

Metaforlar, özellik bakımından kavramsaldır ve anlam için önemli bir role sahiptir. Özellikle siyasi ve sosyal olguların şekillenmesinde anahtar bir rol oynamaktadır (Lakoff ve Johnson, 2011: 183). Peki, neden siyasi arenada metaforlardan yararlanılmaktadır? Çünkü bir dilde bir metafor ne kadar sıklıkla tekrarlanırsa, dinleyenlerin akıllarında o kadar güçlü bir şekilde algılanmakta ve yer etmektedir. Yani siyasi alanda bir metaforun devamlı kullanılması ve medya aracılığıyla geniş kitlelere aktarılması algıda durum hakkında ortak anlayışa sebep olmaktadır. Bu anlayış, belirli bakış açılarını vurgularken, diğerlerinin göz ardı edilmesine yol açmaktadır. Çünkü metaforlar dinleyenlerin kafasında siyasi olgular yaratmakta ve dinleyenler çoğu zaman bunu fark edememektedirler. Hâlbuki kullanılan metaforlar dikkate alınarak, metaforların ardında yer alan düşünce modellerine ulaşmak ve analiz etmek mümkündür (Lakoff ve Johnson, 2011: 30 -31). Siyaset dilinde metaforların kullanımı ile dinleyenlerin algıları sadece belli bir noktaya çekildiğinden dolayı, 11 Eylül Saldırılarından sonra Bush'un kullanmış olduğu dil stratejilerine bağlı metaforların rastgele seçilmediği, algı oluşturmak için özenle seçildiği anlaşılmaktadır. Öyle ki "Teröre Karşı Savaş" (Der Krieg gegen den Terror) metaforu da rastgele seçilmemiş, ABD bu metafor ile cephesi belli olmayan bir savaşın içine girmiştir. Hâlbuki gerçek bir savaşın olabilmesi için en azından iki millet arasında bir mücadelenin, söz konusu bu milletlerin de ordularının olması gerekmektedir. ABD'nin bu iki milletten biri olduğu farz edildiğinde, diğer millet veya terör ülkesi bulunmamaktadır. Fakat siyaset dilindeki metaforlarda ordular, bombalar veya ölümler yoktur. Fakat kullanılan bu tarz metaforlar ile birlikler düşman ülkeye

gönderilebilmekte, bombalar atılabilmekte ve sonucunda insanlar ölebilmektedirler (Lakoff ve Wehling, 2009: 128 – 129).

Bush'un "Teröre Karşı Savaş" (Kampf/Krieg gegen den Terror) sloganını seçmesi anlamsal ve edimbilimsel açıdan bir özelliğe sahiptir. Almancada mücadele anlamlarını veren " Kampf gegen X, Kampf mit X, Kampf dem X " ifadeleri aslında hemen hemen aynı anlama gelmektedir. Fakat bu kelimelerin hangi bağlamda veya hangi yapıda kullanılması gerektiği tercihe göre değişmektedir. Söz konusu bu tercihler ise art süreme (Diachronie) ve eş süreme (Synchronie) bağlı olarak ifade edilmektedir. Bu konu ile ilgili 1991 yılından 2006'ya kadar olan zaman diliminde Almanya, Avusturya ve İsviçre'deki gazeteler incelenmiş ve sonuç olarak "Kampf gegen X" kelimesinin uluslararası siyasi olayları ifade etmek için kullanıldığı ortaya çıkmıştır (Bubenhof, 2009: 225 – 229). Dolayısıyla bu slogan ile aslında Bush'un en başından beri ulus ötesi bir meydan okumaya hazır olduğu söylenebilmektedir.

Bush, düşüncelerinin özetini "Kötüye Karşı İyinin Savaşı" (Gute gegen das Böse) olarak özetlemektedir. Bundan dolayı da "Gute" metaforunun Semantik açıdan dikkate alınmasında yarar vardır. Zaman zaman siyasi toplantılarda, dua edilirken veya seçim kampanyalarında çeşitli metaforlar kullanılmaktadır. Örneğin, kilisede dini ritüeller yerine getirilirken bazı kelimeler kullanılmaktadır. Fakat bu kelimeler çoğu zaman anlamlarına dikkat edilmeksizin tekrarlanmaktadır. Kiliseden gelindiğinde ise vaaz veren dini görevlinin ne hakkında konuştuğu veya kullandığı kelimelerin anlamları üzerinde düşünülmeden tanrıya hizmet etmiş olmanın "iyi" bir şey olduğu düşünülmektedir. "iyi" (das Gute) kelimesinin anlamına bakıldığında iyinin "sosyal bağların güçlenmesi" anlamında kullanıldığı anlaşılmaktadır. Yani bu kelime ile Hristiyan Hristiyana kendini daha yakın, Fransız kendini daha Fransız, Amerikan kendini daha Amerikan hissetmektedir. Toplumlar, bu tarz ortak reaksiyonlar sayesinde bir arada durabilmektedirler. Yani dini ritüellerde kullanılan dil aslında dilin sembolik kullanımınıdır. Bu tarz kullanımlar, bilgi vermek amaçlı kullanılmamaktadır. Fakat toplulukları birbirine bağlayan duygular uyandırmaktadır (Hayakawa, 1964: 78 - 80). Ayrıca bilinçaltısal ikna, dolaylı ve örtük bir şekilde dinleyenleri etkisi altına

alan ideolojik bir sonuçtur. Başka bir deyişle, bilinçaltına gönderme yapılarak davranışın manipüle edilmesidir (Lull, 2001: 39 - 41). Bundan dolayı, Bush'un "Gute" kelimesini özellikle kullanarak insanlara iyi bir şey yapacağını ve aynı zamanda sosyal bağları güçlendirerek Irak Savaşı'nı öncelikle bilinçaltında meşrulaştırmaya çalıştığı söylenebilmektedir. Ayrıca bilinçaltına yönelik bu tarz söylemlerin nedeninin algıya (Wahrnehmung) dayandığı da söylenebilmektedir. Çünkü kişilerin sahip oldukları algılar, aynı zamanda söz konusu kişilerin gerçekleridir. İnsan beynindeki sinir hücreleri, dış uyarılarla beyindeki kategorilere uygun düştüğü zaman algı için uygun ortam hazır olmaktadır. Eğer dış uyarılar, beyinde yer alan kategorilere uygun olmaz ise, söz konusu beyin uyarıcıya karşı kayıtsız kalmaktadır. Cambridge'den Jerry Lettvin ve arkadaşları bu konuyla ilgili araştırma yapmışlar ve her tür hayvanın nörofizyolojik düzeyde kendilerine özgü görüşleri olduğunu ileri sürmüşlerdir. Örneğin; bir kurbağanın beyindeki sinir hücreleri sadece kurbağanın davranışları ve hayatta kalması için önemli olan uyarıcılara tepki vermektedir. Kurbağanın beyinde, dünyadan oluşan şey, sadece kurbağanın ilgisi için bulunan kategorilere göre belirlenmektedir. Bu kategoriler tavşanda, yilanda, tavukta veya insanda daha farklı bir şekilde bulunmaktadır. Çünkü bu tarz tutumlar nörofizyolojik alandaki algı kategorilerine göre şekillenmektedir (Pöppel, 1997: 157 – 159). Bu araştırmadan hareketle Bush'un insan algısına dayalı dış uyarıcılar ile insan beyinde kendi politikasına uygun bir ilgi oluşturmak istediği söylenebilmektedir.

George W. Bush'un yukarıda belirtilen dini söylemlerinin yanı sıra 11 Eylül akşamı halka seslenirken İncil'den de yapmış olduğu bir alıntı bulunmaktadır:

"Bugün, ölümün gölgesinin vurduğu vadiden yürürken, şeytandan asla korkmayacağım, çünkü Sen yanımdasın" (Polat, 2006: 40).

Bush'un bu tarz dini söylemleri özellikle 20. yüzyılın başlarında yeni bir söylemin habercisi olarak ortaya çıkan post – modernite bağlamında değerlendirilebilir. Özellikle ahlak ve siyaset alanında öteki kavramının geçerliliği yaygın bir değişime işaret etmektedir. Çatışmalı fikirlerin ve politik güçlerin savaş alanına benzeyen post - modernite "anlam krizine" sebep olmaktadır. Dolayısıyla post

- modern düşüncenin teoloji niteliğine bağlı bir konu, dini bilgiyi inşa etme süreçleri ile post - modern düşünce içinde bilgi ve bilgi üretme süreçleri arasındaki farklılığa ve benzerliğe dayalı olduğunu söylemek mümkündür. F. Nietzsche'nin felsefi köklerini oluşturduğu katı post - modernite, her şeyin söylendiği ve tüketildiği bir ortamdır. Amacın, anlam arayışı olmadığı, kapitalist kültürel talepleri ve ihtiyaçları çoğaltarak "ne üretirsen ve ne söylersen müşterisi bulunur" anlayışı benimsenmektedir. Tüketimi yaygınlaştırmak adına üretim çoğaltılmaktadır ve bu yol ile hayat, her türlü akli ve ahlaki disiplinin dışına çıkartılmaktadır. Bu noktada ise din, kapitalist ilgileri ve talepleri artıran bir olgu ve tüketimi meşrulaştırma aracı olarak kullanılmaktadır. Yani kapitalist kültürün biçimsizleştirdiği hayat anlayışı, dini tema ve desenlerle pazarlanmaktadır (Macit, 2010: 115 - 117).

Dini söylem, yeni bir din anlayışı ortaya koymak ve bunu topluma iletme noktasında kullanılan söz, üslup, tarz ve araçların tümünü ifade etmektedir. Dini söylemler, ileri sürülen görüşlerin arkasında yer alan niyetler anlaşılmadığı takdirde, farklı bir kültürel evrende yeni bakış açıları din etiketi altında sunulmaktadır. Çağımızın özelliklerinden biri olan iletişim ağları da yeni bir teolojik inşa adına dinlerin dilini çarpıtabilmektedir. Diğer bir deyişle, öteki din üretmeye uygun bir zemin oluşturabilmektedir (a.g.e., s.124 -125).

Kişilerin dış dünya ile kurdukları ilişki, kullandıkları dil ile gerçekleşmekte ve bir nevi dil sistemi olan din, varlığı ve hayatı anlamlandırma biçimi olarak işlev görmektedir. Dolayısıyla din, bir yandan zihinleri inşa ederken, diğer yandan ise kişinin nasıl davranması gerektiğini gösteren kurallar ortaya koymaktadır. Fakat din dilinin toplumsal alanı yeniden ürettiği ve dünyayı algılamada "bir dil oyunu" olduğu görüşü yeni bir dini söylemin oluşmasına sebep olmuş ve artık din, bir bilim dili değil, insanın hayatına anlam ve değer katan bir dil sistemi olarak değerlendirilmiştir (a.g.e., s. 125). Dil sistemi olan din, bazen öyle bir hale getirilir ki, yerel ve küresel alanda tüketimini sağlayan, çıkar arayışına uygun bir araç haline dönüşebilir. Özellikle de politik alanda, birtakım siyasi eylemleri gizlemek ve boşluğu dini duygularla doldurmak amacıyla kullanılmaya çalışılmaktadır. Özellikle ABD, dünya hâkimiyeti için üç ilahi dini kontrol etmenin gerekli olduğu kanısındadır. Bir örnekle açıklanacak

olunursa, 1980 yılında zamanın ABD Başkanı R. Reagan, Rusya'yı "Şer İmparatorluğu" olarak ilan etmiş ve bununla da aslında Amerikan retoriğindeki İncil dilini kullanmıştır. 1979 yılında Karol Wojtyła, John Paul adıyla papa seçilmiş ve aynı yıl birçok Müslüman genç Afganistan'da Rusya'ya karşı savaşmış, bunun sonucunda ise din ve dini kimlikler katliam silahlarına dönüşmeye başlamıştır. Yeni bir dünya - dil sistemi oluşurken de, hiçbir şeyi dini olmayan bu gelişmenin siyasi bir amaç olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Macit, 2010: 157 - 158). Ayrıca Rusya'nın "Şer İmparatorluğu" olarak adlandırılması "ötekileştirme" politikasıyla da bağlantılı olduğu anlaşılmaktadır. Büyük güçlerin çöküşü; sistem değişikliklerine, güç unsurlarının yeniden şekillenmesine ve yeniden inşa edilmesine sebep olmaktadır. Güç savaşında, çöküş sürecine giren ve yetersiz olan hep ötekidir. Gücü elinde tutan otoriteler ise yeniden inşa faaliyetinde ötekine yaslanmaktadır. Başka bir ifadeyle, kendi varlığını ve dünya ölçeğinde etkinliğini artırmak için öteki üretilmektedir. Nitekim Soğuk Savaşın ardından İslam Coğrafyasının adının "Şer Ekseni" olarak adlandırılması tesadüf üzerine oluşan bir kuram değil, aksine "şeytan" ve "şer" kelimeleri dini içerikli kavramlardan yola çıkılarak, güç mücadelesinde ortak algı kalıbı üretmek için kullanılan kültürün özel ve seçkin bir ifadesidir. Bu kavramın oluşmasının ardında yatan sebep ise, Şer İmparatorluğunun yani SSCB'nin Doğu Avrupa'dan Orta Avrupa'ya doğru yayılmasıdır. Bunu önlemek için W. C. Bullitt bir strateji geliştirmiştir. Geliştirdiği stratejiye göre, ABD'nin enerji havzalarına sahip olması ve dünya devleti olabilmesi için SSCB'ye karşı ortak bir kutsal cephe geliştirilmelidir ve enerji havzası olan Ortadoğu kontrol altına alınmalıdır. Bu stratejiye uyan ABD, üç dini kontrol altına alarak SSCB'ye karşı tahkim etmiş ve sonunda da bütün enerji hatlarını ele geçirmiştir. Yani dinsizliğe karşı, ittifak adı altında üretilen radikal hareketler, ABD'nin ötekisine karşı sürdürdüğü ekonomik ve siyasi faaliyetinin ana elemanlarıdır. 1990 yılında SSCB'nin çöküşüyle birlikte de Şer İmparatorluğu yerine bir öteki daha oluşturulmuş ve "Şer Ekseni" olarak yeni bir stratejik vizyon geliştirilmiştir. Fakat ABD, bu sefer gelenekçi ve köktenci olarak adlandırdığı oluşumları tasfiye etmeye başlamıştır (a.g.e., s. 242 - 249).

Haçlı Seferleri esnasında da yine "Öteki" kavramının kullanılmış olduğu dikkat çekmektedir: Haçlı Seferi konusunda kilise ve aristokrat sınıf hem fikir olmuşlar ve

bunun neticesinde de Haçlı Seferlerine birlikte yön vermişlerdir. Bunun sonucunda ise 1000 yılında toplumsal ve dinsel bir çatışma yaşanmış; Avrupa Müslümanlardan ve Doğu Hristiyanlığından ayrılarak dış sınırlar olarak belirlenmiştir. Böylelikle de dışlanması ve mücadele edilmesi gereken "öteki" yaratılmıştır. "Öteki" artık pagan veya barbar değil, kâfir halklardır. Yani şeytanın yandaşlarına karşı bir mücadele söz konusudur. Bu mücadele ise, Haçlı Seferleri ve Engizisyon aracılığıyla yürütülmüş; bunun için sistematik işkenceye başvurulmuştur. Kısacası Haçlı Seferlerine yalnızca kilise değil, aynı zamanda aristokratlar da yön vermişler, bununla da aslında Flandre'lı Baudoin'in dediği gibi "hem dünyevi hem ruhani" bir servete işaret eden manevi ve maddi çıkarlar doğrultusunda bir buluşma sağlanmıştır. İlk düşman ise, geçmişte tam anlamıyla "öteki" olarak hedef gösterilmeyen "İslam" olmuştur (Yıldırım, 2011: 121).

Batının temel ortak özelliği Hristiyan olmasıdır. Günümüzde, bu özelliğin dışında kalan "Ötekiler" ise Balkanlar, Türkiye, Afganistan, Pakistan, Ortadoğu vb.dir. Ruslar da Hristiyan olmalarına rağmen, mezhep farklılığı ve stratejik bakımdan rakip olduğu için "öteki" grubunun içerisinde yer almaktadır. Dördüncü Haçlı Seferi'nde görüldüğü gibi, çıkarlar doğrultusunda hareket edilmektedir ve dini bakımından ya hem fikir olunmaktadır ya da tezatlık oluşturulmaktadır (a.g.e., s. 151).

Bush'un konuşmalarına dikkat edildiğinde, devamlı demokrasiye vurgu yaptığı da anlaşılmaktadır. Fakat küresel siyasi otoritenin, 1989 - 1990 sonrası dünyayı kendi siyasi - stratejik hedeflerine uydurmak için düşünceyi çarpıttığı ve bunu uygulamaya koyduğu bir gerçektir. Bununla da yalnızca demokratik kültürün gelişmesine, dini hayatın anlamlı bir şekilde sürdürülmesine engel olunmamış, aynı zamanda kutsal değerler stratejik plan ve hareketlere alet edilerek dinlerin içi boşaltılmıştır. 90'lardan sonra ise küresel siyasi otoritenin, dünya - dil sistemini kendi siyasi stratejik hedeflerine uydurduğu ve uygulamaya koyduğu anlaşılmaktadır. Bu hedeflerin tezahürü ise, "Bir ülke nasıl özgürleştirilir?" sorusuyla başlamakta ve parçalanmakta, işgal ve kanla bitmektedir. Bu esnada ise iç ve dış planlayıcılar ve oyuncular gayet coşkulu ve değişime hasrettirler. Güç, barış ve demokrasi söylemleri ile terörizmi önleme bahanesi altında belli bir coğrafyaya ve inanç haritasına saldırılmaktadır.

Yazılı ve görsel araçlar da özgürleşmek isteyen halkların ne kadar istekli olduklarını duyurmaktadır (Macit, 2010: 242).

7.2. Türk Basınında 11 Eylül Saldırıları ve Irak Savaşı

Türk basınında liberal bir görüşe sahip olan Hürriyet gazetesinin Bush'un politik söylemlerine yer verdiği görülmektedir. 17 Eylül 2001 tarihli yazıda, ABD Başkanı George W. Bush'un, 11 Eylül'de düzenlenen intihar saldırıları ile ilgili olarak yapmış olduğu konuşmasında saldırılara karşı başlattığı savaşı "Haçlı Seferine" benzettiği belirtilirken, haberin içeriğinde yine Bush'a ait cümlelere yer verilmektedir: "Terörizme karşı bu haçlı seferi, bu savaş biraz zaman alacak. Amerikalılar sabırlı olmalıdır. 21. yüzyılın ilk savaşını kararlı bir biçimde kazanma zamanı artık gelmiştir. Evet ulusumuz korkmuştur ancak eli kolu bağlanmamıştır. Biz büyük bir ulusuz, bu kararlı ulus ipten kazıktan kurtulmuşlar tarafından sindirilemez. Ordumuzun yapacak bir işi vardır ve bunu yerine getirecektir. Dünyayı bu ipten kazıktan kurtulmuşlardan temizleyeceğiz. Özgürlüğe tutkun bütün halkları terörizmle mücadeleye davet ediyoruz. Bu, uzun bir süre alacak, ancak kazanmak için Amerika'nın bütün kaynaklarını kullanacağız. Saldırıları düzenleyenler güçlü bir devi uyandırdılar" ("Bush'tan 'Haçlı Seferi' Yakıştırmaması"). Zamanın Dış İşleri Bakanı Colin Powell da, ABD'nin çok büyük ölçüde değiştireceği dış politikasına atıfta bulunarak, 11 Eylül'den sonra eski işleyişin sürdürülmeyeceğini belirtmiştir ("Powell 'Kaynaklarını kurutacağız'" ,<http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2001/09/12/27475.asp>).

Bush ve Powell'ın bu tarz "biz" söylemleri ve ötekileştirerek kullandıkları sözcüklerin aslında rastlantı olmadığı bir gerçektir. Bush ve Powell'ın konuşmaları boyunca defalarca "biz" (we) demeleri ve asla düşmana direk hitap edip "siz" dememeleri bir rastlantı değildir: ABD retoriğinde yoğun bir öteki (the other) söyleminin mevcut olduğu ve Antik Yunan çağından Roma'ya kadar batı camiasında "the other"ın vahşi, kötü ve barbar anlamlarında kullanıldığı bilinmektedir. Ayrıca Bush'un 11 Eylül konuşmasında güce, otoriteye ve cezalandırmaya işaret eden fiillerin sayısı dahi özel psikolojik harp söylemine göre dilbilimcilerin yardımıyla hazırlanmıştır. Bush Irak Savaşı öncesinde ve sonrasında kamuoyuna ve müttefik

devletler için farklı bir dil geliştirmiş; düşman için de değişik söylemler, halklar için ise değişik bir üslup kullanmıştır. Bununla da yetinmemiş, medya manipülasyonlarını da kullanmış, aynı zaman da dil - edebiyat öğretilerinden özellikle de söylem analizi ve biçem bilim yöntemlerinden faydalanmıştır. Her bir açıklamayı psikologlar ve dilbilimciler nezaretinde hazırlayan Beyaz Saray, gizli propaganda tekniklerinden de ciddi oranda yararlanmışır. Yani Irak Savaşı, propaganda savaşı haline dönüşmüştür. (Şen, “Irak Dosyası: 2. Bölüm”, <http://www.pressmedya.com/dosya/6266/irak-dosyasi-2-bolum.html>). Ayrıca “biz” ve “onlar” miti, nefret söyleminin en belirgin özelliklerini içermektedir. Bu özellik, sosyal psikolojide “iç grup” ve “dış grup” olarak ifade edilmektedir. Kişinin içinde yer aldığı grup “iç grup” olarak adlandırılırken, kişinin içinde bulunmadığı taraf “dış grup” olarak belirtilmektedir. Nefret söylemi de söz konusu olan bu iç ve dış gruptan hareketle üretilmektedir. Kişiler iç grupta olan kişileri korumaya yönelik davranışlar sergilerken, dış grupta yer alan kişileri aşağılayıcı ve dışlayıcı tavırlar takınabilmektedirler. Takınılan bu tavırlar ise nefret söylemlerinde varlığını hissettirmektedir. Medya ise bu tarz nefret söylemini “biz” ve “ötekiler” olarak yansıtmakta ve biz – onlar, iyi – kötü arasındaki farklılıkları üretmektedir (Erol, 2012: 43- 44).

Bush'un "biz" söylemlerinin yanı sıra, Saddam Hüseyin'e ve taraflarına karşı da özel bir dil stratejisi geliştirdiği anlaşılmaktadır: ABD ve İngiliz uçaklarının Bağdat yakınlarında düzenledikleri hava operasyonu ve Irak lideri Saddam Hüseyin'e yönelik politika hakkında Blair ile görüştiklerini belirten Bush, “Saddam’ı komşularını tehdit ederken ya da kitle imha silahları üretirken yakalarsak gereken cevabı vereceğiz. Saddam çizgiyi geçerse, gerekeni yapma konusunda çok kararlıyız” demiştir. Powell’ın bölgeyi ziyaret için yola çıktığını hatırlatan Bush, “Saddam’ın komşularını terörize etmesine ve kitle imha silahları geliştirmesine izin veremeyiz. Biz Irak insanlarına zarar vermek istemiyoruz. Hedefimiz Saddam. Saddam petrolden para kazanıyor. Powell’ın ziyareti ve müttefiklerimizle danışmalarımız ile politikamızı belirleyeceğiz” diye konuşmuştur (“Bush ve Blair' dan Saddam' a Gözdağı”, <http://arsiv.ntv.com.tr/news/66398.asp#BODY>).

Her kültürde insanlar birbirlerine ilk isimleri ile hitap edebilmektedirler. Fakat bunun için belli bir samimiyetin olması gerekmektedir ve bu durum karşındaki kişinin iznine bağlıdır. Aksi takdirde bir kişiye ilk ismi ile hitap edilmesi “küçümseme” veya “hakaret” anlamına gelmektedir. Bu durum özellikle uluslararası ilişkilerde dikkat edilmesi gereken konuların başında gelmektedir. Özellikle bir devlet büyüğüne hitap edilirken soy ismi kullanılmalı ve mümkünse başına "sayın" kelimesi getirilmelidir. Örneğin; Adolf Hitler'i hiç kimse Adolf diye çağırılmamıştır ve çağırılmamaktadır ya da Mısır devlet başkanına Hüsnü Mübarek yerine Hüsnü denilmemiştir. Amerikan kültürü de yukarıda bahsedildiği gibi bir kültür anlayışına sahip olmasına rağmen tarihte ilk defa Saddam Hüseyin, George Bush tarafından çocukluk arkadaşı veya yaramazlık yapmış bir çocuk gibi dünyaya "Saddam" olarak tanıtılmıştır. Bu durum tüm dünyaya öylesine kabul ettirilmiştir ki hakaret etmek istemeyen kişiler dahi aynı hataya düşmüşlerdir. Bu da aslında ne kadar etkili bir propaganda ve manipülasyon ağının olduğunu göstermektedir. Yani modern savaşlar yalnızca askeri karargâhlarda hazırlanıp uygulamaya konulmamaktadır. Aynı zamanda zihinler işgal edilmektedir. George Bush'un Saddam Hüseyin'e sadece Saddam diye hitap etmesi basit bir kelime oyunu değildir. Aksine dil stratejisi adı altında beyinleri işgal etme projesinin bir parçasıdır (Laçiner, 2004: 36-38).

ABD'nin korku ürettiğini ve bu durumun siyasetçilerin işine yaradığını belirten bir yazı Türk medyasında Murat Çelikkan tarafından kaleme alınmıştır. Murat Çelikkan konu ile ilgili olarak şunları yazmıştır:

“Korku her zaman yönetenlerin işine yarar. Tarih boyunca korku, yönetenler tarafından çeşitli tehlikelerle, cadılarla, Yahudilerle, masonlarla, Kızilderililerle, göçmenlerle, komünistlerle, mafyayla, rock'n roll'la, rap müziğiyle, satanistlerle ve Müslüman teröristlerle özdeşleştirilmeye çalışılmıştır. Korku, toplumda güvensizlik yaratarak, insanların yapıcı sosyal değişim için bir araya gelme kabiliyetlerini dumura uğratar. Dünyada dayanışma eğilimini azaltır...” (Bkz. Çelikkan, K, Savaş İngilizlere Uzak,

<http://www.radikal.com.tr/yazarlar/murat-celikkan/savas-ingilizlere-uzak-665494/> (02.04.2003).

Ayrıca ABD'nin kullanmış olduğu eşitlik, demokrasi, özgürlük gibi moda kavramlarının geçerliliği konusunda Cumhuriyet Gazetesi yazarlarından Gülhan Akşit, ABD'nin bu kavramlar üzerinden parçalayarak sahip olduğunu yazmıştır:

“ABD'nin kimliğini yeniden sorgulamak istiyor insan. Aslında ABD tarihini anlamak boşa kürek çekmek... Avrupa'dan getirdikleri değerlerden oluşmuş inançları ve eski kuruluş metinlerindeki evrensel ilkelerinden öteye gidemiyorsunuz. Neydi bu ilkeler... Özgürlük, eşitlik, demokrasi vb. Hatırlamakta kendileri bile zorlanıyorlar. Örneğin eşitlik ilkesiyle 150 yıldır geldikleri nokta şu: Eşitlik ilkelerini tüm dünyaya ilan eden ABD, Irak'a bu kutsal değeri taşıdığını gösterirken siyahlar hala beyazlarla aynı mahallede oturamıyor. Mantık bilimini bu denli reddedebilen başka bir ulus yoktur. Mantığı tanımlayanlar der ki, aklın düşünürken uymak zorunda olduğu kurallar vardır, mesela çelişmezlik ilkesi. “Bir şey, aynı zamanda var ve de yok olabilir.” Eşitlik gibi, beyazsan eşitsindir, ama değilsin... İnsanları bir arada yaşatan şeylerin başında tarihleri ve ortak değerleri, geldiğine göre, ABD'deki ortak değerlerin eşitlik olduğu sanılıyordu. Şimdi ise para... Bu ülkenin liderleri akıllı, parayla kodlanmış bu toplumun nasıl kendi kendini yiyebileceğini, hatta komşu eyaletleri ele geçirmeye çalışacak kadar açgözlü olduklarının bilincinde. Her şeyin en iyisini hak ettiklerine inanan şımarık beyinleri, karşılıksız almaya güdülenmiş bu topluma yeni dış kaynaklar bulunmalı! Varlığını dünyadaki tezatlarla borçlu olan, özgür ve eşit olmayan her şeyin karşısındaki Cumhuriyetçi ABD, herkesi ülkesinde yaşamaya davet ederken ve cazibeyi parayla sağlarken yeni kaynaklar bulmalı. Sömürücü, materyalist ve hükmeden rolüyle kuruluş amacından sapmış, özgürlüğü kendi içlerinde bile yaşayamayan ABD, 11 Eylül sonrası kendi gölgesinden bile korkan bir topluma dönüşmüş...” (Sakınç, 2004: 11 – 12).

11 Eylül sonrası yetkili kişilerin ve yazarların Türk ve Alman basınına yansıyan dil serüvenleri bu şekildedir. Siyasilerin tutumlarından hareketle Türk ve Alman medyalarının, ABD lehine bir politikaya hizmet etmediği anlaşılmaktadır. 11 Eylül sonrası yaşanan olaylar yani Afganistan'ın ve Irak'ın işgali, ABD'li yetkililerin bahsettiği gibi terörü gerçekleştirenleri ve destek verenleri bu dünyadan temizlemek miydi? Yoksa yaşanan bütün bu olaylar Bush'un da dediği gibi bir Haçlı Seferi miydi? Bu soruyu cevaplandırabilmek için ABD'nin 11 Eylül 2001 yılından önceki dış politikasına ve tarihine bakmak; sonrasında ise Afganistan'ın ve özellikle de Irak'ın işgalinden sonraki gelişmeleri incelemek gerekmektedir. ABD'nin 11 Eylül öncesi ve sonrası yaptıklarının kıyaslanması, yani sözlerin eylem bağlamında değerlendirilmesi soruya açıklık getirecektir.

"Ortadoğu" kavramı II. Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası literatüre geçmesine rağmen, Ortadoğu'ya hangi ülkelerin dâhil olduğuna dair mutabık bir fikir yoktur. Fakat genel olarak, Batıda Fas'tan başlayarak, Doğuda Afganistan ve Pakistan; Kuzeyde Türkiye'den ve Güneyde Etopya'ya kadar olan alanı kapsamaktadır. Ortadoğu'daki ülkeler göz önüne alındığında, ülkeler için sınıflandırma yapılabilmektedir. Her şeyden önce İsrail haricinde hemen hemen tamamı Müslüman ağırlıklı toplumlar oldukları için bölgeleri Müslüman ve Müslüman olmayan ülkeler olarak ikiye ayırmak mümkündür. Bu Müslüman ülkelerin çoğunu da Arap ülkeleri oluşturmaktadır. Bunların yanı sıra İran, Pakistan ve Türkiye gibi ülkeler de vardır. Fakat söz konusu olan bu Ortadoğulu ülkeler hakkında yeterli çalışmalar yapılamamaktadır. Bunun sebebi ise, bölgesel araştırmalar alanında karşılaştırmalı çalışmaların yapılmasındaki zorluktan kaynaklanmaktadır. Çünkü her şeyden önce bölgede Türkçe, Farsça, İbranice, Arapça ve Urduca gibi farklı diller konuşulmaktadır ve bu durum bir kişinin yerli kaynaklara dayanarak araştırma yapmasını güçleştirmektedir. Ayrıca, hemen hemen her ülke birbirinden farklı toplumsal, siyasal ve ekonomik yapıya sahiptir. Kısacası, bölgedeki farklılıklar benzerliklerden fazladır. Bu durum ise özellikle karşılaştırmalı çalışmaların önünü kesmektedir (Turhan, 2010: 14 - 15).

ABD'nin Ortadoğu'ya olan ilgisini 2001 tarihi öncesine 1770'li yıllara yani ABD'nin bağımsızlığını kazandığı tarihe götürmek mümkündür. O yıllarda Ortadoğu'ya Osmanlı Devleti hâkimdir ve Benjamin Franklin, Thomas Jefferson ve John Adams gibi isimler Osmanlı Devleti ile diplomatik açıdan ilişkiler kurmaya ve antlaşmalar yapmaya çalışmışlardır. ABD'nin Ortadoğu'ya yönelik menfaatlerinin 11 Eylül öncesine dayandığını gösteren en büyük kanıt ise 1969 - 1974 yılları arasında görev yapan Başkan Richard Nixon tarafından şu şekilde dile getirilmektedir:

"ABD'nin ve tüm özgür dünyanın Ortadoğu'daki çıkarları, bu bölgedeki barışın herhangi bir ülke tarafından ihlal edilmemesine bağlıdır. Herhangi bir gücün Ortadoğu'da egemen duruma gelmek istemesi, bölgedeki uyuşmazlık ve gerginlikleri şiddetlendirecek, ABD ve özgür dünya ülkelerinin güvenliklerini olumsuz yönde etkileyecek ve tehlikeye sokacaktır. ABD, bu bölgede egemenlik kurmak istemediği gibi, başka ülkenin de burada egemen duruma gelmesine izin vermeyecektir" (Taşkın, 2010: 5).

20. yüzyıla gelindiğinde ise "Monroe Doktrini" adı altında ABD'nin Ortadoğu siyaseti belirlenmiş ve ABD o zamanlarda Avrupa ve Ortadoğu arasında meydana gelen anlaşmazlıklarda çoğu zaman tarafsız bir tutum sergilemiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra ise ABD'nin Ortadoğu'ya dayanan menfaatlerinin "Truman Doktrini" ile gerçekleştirme imkânı bulduğu söylenebilmektedir: ABD ve SSCB arasındaki işbirliği 1947 tarihinden itibaren bozulmuştur. Bu ayrılığa dair kanıtlar, 12 Mart 1947 yılında Başkan Harry Truman'ın kongredeki konuşmalarında rastlanılmaktadır: Truman'ın bu konuşması sonraları "Truman Doktrini" olarak adlandırılmış, ABD'nin Yunanistan'dan gelen mali ve iktisadi yardım çağrısı aldığını, Yunanistan'ın özgür olarak mevcudiyetini koruyabilmesi için yardımın yapılmasının gerekli olduğunu söylemiştir. Ayrıca Yunanistan'ın komünistler tarafından yönetilen silahlı kişiler tarafından tehdit edildiğini ve bu tehdit unsurunu ortadan kaldırmak için Yunanistan'a yardımcı olunması gerektiğini de sözlerine eklemiştir. Truman ayrıca Türkiye'nin de ABD'nin ilgisini hak ettiğini ve Ortadoğu'daki düzenin sağlanması için Türkiye'nin önemini vurgulamıştır. ABD'yi Ortadoğu'ya iten sebeplerden bir tanesinin

de SSCB'nin Türkiye ve Boğazları ele geçirme korkusu olduğu söylenebilmektedir. Öyle ki SSCB'nin bu yerleri alması ABD ve Batının menfaatlerinin yattığı Ortadoğu'ya Sovyetlerin hâkim olma, böylelikle de üç kıtanın ticaret yollarının kontrolünü eline geçirme ihtimaliydi. 5 Mart 1957'de de ABD Başkanı Eisenhower Ortadoğu'daki "komünist tehdide" karşı bölgede yer alan devletlere ekonomik ve askeri yardımda bulunacağını söylemiştir. Bu da tarihte "Eisenhower Doktrini" olarak adlandırılmıştır. Yani Ortadoğu aslında ABD'nin, "Sovyet yayılcılığı" ve "komünist ideolojinin" benimsenmesine karşı duyduğu endişeden dolayı, ABD ve Sovyetler arasındaki rekabet alanına dönüşmüştür ve bu durum Truman'dan Obama'ya kadar geçen zaman diliminde, ABD'nin dış politikasında önemli bir konu olarak kalmıştır. Sovyetler Birliği'nin çökmesiyle ABD, büyük bir rakibinden kurtulmuş ve yeni bir dünya düzeni planları içerisine girmiştir. Bu düzen adı altında ulus - devlet anlayışının olmadığı, çok farklı etnik kimliklere ev sahipliği yapan bir coğrafya ve antik çağ imparatorluklarındaki egemenlik anlayışının hâkim olduğu anlaşılmaktadır. Fakat 1990 yılındaki olay; Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesi ABD'nin menfaatlerini tehdit eden bir unsur olarak tarihteki yerini almıştır. ABD Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesini engellemiştir. Yukarıdaki sözlerden hareketle ve ABD'nin Ortadoğu'ya dair dış politikası göz önüne alındığında, ABD'nin aslında Mayıs 1991 yılından beri Saddam Hüseyin'i devirmek istediği söylenebilmektedir. ABD o zamanlar Saddam Hüseyin'i yerinden etmek istememiş ve sadece işgale engel olmakla yetinmiştir. Çünkü ABD Saddam Hüseyin'in yerine geçebilecek bir lider bulamamış ve Irak'ın güneyindeki Şiiilerin, İran'ın egemenliği altına girmesinden korkmuştur. William Jefferson (Bill) Clinton dönemindeki ABD'nin Ortadoğu dış politikası ise, her türlü kitle imha silahlarının durdurulması, Ortadoğu'daki istikrarın sağlanması ve ekonomiye destek olunması olarak belirlenmiştir. Ayrıca Clinton dönemindeki ABD'nin Körfez'deki menfaatlerini şu şekilde özetlemek mümkündür: Irak ve İran'ın kontrol altına alınması, Körfezden uluslararası pazarlara sunulan petrol fiyatlarının uygun olmasını sağlamak, İsrail ile Arap dünyası arasında anlaşma sağlamak, terörizme karşı ortak bir şekilde mücadele etmek. Clinton'ın, bu hedeflerden daha çok İsrail - Arap ilişkisi ve Irak'ın zora sokulması konularıyla ilgilendiği ve üzerinde yoğunlaştığı söylenebilmektedir. Ayrıca bu dönemde Başkan Danışmanı Anthony Lake "haydut devletler" (rogue states) kavramını kullanmış ve Irak, Kuzey Kore, Sudan ve İran gibi ülkeler haydut devletler

olarak adlandırılmıştır. Yine bu dönemde Irak için uçuşa serbest olan bazı bölgeler yasaklanmış, farklı farklı nedenlerle füze saldırıları yapılmış, böylelikle de Irak, kontrol altında tutulmuştur. Ayrıca Irak'a ekonomik yaptırımlar ve askeri müdahale gibi gerçekleştirilecek olasılıklar üzerinde durulmuştur. 1998 yılında BM Irak'ın kitle imha silahlarını denetlemesi için kurmuş olduğu UNSCOM'un verilerinden yola çıkarak ABD ve İngiliz uçakları Irak'ı bombalamıştır. Clinton'dan sonra 2001 Ocak ayında göreve gelen George W. Bush, Clinton'un Ortadoğu siyasetini benimsediğini söyleyerek ve köklü değişikliklerin yapılacağı sözünü vererek seçilmiştir. Seçildikten sonra da Bush'un öncelikli hedefi Filistin - İsrail sorunu olmuş ve Filistin'de reformların gerçekleştirilmesini savunurken, İsrail'in güvenliğinin önemine dikkat çekmiştir. 11 Eylül Saldırılarından sonra da Bush'un Ortadoğu siyaset anlayışı değişmiş, barış süreci yerine küresel terörizmle mücadele etmenin haklılığı savunulmuştur. Bu noktada ise Irak, ABD'nin birinci hedefi olmuş, İran da tehdit oluşturan ülkeler arasına girmiştir (Taşkın, 2010: 5 - 17).

Yukarıda bahsedildiği gibi, Irak Orta Doğu'da yer alan ülkelerden biridir ve enerji rezervlerine sahip olması nedeniyle ekonomik bir öneme sahiptir. Bundan dolayı da dünya egemenliği peşinde koşanların mücadele alanı haline gelmiştir. 11 Eylül 1990 yılında 41. Başkan George Herbert Walker Bush'un yaptığı konuşma da Irak'ın jeopolitik açıdan önemini ispatlar niteliktedir:

"Bugün eşi olmayan, olağanüstü bir durum içerisinde bulunuyoruz. Körfez'deki kriz, bütün ağırlığına rağmen bizlere tarihsel bir iş birliğine doğru ilerleme fırsatı da vermektedir. Bu karanlık günlerden (...) yeni bir dünya düzeni doğabilir; terör tehdidinden arınmış, adaletin sıkı takibiyle güçlenmiş ve barışın himayesiyle daha güvenli yeni bir çağ. Dünyanın doğudan batıya, kuzeyden güneye bütün uluslarının uyum içinde yaşayıp geliştirecekleri bir çağ. Bugün bu yeni dünya, doğabilmek için çırpınıyor. İnsan adaletinin, orman kanunlarının yerini aldığı bir dünya. Ulusların adaletin ve özgürlüğün sorumluluğunu paylaşmayı kabul ettikleri bir dünya. Yüzü aşkın bir kuşak, insanlık tarihi boyunca ortalığı kasıp kavuran binden fazla

savaşa girerek barışın bu bulunamayan yolunu arayıp durdular. Bugün bu yeni dünya, doğabilmek için çırpınıyor. İnsan adaletinin, orman kanunlarının yerini aldığı bir dünya. Ulusların, adaletin ve özgürlüğün sorumluluğunu paylaşmayı kabul ettikleri bir dünya. Güçlülerin, zayıfların haklarına saygı gösterdikleri bir dünya" (Achcar, 2002: 4 - 5).

Bush bu sözlerinin hemen ardından bu sefer Amerikan çıkarlarını her şeyin üstünde gören realistlere seslenmiştir:

"Hayati ekonomik çıkarlarımız tehlikeye girmiş durumda. Irak, bilinen petrol rezervlerinin yüzde 10'una yakınına kontrol ediyor. Kuveyt'i ele geçirmiş bir Irak ise bunun iki kat fazlasını kontrol edecektir. Kuveyt'i yutmasına izin vereceğimiz bir Irak, aynı zamanda dünyadaki petrol rezervlerinin aslan payını elinde bulunduran komşularını zorlayacak ve ürkütecek bir kibre sahip olur. Bu denli yaşamsal bir zenginliğin böyle bir kötü güç tarafından yönetilmesine izin veremeyiz. Ve vermeyeceğiz de.

Son günlerde gelişen olaylar, kimsenin Amerika'nın liderliğinin yerini alamayacağını kesin bir biçimde kanıtlamıştır. Aynı şekilde hiç kimse, Amerikalıların tiranlığa karşı mücadelesinin kesinliği ve güvenilirliğinden şüpheye düşmemelidir" (a.g.e., s. 5).

Bush'un yukarıdaki söylemlerine siyasi perspektiften bakıldığında, rekabetin ve yayılmanın hâkim olduğu bir görüşün ön planda durduğu dikkat çekmektedir. Rekabet, genişleme politikası gibi siyasi bir ilkedir. Siyasetin sürekli ve en temel amacı olarak yayılma da, emperyalizme zemin hazırlamaktadır. Yayılma, geçici bir yağmalama hareketini ifade etmediği gibi, fetih gibi uzun süreli bir asimilasyon anlamına da gelmemektedir. Bundan dolayı da yayılma, siyasi arenada yeni bir kavram olarak yerini almıştır. Siyasi alanda yeni olan bu kavramın köklerini aslında 19. yüzyıldaki iş hayatına götürmek mümkündür: Endüstriyel büyüme, kullanılan ve tüketilen malların artışı anlamına gelmektedir. Diğer yandan üretimin ve ekonominin

yavaşlaması ve büyümesi aynı zamanda siyasi bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü eğer bir ülke ekonomik büyüme olan kapitalist sistemden vazgeçmek istemiyorsa, genişlemek zorundadır (Arendt, 2011: 14 - 15).

Bush'un yukarıda yer alan sözleri dilbilim açısından değerlendirilmeye çalışıldığında, bireysel ve toplumsal bir kimlik olan dil, başlıklar altında sınıflandırılarak analiz edilmelidir. Bu noktada dilin, üç farklı amaç için kullanıldığı söylenebilmektedir:

- 1) Olguları belirtmek
- 2) Konuşmacının durumunu belirtmek
- 3) Dinleyicinin durumunda değişiklik yaratmak

Dilin bu tarz amaçları daha yakından ele alındığında, bir kişinin parmağına bir şeyin batması ve bunun sonucunda da acı çekmesi "2" numaralı amacı belirtmektedir. Emir verilmesi, soru sorulması ve istekte bulunulması "2" ve "3" numaralı amaçlar için söz konusu olmaktadır. Fakat "1" numaralı amaca yönelik bir eylem içermemektedir. Yalan söylemek, "3" ve "1" amaçları kapsarken, "2" numaralı amacın içerisine girmemektedir (Russell, 2013: 239).

Bush'un yukarıdaki sözlerinden hareketle de, dinleyicilerden Kuveyt'in geri alınması için istekte bulunması dilin üç farklı kullanımlarından biri olan "3" numaralı amaca yani dinleyicinin durumunda değişiklik yaratmak için hizmet ettiği söylenebilmektedir.

41. Başkan Bush'un yapmış olduğu bu konuşmayı siyaset alanında önemli bir yere sahip olan "güç dengesi" kavramıyla da açıklamak mümkündür: Siyaset alanında bir yandan emperyalist politikanın bir aracı olarak kullanılan, diğer yandan statükocu politikanın da bir parçası haline dönüşen güç dengesi kavramını tek bir cümle ile tanımlamak oldukça zordur. Güç dengesi kavramı zaman zaman mevcut durumu korumak, zaman zaman ise ülkelerin kendi üstün konumlarını korumaları anlamına gelmektedir. Ayrıca ülkelerin gerçekleştirmiş oldukları eylemleri haklı göstermek

amacıyla kullanılan bir propaganda aracı olarak da tanımlanabilmektedir. "Güç ve Uluslararası İlişkiler" adlı çalışmada Inis L. Claude durum, politika ve sistem açısından güç dengesini üç başlık altında toplamıştır: Ülkeler arasındaki güç ilişkilerinin hangi vaziyette olduğunu tanımlamak için "durum olarak güç dengesi" kavramı kullanılmaktadır. Durum ile anlatılmak istenen, bir ülkenin başka bir ülkenin gücü ile dengelenmesi veya ülkelerin mevcut güç dağılımındaki dengesidir. Uluslararası hukukçu Lassa F. Oppenheim, uluslararası hukuk için güç dengesinin gerekli olduğunu vurgularken, Nicholas J. Spykman ülkelerin genellikle güç dengesini, bir diğer ülkeyi veya ülkelerin güçlerini zayıflatmak, kendisinin ise güç kullanabilecek duruma gelmesi olarak kullanıldığını belirtmektedir. Örneğin; Wilcox olası Sovyet güçlenmesine karşı ABD'nin harekete geçmesinin gerekli olduğunu, yoksa güç dengesinin bozulacağını söylerken, aslında kastedilen şey, ABD'nin gücünü koruması gerektiğidir. Bütün bu açıklamaların yanı sıra, güçte var olan dengesizlik tehlikeye dönüşebilmektedir. Öyle ki hegemonya peşinde koşan, diğer ülkeleri yıkmak veya baskı altına almak isteyen ülkeler olabilmektedir. Bu noktada denge kurabilmek ya da mevcut olan dengeyi koruyabilmek amacıyla belli bir siyaset izlenmektedir. Buna da "politika olarak güç dengesi" denilmektedir. Mevcut dengeyi korumak maksadıyla gerçekleştirilen faaliyetlere de "denge politikası" ya da "güç dengesi politikası" denilmektedir. Fakat güç dengesi politikası her zaman dengeli bir durumu tanımlamamaktadır. Bazen dengesiz bir durumu korumaya yönelik siyaset anlamına da gelebilmektedir. Güç dengesi bazı mekanizmalara ve kurallara dayanmaktadır ve bu da beraberinde bir sistemi getirmektedir. Bu duruma "sistem olarak güç dengesi" adı verilmektedir (Arı, 2004: 38 – 42).

Güç dengesinin tanımlarından ve türlerinden hareketle, 41. Başkan George W. Bush'un tıpkı Wilcox'un öne sürmüş olduğu gibi durum olarak güç dengesi sağlamaya çalıştığı, Irak'ın Kuveyt'i alma olasılığına karşı, ABD'nin mevcut dengesinin korunması gerektiğini belirtmiş, fakat yeterli onay alamadığı için, eylemlerini "denge politikası" zeminine oturtamadığı sonucuna varılmıştır.

Dönemin ABD Başkanı Bush, 6 Kasım 2003'te yaptığı konuşmada Irak'ın Amerika tarafından işgalini demokrasinin dünyada yayılması için bir dönüm noktası

olarak nitelendirmiş, ABD'nin Ortadoğu'nun on yıllarca sürececek değişimine katkıda bulunması gerektiğini belirtmiştir. Irak demokrasisinin mutlaka başarılı olacağını, bu başarının Şam'dan Tahran'a kadar özgürlüğün ve demokrasinin her ülke için temel bir amaç olması gerektiğini, Ortadoğu'nun kalbinde inşa edilen bağımsız bir Irak'ın küresel demokratikleşme hareketinin en önemli kilometre taşlarından biri olacağını eklemiştir (Demirdaş, 2009: 66). Ancak, ABD'nin Irak işgalinde sergilemiş olduğu tutumlar demokrasi ve insan haklarını yok saydığını göstermiştir. Baskıcı bir rejimi yok etmek amacıyla girişilen işgalin çok sayıda sivil halkın ölümüyle sonuçlandığı bilinen bir gerçektir. Irak halkının ABD askerlerinin acımasız baskılarıyla karşı karşıya kaldığı gerçeği de ortaya çıkmıştır. Özellikle, ABD'nin Guantanamo'daki deniz üssünde tutulan altı yüz altmış kişi civarında olduğu tahmin edilen tutukluların yargı önüne çıkarılmadan hapsedilmeleri, insan hakları ihlali olarak kabul edilmiş, 2003 ve 2004 yıllarında Amerikan yönetimindeki hapishanelerde tutuklular sakat kalmış ve en az 25 tutuklu öldürülmüştür (Bektaş, 2007: 101). Amaç özgürlük, insan hakları, terörden arınmış bir dünya olmadığına göre nedir?

Amerikan'ın fethinden, özellikle 1675 yılından sonra, John Eliot'un İncil tercümesiyle, sağ kalan Kızıldereliler misyoner ve kültürel çalışmaları ile asimile edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmalar öyle yoğun bir şekilde yapılmıştır ki, on dört bölgede üç bin altı yüz yerli kişi Hristiyanlığı kabul etmiştir. 1696 yılında ise Massachusetts eyaletinde otuz tane kilise kurulmuştur (Yıldırım, 2011: 266 – 267). 1948 yılında da, ABD Dışişleri Bakanlığı Siyasal Planlama Şefi George Kenan, ABD yetkililerinin izlemeleri gereken politikayı şu şekilde belirtmiştir:

"Dünya zenginliğinin yaklaşık yüzde 50' sine, fakat nüfusunun sadece % 6,3'üne sahibiz... Önümüzdeki dönemde gerçek görevimiz, ulusal güvenliğimize hanel gelmeden bu eşitsiz konumu sürdürmemize olanak verecek bir ilişkiler kalıbı dökmek olmalıdır. Bunu yapmak için de bütün duygusallığı ve hayalciliği bir yana bırakmamız gerekiyor. Diğerkamlık ve dünya çıkarı lüksünü karşılayabileceğimiz hayaliyle kendimizi aldatmayalım... İnsan hakları, yaşam standartlarının yükselmesi ve demokratikleşme gibi muğlak ve gerçekçi olmayan

amaçlar hakkında konuşmayı bırakmalıyız. Dosdoğru güç kavramlarıyla uğraşmamız gereken günler çok uzak değil" (Yıldırım, 2011: 361).

1948 yılında yukarıda izah edildiği gibi bir siyasi strateji belirlenmiş ve bu tarihe kadar zaten ABD gerekli gördüğü yerlere müdahalede bulunmaktan çekinmemiştir. Örneğin; 1921 yılında Nikaragua'yı işgal etmiş, Ulusal Muhafızlar isimli bir terör örgütü kurmuş ve müdahalesine karşı gelen 300 kişiyi öldürmüştür. 1945 yılında da Japonya'nın Hiroşima ve Nagazaki kentlerini atom bombası ile bombalamış, bu bombalamalar sonucunda da 250.000 kişi ölmüştür. 1950 - 1953 yılları arasında yüz binlerce Koreliyi 1954 yılında ise binlerce Guetamalalı'yı öldürmüştür. 1955'te Endonezya, Laos ve Kamboçya' da birçok CIA operasyonu düzenlenmiştir. Bunun sonucunda ise birçok insan ölmüştür. 1956 - 59 yıllarında ABD'li danışmanların ve Batista'nın ortak hareketiyle Küba'da 60.000 kişi hayatını kaybetmiştir. 1965 yılında 1.000.000 Endonezyalı ve komünist işbirlikçi Suharto ile öldürülmüştür. Aynı yıl Dominik'e paraşütçülerini göndermiş ve bu durum 10.000 kişinin hayatına mal olmuştur. 1975'te ise II. Dünya Savaşı esnasında Afrika ve Avrupa'ya atılan toplam bombaların yarısı kadar olan 638.000 tonluk bombayı Vietnam'a atmış ve bu da birçok kişinin ölümüne ve sakat kalmasına sebep olmuştur. 1970 - 75 yılları arasında Laos ve Kamboçya'da 1.000.000, 1973'te Şili'de CIA'nın yapmış olduğu operasyon ile 30.000 kişi, aynı yıl Arjantin'de faşist generallerin de yardımı ile 30.000 kişi hayatını kaybetmiştir. 1983 yılında Lübnan'a iki kez müdahalede bulunmuş, ilk müdahalesinde binlerce Lübnanlı öldürülmüş, ikinci müdahalede ise Akdeniz'de bulunan Amerikan 6. Filosuna bağlı savaş gemileri Lübnan'ı bombalamışlardır. Aynı yıl bu sefer Grenada'ya müdahalede bulunurken yüzlerce yurtseveri öldürmüştür. 1986'da Libya'yı bombalayarak 1000'e yakın insanı katletmiş, ambargo uygulamıştır. 1989 yılında Panama'ya asker göndermiş, bunun sonucunda da 5000 Panamalı hayatını kaybetmiştir. 1991'de Irak Kuveyt'e girmiş, bunun üzerine diğer devletlerle birleşerek Irak'ı bombalamıştır. Bombalama sonucunda da 100.000' den fazla kişi hayatını kaybetmiştir. Kısacası ABD'nin müdahale tablosuna bakıldığında sadece 1946 - 1975 yılları arasında 215 kez askeri gücünü kullanmıştır (a.g.e., s. 361 - 363).

ABD'nin 11 Eylül sonrası dış politikasına bakıldığında ise, Haçlı seferleri ile aralarında uygulama stratejisi bakımından paralellik olduğu söylenebilmektedir. Haçlı Seferleri, Papa II. Urban'ın 1095'de Clermont Konsili'nde yaptığı çağrı ile başlamıştır. Kutsal toprakları kurtarmak ve Doğu Hristiyanlarına yardım amacıyla başlayan Haçlı hareketi, Yakındoğu'nun yerli Hristiyanlarına faydadan çok zarar vermiştir. Anadolu, Suriye ve Filistin'de yaşayan Hristiyanlar, başlangıçta Haçlıların kendilerini Türk ve Bizans hâkimiyetinden kurtarıp, bağımsızlıklarına kavuşturacaklarını sanmışlardır. Fakat kısa zamanda Haçlıların amaçlarının Doğu'da kendi çıkarlarına uygun bir düzen kurmak olduğunu anlamışlardır (Demirkent, 1997: 277). Uygulama aşamasında ise, Bush ve Papa Urban'ın kullanmış oldukları söylemlerde benzerlik olduğu anlaşılmaktadır: Papa Urban, Hristiyanları baskı altında tutan ve öldüren barbar Türklerin, Anadolu'daki kiliseleri tahrip ettiklerini ve Batıyı da tehdit ettiklerini söylemiş, söz konusu olan şeyin Hristiyanların özgürlüğü olduğunu sözlerine eklemiştir. ABD yönetimine göre de Irak, kitle imha silahlarına sahiptir, halkı baskı altında tutmaktadır. Karşıt görüştekileri öldürmekte ve Batıyı tehdit etmektedir. Söz konusu olan şey, Iraklıların özgürlüğü, demokrasi ve insan haklarıdır. Ayrıca Haçlılar vardıklarında, söylendiği gibi yağmalanmış veya doğu Hristiyanlarına karşı düşmanlığı gösteren herhangi bir kanıt bulamamışlardır. Söylemler propaganda aracı olarak kullanılarak ve düşmanlığa sebebiyet veren sözlerin kullanılmasıyla oluşan bu nefret dalgalarına ve bununla da işgalin haklılığına inandırma eylemine Irak Savaşı'nda da rastlanılmaktadır. Dolayısıyla Haçlı Seferleri ile Irak Savaşı'nın oluşum aşamasında paralellik olduğu söylenebilmektedir (Milger; "Clash of Civilizations"; <http://www.klont-jesus-nicht.de/einleitung.htm>).

Yaşanan olaylar dilbilim bağlamında incelendiğinde de, gerçekten de bir şey söylemenin söyleneni yapmak anlamına geldiği anlaşılabilir mi? Austin'e göre, sözcelemede bulunmanın amacı, edimin yerine getirilmesidir, ama sözcelemede bulunmak, edimin yerine getirilmiş olması için atılması gereken tek adım olamaz. İlgili sözcelemin üretildiği koşullar şöyle ya da böyle uygun olmalıdır. Örneğin; evlenmek ve bahse girmek fiilleri eylem bağlamında düşünüldüğünde, evlenmek bir - iki söz söylemek midir veya bahse girmek sadece bir şey mi söylemektir? Ya da tam tersini

söylemek mümkün müdür? Belli bir kaç söz söylemek, evlenmek midir yoksa evlenmek basitçe bir kaç söz söylemek midir? Ya da basitçe bir kaç söz söylemek bahse girmek midir? İlgili sözleri sözcelelemek, gerçekten de, genellikle edimi gerçekleştirmede (bahse girerken ya da söz konusu olan edimsözde) en başta gelen adımlardan biridir veya bizzat en başta gelen adımdır. Bundan dolayı sözcelemede bulunmanın amacı edimin yerine getirilmesi olmasına rağmen, edimin yerine getirilmiş olması için tek koşul olamaz. Sözcelemin üretildiği koşullar yerinde olmalıdır ve birçok durumda da konuşan kişinin kendisinin veya öteki kişilerin, ayrıca başka eylemlerde de bulunması gerekmektedir: Bu eylemler, fiziksel veya zihinsel eylemler olabileceği gibi başka sözler sözceleme edimleri de olabilmektedir. Örneğin, biri evlenmek istiyor. Bunun için olması gereken kıstas, başka biriyle evli olmamak, akli dengesinin yerinde olmasıdır. Bahse girmek için de sadece kişinin kendi kendine bahse girmesi yeterli olmayıp, bunun karşı tarafca kabul edilmesi gerekmektedir" maya söz veriyorum" veya "Evet bu kadını ..." gibi sözcelemlerin kullanılır olabilmesi için uygun durumların olması sözcelemin doğru, olmaması ise yanlış olduğu anlamına gelmemektedir. Bu durum, edimin hükümsüz, tamamlanamamış veya kötü niyetle söylenmiş olduğunu göstermektedir (Austin, 2009: 45 -48).

Austin'in evlenme çıkarıma ek olarak, bir kişinin bir geminin denize indirilmesi nedeniyle şampanya şişesini kırarken söylediği "Bu gemiye Queen Elizabeth ismini veriyorum" demesi de örnek olarak verilebilmektedir. Aynı şekilde bir kişi "Saatimi kardeşime bırakıyorum " diyerek miras bırakması da aslında bir şey bildirmekten çok bir şey yapmaktır. Austin'in öne sürmüştüğü bu çıkarımlardan hareketle de tümceler "isabetli" veya "isabetsiz" olduğu sonucuna varılmaktadır (Searle, 2000: 13 - 14).

Söz konusu Austin'in bu çıkarımlarından hareketle, Bush'un "Haçlı Seferi" olarak bildirimde bulunması, sonradan yaşananlar ile kıyaslandığında, bildiriminin "isabetli" olduğu anlaşılmaktadır.

11 Eylül Saldırıları, BM sistemi bağlamında kuvvet kullanımı ve meşru müdafaa hakkını da beraberinde getirmiş ve özellikle de meşru müdafaa, üzerinde düşünülmesi gereken konu haline gelmiştir. 20. yüzyılda Milletler Cemiyeti (MC) Misakı ile tek taraflı kuvvet kullanımı belli bir ölçüde yasaklanmıştır. Kuvvet kullanımı yerine mevcut problemleri barışçı yöntemler ile çözülmesi gerektiğinin altı çizilmiş, eğer barış yoluyla çözülemeyen sorunlar ortaya çıkarsa "savaşa" başvurulabileceği belirtilmiştir. Milletler Cemiyeti Misakı'nın 10. maddesine göre, MC üyeleri ülkelerinin bütünlüklerini ve siyasi özgürlüklerini koruyacaklar, herhangi bir saldırı durumunda ise önerilerde bulunacaktır. 11. maddeye göre de, her türlü savaş unsuru, MC'nin diğer üyelerini tehdit etsin veya etmesin tamamını ilgilendirmektedir ve MC bu doğrultuda barış için gerekli önlemleri alabilecektir. Bu amaç için 1928 yılında ABD, İngiltere, İtalya, Almanya, Fransa, Japonya, Belçika, Çekoslovakya, daha sonra ise Türkiye ve diğer bağımsız ülkelerin de dâhil olduğu "Briand - Kellogg Paktı" hazırlanmıştır. Paktın 1. maddesinde, tarafların savaş yerine barışçıl yöntemlere başvuracakları belirtilmektedir. MC Misakı ve Briand - Kellogg Paktı göz önüne alındığında ikisinin de sadece "savaş" üzerine yoğunlaştıkları ve savaşın haricinde kuvvet kullanımı ile ilgili herhangi bir kararın yer almadığı gözden kaçmamaktadır. Evrensel olarak kuvvet kullanımına izin vermeyen ilk antlaşma BM Antlaşması'dır. BM Antlaşması'nın giriş kısmında şu ifadeler yer almaktadır:

" ... bir insan yaşamı içinde iki kez insanlığa tarif olunmaz acılar getiren savaş felaketinden gelecek kuşakları korumaya, temel insan haklarına, insan kişiliğinin onur ve değerine, erkeklerle kadınların ve büyük uluslarla küçük ulusların hak eşitliğine olan inancımızı yeniden ilan etmeye, adaletin korunması ve antlaşmadan doğan yükümlülüklerle saygı gösterilmesi için gerekli koşulları yaratmaya ve daha geniş bir özgürlük içinde daha iyi yaşama koşulları sağlamaya, sosyal bakımdan ilerlemeyi kolaylaştırmaya ve bu ereklere ulaşmak için: hoşgörüyle davranmaya ve iyi komşuluk anlayış içinde birbirimizle barışık yaşamaya, uluslararası barış ve güvenliği korumak için güçlerimizi birleştirmeye, ortak yarar dışında silahlı kuvvet kullanılmamasını

sağlayacak ilkeleri kabul etmeye ve yöntemleri benimsemeye, tüm halkların ekonomik ve sosyal bakımdan ilerlemesini kolaylaştırmak için uluslararası kurumlardan yararlanmaya, istekli olarak, bu amaçları gerçekleştirmek için çaba harcamaya karar verdik. Buna uygun olarak, hükümetlerimiz, San Francisco kentinde toplanan ve yetki belgeleri usulüne uygun görülen temsilcileri aracılığıyla işbu Birleşmiş Milletler Antlaşması'nı kabul etmişler ve Birleşmiş Milletler adıyla anılacak bir uluslararası örgüt kurmuşlardır" (Yılmaz, 2009: 7- 9).

Yukarıdaki alıntıdan anlaşılacağı üzere bu antlaşmada hem savaş hem de meydana gelebilecek diğer kuvvet kullanımlarını önlemek adına karar alınmıştır. Bunun nedeni ise II. Dünya Savaşı nedeniyle yıkıma uğramış olan devletlerin, tekrardan böyle bir yıkıma maruz kalmamalarını sağlamak ve böylelikle gelecek nesillere güvenli bir ortam oluşturabilmektir. 26 Haziran 1945 yılında da 51 ülke bu antlaşmayı imzalayarak söz konusu olan şartlara uyacaklarını onaylamışlardır. Özellikle Antlaşmanın 2/4. maddesi kuvvet kullanımını kesinlikle yasaklamış, olası bir meşru müdafaa durumu olduğunda ise Güvenlik Konseyi (GK) kararına bağlı bir şekilde hareket edileceği belirtilmiştir:

"Teşkilatın Üyeleri, milletlerarası münasebetlerinde gerek herhangi bir başka devletin toprak bütünlüğüne veya siyasi bağımsızlığına karşı, gerekse Birleşmiş Milletlerin amaçları ile telif edilmeyecek herhangi bir surette, tehdide veya kuvvet kullanılmasına başvurmadan kaçınırlar" (a.g.e., s. 9 -11).

Antlaşmanın I. maddesi I. fıkrasında da BM'nin hedefleri ise şu şekilde özetlenmiştir:

"1. Uluslararası barış ve güvenliği muhafaza etmek ve bu maksatla: Barışın uğrayacağı tehditleri önlemek ve uzaklaştırmak ve her türlü saldırma fiilini veya barışın başka suretle bozulması halini ortadan

kaldırmak üzere, müessir müşterek tedbirleri almak; barışın bozulmasını intaç edebilecek uluslararası mahiyette uyuşmazlıkların veya durumların düzeltilmesini veya çözülmesini, adalet ve devletlerarası hukuku prensiplerine uygun olarak barış yollarıyla gerçekleştirmek.

2. Uluslar arasında halkların hak eşitliği ve kendi geleceklerini kendilerinin belirlemesi ilkesine saygı üzerine kurulmuş dostça ilişkiler geliştirmek ve dünya barışını güçlendirmek için diğer uygun önlemleri almak.

3. Ekonomik, sosyal, kültürel ve insancıl nitelikteki uluslararası sorunları çözümede ve ırk cinsiyet, dil ya da din ayrımı gözetmeksizin herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygının geliştirilip, güçlendirilmesinde uluslararası işbirliğini sağlamak" (Yılmaz, 2009: 10 - 11).

Bu maddeden anlaşılacağı üzere, bir devlette oluşabilecek olası isyan ya da iç savaş ortamı bu maddenin içeriği dışında yer almaktadır. Ayrıca "herhangi bir devlet" ifadesi söz konusu bu yasağın doğrudan olmasa da sadece BM üyesi devletler için değil, aynı zamanda üye olmayan devletleri de kapsadığı anlamına gelmektedir. Bunun içinde madde 2/6 yer almakta, böylelikle de BM üyesi olmayan ülkelerin bu maddeye uyup uymadığının denetlenmesi örgüte aittir. Üye olmayan devletlerin Antlaşmaya mutabık kalmaları gerektiği aslında, BM Antlaşması'na göre değil, kuvvet kullanımına bağlı örf ve adet hukuk kurallarına dayanmaktadır. Kuvvet kullanımı ile tam olarak neyin kastedildiği ise, BM Genel Kurulu'nun 2625 sayılı "Dostça İlişkiler Bildirisi'nde", 2/4 maddesinde şu şekilde yer almaktadır:

"Bir başka devletin ülkesine girmek üzere özellikle paralı askerlerden (mercenaries, mercenaires) olmak üzere silahlı grupların ya da düzen - dışı kuvvetlerin örgütlenmesi."

"Bir başka devlet ülkesinde iç savaş ya da terörist eylemleri örgütleme, kışkırtma, yardım etme ya da bunlara katılma ya da bunlara ülkesinde bu gibi eylemlerin yapılmasına yönelik örgütlenmiş faaliyetlere rıza gösterme."

BM Antlaşması gereğince bir devlet istisnai durumlar meydana geldiğinde kuvvet kullanımına başvurabilmektedir:

" - BM Antlaşması'nın VII. Bölümünde yer alan uluslararası barış ve güvenliği yeniden oluşturmak amacıyla BM'nin kendisine verdiği yetkiye dayanarak, saldırgan devlete karşı müşterek zorlama tedbirlerine iştirak edebilir.

- BM Antlaşmasının 51. Maddesi çerçevesinde meşru müdafaa hakkını kullanabilir.

- Yine BM Antlaşması'nın VIII. Bölümünde düzenlenen bölgesel örgütler tarafından düzenlenen uluslararası barışın ve güvenliğin sağlanabilmesi için gerekli olan müşterek askeri zorlama tedbirlerine katılabilir" (Yılmaz, 2009: 11 - 13).

BM Antlaşması gereğince GK tarihte iki kez, 1950 yılında Kore'de ve 1990 yılında Irak'ta üye ülkelere kuvvet kullanımına müsaade etmiştir. BM Antlaşması'nın 51. maddesine göre ülkeler, "meşru müdafaa hakkına" sahiptirler:

"İşbu Antlaşmanın hiçbir hükmü, Birleşmiş Milletler üyelerinden birinin silahlı bir saldırıya hedef olması halinde, Güvenlik Konseyi milletlerarası barış ve güvenliğin muhafazası için, lüzumlu tedbirleri alınca kadar, tabii olan münferit veya müşterek meşru müdafaa hakkına halel getirmez. Bu meşru müdafaa hakkını kullanarak Üyelerin aldığı tedbirler derhal Güvenlik Konseyi'ne bildirilir ve Konseyin işbu

Antlaşmaya milletlerarası barış ve güvenliğin muhafaza ve iadesi için lüzumlu göreceği şekilde her an hareket etmek yetki ve ödevine hiçbir vesile tesir etmez" (Yılmaz, 2009: 14 - 15).

Bu maddeden hareketle, herhangi bir devlet silahlı saldırıya maruz kaldığında, Güvenlik Konseyi müdahale edinceye kadar, saldırıya maruz kalan ülke kendisini meşru müdafaa adı altında savunabilecektir. Fakat bunun için söz konusu olan devletin silahlı saldırıya uğraması ve maddede yer aldığı gibi "derhal Güvenlik Konseyi'ne bildirir" ifadesine dayanarak meşru müdafaa hakkını Güvenlik Konseyi'ne bildirmesi gerekmektedir. Fakat buna rağmen, bu ifadenin sadece bir yönlendirme olduğu görüşü de mevcuttur ve BM Antlaşması'nda yer alan 51. madde bazı açılardan belirsizlik göstermektedir. Örneğin, silahlı saldırı ile neyin kastedildiği, meşru müdafaa için illaki bir saldırının gerekli olup olmadığı, saldırıya maruz kalan bir ülkenin nasıl hareket etmesi gerektiği gibi. Bu tarz sorulara açıklık getirmek adına öncelikle silahlı saldırı koşulunun incelenmesinde yarar vardır. Fakat gerçek olan şudur ki: "silahlı saldırı" tanımlayabilecek, kesin kabul gören bir tanım mevcut değildir. Fakat Nikaragua davasında mahkeme bu konu hakkında bir ayırım yapmış ve silahlı saldırı ile gerçekleştirilen ve daha az zarar veren gereçlerle gerçekleştirilen saldırı arasında bir fark olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla bir ülkenin geniş kapsamlı bir saldırıya uğramış olması ve bunun sonucunda da kayıp vermiş olması gerekmektedir. Yani bir ülkeye silah yoluyla girildiğinde, bu durum yasaya aykırı olmasına rağmen, kuvvet kullanımı bağlamında silahlı saldırı olarak tanımlanmamaktadır. Fakat yıllarca tartışılan bu "saldırı" kelimesi üzerindeki belirsizlikler Genel Kurul'un "Saldırı Tanımı Kararı'nı" onaylamasıyla ortadan kalkmıştır. Kararın I. maddesinde saldırı şu şekilde tanımlanmaktadır:

"Saldırı, bir devletin, bir başka devletin egemenliğine, ülke bütünlüğüne ya da siyasal bağımsızlığına karşı silah kullanması ya da bu tanımlamaya uygun olarak, Birleşmiş Milletler Antlaşması'yla bağdaşmaz başka bir yola başvurusudur. "

Kararın III. maddesi de saldırının kapsamı konusundaki tartışmalara bir açıklık getirmiştir:

- "1. Bir devletin silahlı kuvvetlerinin başka bir devlete saldırması, bu devletin topraklarını işgal etmesi ya da bir devletin topraklarını kısa süreliğine dahi olsa kendi ülkesine katması,*
- 2. Bir devletin silahlı kuvvetlerinin başka bir devletin topraklarını bombalaması veya bu devletin topraklarında silahlı eylemlerde bulunması,*
- 3. Bir devletin silahlı kuvvetlerinin başka bir devletin limanlarını ya da sahillerini abluka altına alması,*
- 4. Bir devletin başka bir devletin kara, hava ve deniz kuvvetlerine veya deniz ve hava donanmalarına saldırıda bulunması,*
- 5. Bir devletin topraklarında o devletin izniyle bulunan başka bir devletin silahlı güçlerinin iki devlet arasındaki anlaşmaya aykırı olarak kullanılması ve o devletin topraklarındaki kalış süresinin bitmesine rağmen devletin topraklarından çıkmaması,*
- 6. Bir devletin topraklarını başka bir devlete karşı yöneltilen saldırgan fiiller için üçüncü bir devlete tahsis ettiğini kabul etmesi,*
- 7. Bir devlet tarafından ya da adına, başka bir devlete, büyük silahlı eylemler düzenlemek için silahlı çeteler, gruplar, düzensiz birlikler ya da paralı askerler yollaması."*

Bu maddelere dayanarak, herhangi bir ülkenin topraklarının işgal edilmesi, uçakla bombalanması veya açık denizlerde bir ülkenin gemilerinin bombalanması 51. madde bağlamında silahlı saldırı olarak tanımlanmaktadır. Bir ülkenin başka bir ülkenin iç karışıklıklarına karışmasının silahlı saldırı olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği ise tartışılan bir konudur. Fakat genel bir görüşe göre

değerlendirilemeyeceğidir. Ayrıca bir ülkenin diğer bir ülkeyi kışkırtması ya da tehdit etmesi silahlı saldırı kavramının içerisine girmemektedir (Yılmaz, 2009: 15 - 20).

Bir ülke, varlığı ve egemenliği için meşru müdafaa hakkına sahiptir. Saldırıya maruz kalan bir ülke doğal olarak kendini savunmak isteyecektir. Meşru müdafaa hakkının her ülkenin doğal bir hakkı olması nedeniyle, ülkeler kuvvet kullanımına başvurduklarında, neredeyse her zaman meşru müdafaa haklarının gereği doğrultusunda hareket ettiklerini belirtmektedirler. Bundan dolayı da, daha birçok yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu açıktır. Fakat bu durum BM Antlaşması'nın 51. maddesinde belirtilmiştir. Bu madde gereğince bütün ülkeler, BM üyesi olsun veya olmasın, meşru müdafaa hakkına sahiptir. Bunun yanı sıra saldırıya maruz kalan bir ülke BM üyesi değilse, BM üyesi ülkelerin, o ülkeye askeri yardımda bulunabileceği de kabul edilmiştir. Meşru müdafaadaki gaye ise, suçluları cezalandırmak değil, saldırılara engel olunmasıdır (a.g.e., s. 20 - 22).

1837 tarihinde Kanada - İngiltere arasında meydana gelen mücadelede, Caroline adında Amerika'ya ait bir gemi, İngiliz karşıtı görüşe sahip olanlara mühimmat yardımında bulunmuştur. Bu durumdan rahatsızlık duyan İngilizler de, Amerikan bölgesine girerek Caroline adlı gemiyi ateşe vermişlerdir. Bu olayda iki Amerikan vatandaşı ölmüştür. Olay üzerine İngilizler meşru müdafaa haklarını kullandıklarını ve ona göre hareket ettiklerini belirtmişlerdir. Amerikan Dışişleri Bakanı Webster de 1841 yılında bir mektup yazarak durum değerlendirmesinde bulunmuştur:

"Meşru müdafaanın bir zaruret arz ettiğini, ani ve top yekün bir kararı zorunlu kıldığını başka seçenek bırakmadığını ve meseleyi enine boyuna tartmak için zaman kalmamış olduğunu Majestelerinin Hükümetinin kanıtlanması gerekir... Meşru müdafaa hakkı çerçevesinde gerçekleştirilen bir eylem, tehlike arz eden durumla orantılı olmalı ve bu sınırlar içinde kalmalıdır" (a.g.e., s. 22).

Webster'in de sözlerinden anlaşılacağı üzere, Webster bir ülkenin her şeyden önce meşru müdafanın gerekli olup olmadığından emin olması ve başka alternatiflerin devreye sokulup sokulamayacağı konusuna temas etmiştir. Bu olay, meşru müdafaa adı altında zorunluluğun, orantılılığın ve aciliyetin hukuk çerçevesindeki sınırlarını çizmiştir. Bu kelimelerin hukuk alanındaki kullanımlarına bakıldığında, zorunluluk, silahlı saldırıya maruz kalan bir ülkenin, suçlu ya da suçluların yakalanması ve saldırılarına engel olmak maksadıyla kendisini savunması ve bunu yaparken silahlı mücadeleden başka seçebilecek bir alternatifinin olmamasıdır. Fakat bunun da belli kurallar çerçevesinde yapılması gerekmektedir. Bu konu BM Antlaşması'nın 2/3. maddesinde şu şekilde belirtilmektedir:

"Tüm üyeler, uluslararası nitelikteki uyuşmazlıklarını, uluslararası barış ve güvenliği ve adaleti tehlikeye düşürmeyecek biçimde çözerler"
(Yılmaz, 2009: 22 - 23).

Bu maddenin yanı sıra Antlaşmanın 33. maddesinde de barışçıl yöntemlerle barışın sağlanması konusu şöyle belirtilmektedir:

"Uzaması barış ve güvenliğin korunmasını tehdit edebilecek nitelikte bir uyuşmazlıkla taraf olanlar, bu uyuşmazlığın çözülmesini her şeyden önce görüşme, soruşturma, arabulma, uzlaşma, tahkim ve yargı yollarıyla veya bölge teşkil anlaşmalarına başvurarak veya kendi seçenekleri başka barış yollarıyla aramalıdır" (a.g.e., s. 23).

Yukarıdaki maddeden de anlaşılacağı üzere, saldırıya maruz kalan bir ülkenin, eğer bu tehdidi başka bir yöntem ile halletme imkânı varsa, direk kuvvet kullanımına başvuramaz. Ayrıca kuvvet kullanımı için ülkenin silahlı bir saldırıya maruz kalarak olaya "anında" tepki vermesi gerekmektedir (a.g.e.,s. 23 - 24).

11 Eylül olayları sonrası BM de saldırılar konusunda faaliyete geçmiştir. Öncelikle 12 Eylül 2001 tarihinde 1368 sayılı karar çıkartılmıştır. Bu karara göre:

"Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler Antlaşması ilke ve amaçlarını hatırlatarak, terörist eylemlerin yol açtığı uluslararası barış ve güvenliğe yönelik tehditle savaşmakta kararlı bir biçimde, Birleşmiş Milletler Antlaşmasına göre doğal hak olan ferdi veya kolektif meşru müdafaa hakkını tanıyarak,

1. Milletlerarası barış ve güvenliğin bir tehdit olarak uluslararası terörizm eylemleri sonucunda 11 Eylül 2001 tarihinde New York, Washington, Pennsylvania'da ortaya çıkan korkunç terörist saldırıları açık bir şekilde kınar" (Yılmaz, 2009: 43).

Bu karar ile saldırılar sonucunda ABD'nin güvenliğinin tehlikeye girdiği ve ABD'nin meşru müdafaa hakkının tanındığı belirtilmektedir. Fakat ABD'nin operasyon yapmasının gerekli olup olmadığına dair herhangi bir karar verilmemiştir. Bu kararın ardından 1373 sayılı karar alınmıştır:

"... 1368 (2001) sayılı kararda da tekrarlandığı gibi, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nca tanınan şahsi ve toplu halde meşru müdafaa hakkını, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi doğrultusunda, terörist eylemlerin uluslararası barış ve güvenliğe karşı yaptığı tehdit ile her türlü vasıtayı kullanarak mücadele etmek ihtiyacını teyit ederek..." (a.g.e., s. 45).

1373 sayılı kararın 6. maddesinde de, 1373 sayılı karar gereğince, yerine getirilmesi amaçlanan hedeflerin değerlendirilmesi için GK bünyesinde bir komite oluşturulması istenmiştir. Böylelikle de GK'nin yetki alanı genişletilirken, ABD'ninki sınırlandırılmıştır. Yani 1368 ve 1373 sayılı kararlarda ABD'nin meşru müdafaa hakkını gösteren açık bir ifade yer almamaktadır. Aynı zamanda da GK ABD'ye askeri

müdahale için de izin vermemiştir. 12 Kasım 2001 tarihinde çıkartılan 1377 sayılı kararda da, 1368 ve 1373 sayılı kararlar daha net bir şekilde ifade edilerek, terörün uluslararası barışı olumsuz etkilediği belirtilmiştir. İki gün sonra çıkartılan 1378 sayılı karar ile de El Kaide örgütü ve Ladin'in barınmasına müsaade ettiği için Taliban yönetimi kınanmıştır. Bu karar ile de terörist saldırılar "barışı tehdit eden" unsur olarak tanımlanmış, böylelikle de GK önceden silahlı saldırı haricinde kuvvet kullanımını gerekli görmezken, bu karar ile artık meşrulaşmıştır. Fakat kavram belirsizliğinden kaynaklı sorunlar yine tartışmalara sebebiyet vermiştir (Yılmaz, 2009: 45 - 47).

Afganistan müdahalesinden sonra da 1441 sayılı karar gereğince, Irak'ta uzun menzilli roketlerin ve kitle imha silahlarının olduğu ve bunun dünya barışını tehdit eden bir unsur olarak gerekli önlemlerin alınmasının şart olduğu belirtilmiş, böylelikle de ABD, Irak müdahalesini meşrulaştırmıştır. Irak ise, kitle imha silahlarına sahip olmadığını gösteren 11.807 sayfalık belge, 529 megabaytlık bir dosyayı BM'ye sunmuştur. Fakat ABD Hükümeti, Irak'ın silahları gizlediğini gösteren somut delillere sahip olduğunu belirtmiş ve Irak'ın sunmuş olduğu raporun yanlış olmasından dolayı da BM kararlarını "maddi ihlali" olarak değerlendirmiştir. Sonucunda da 20 Mart 2003 tarihinde İngiltere ile "Irak'a Özgürlük Operasyonu" adı altında işgal gerçekleşmiştir (a.g.e., s. 72 - 75).

Irak işgali konusunda sessiz kalmayı tercih eden GK'ye birçok tepki gösterilmiş, fakat bu tavır ABD'nin eylemlerinden vazgeçmesini sağlayamamıştır. Michael Byers'in de ifade ettiği gibi bu durumun üç alanda değişikliklerin yaşanmasına sebep olabileceği belirtilmiştir:

- "1. Güvenlik Konseyi kararlarının ve antlaşmalarının yorumlanması,*
 - 2. Örfi uluslararası hukuk kurallarının yapılması ve değiştirilmesi ile ilgili kurallar,*
 - 3. Örfi hukukla antlaşmalar arasındaki etkileşimle ilgili kurallar"*
- (Yılmaz, 2009: 103).

Sonuç olarak ABD'nin Irak müdahalesi uluslararası hukuk kurallarına ters düşmektedir. Irak'ın kitle imha silahlarına sahip olması ve bu yüzden de dünya barışını tehdit etmesi kabul edilmiş olsa bile, bu durum ABD'ye meşru müdafaa hakkı tanımamaktadır. Meşru müdafaa hakkına sahip olduğu farz edilse bile, söz konusu bu hakkın aciliyet, orantılılık ve gereklilik koşullarına uygun olması gerekmektedir. Fakat ABD, Afganistan ve Irak müdahalelerinde eylemlerini meşrulaştırmak için uluslararası hukuk kurallarını kendince yorumlayarak, GK'nin dolaylı desteğine bile gereksinim duymadan, tek başına hareket etmiştir. Amacının ise demokrasi veya özgürlük operasyonu olmadığı da Ebu Greyb Hapishanesi'nde Amerikan askerlerinin Iraklı tutuklulara yapmış oldukları işkenceler göstermektedir. BMGK'nin de bu durum karşısında sessiz kalması ve dolaylı olarak ABD'ye destek vermesi etkinliğinin hegemonik bir anlayışa bağlı olduğunu ve bu güç karşısında zayıf bir kurum olduğunu göstermektedir (Yılmaz, 2009: 108).

ABD'nin meşru müdafaa hakkının bir gereği olarak, Afganistan'a karşı gerçekleştirmiş olduğu müdahalenin de yerinde olup olmadığı hala tartışılan konuların başında yer almaktadır. Bu noktada müdahale hukuk açısından değerlendirildiğinde, ABD'nin meşru müdafaa hakkını kullanması için silahlı saldırıya maruz kalarak, sorumlu olduğunu iddia ettiği kişilerin eylemi gerçekleştirdiklerini gösteren delillerin olması gerekmektedir. Aksi takdirde bu durum, intikam için ya da ceza vermek amacıyla gerçekleştirilmiş sayılmaktadır ki bu uluslararası hukuk kurallarına aykırıdır. ABD, eylemlerini BM Antlaşması'nın 51. maddesine dayandırarak İngiltere ile müdahalede bulunmuştur. Fakat her ne kadar ABD'nin saldırılara maruz kaldığını GK onaylamışsa da, Afganistan'a yapılması beklenen müdahaleyi onaylamamıştır. Çünkü BM Antlaşması'nın 51. maddesine göre, "saldıran" ve "saldırılan devletlerin" belli olması gerekmektedir. 11 Eylül olayında ise saldırıya uğrayan devlet ABD iken, saldırıya uğrayan taraf bir "devlet" değil, "terör örgütüdür" (a.g.e., s. 53 – 55).

Bütün bu yaşananlar, stratejiler, dil oyunları ve kıyaslamalar göz önüne alındığında ve Searle'nin "*Kelimeler gerçek dünyaya (tanımlama yoluyla) uydurulur ya da dünya gerçek kelimelere uydurulur*" ölçütüyle kıyaslandığında George W.

Bush'un terörden arınmış bir dünya düzenine bağlı olarak kullanmış olduğu söylemlerin gerçek dünyaya uymadığı sonucuna varılmıştır. Fakat "Haçlı Seferi" çıkışının ardından yapmış olduğu eylemlerle, kendisinin bahsettiği gibi büyük dava anlamında değil, sözlükteki ilk ve genel kullanımıyla dünyayı söze uydurduğu anlaşılmaktadır.

8. SONUÇ

Sıradan bir günün, dünya tarihinde bu kadar büyük bir etki yaratabileceği, ülkelere müdahale hakkını doğurabileceği ve siyaset, hukuk, ekonomi alanlarında var olan kavramları ve sistemleri bu denli şekillendirebileceği 11 Eylül 2001 tarihine kadar rastlanılmamıştır. 11 Eylül 2001 tarihinde ise ABD'ye karşı gerçekleştirilen saldırılar ile yaklaşık on beş yıla tekabül eden bir zaman diliminde bütün bunların yaşanabileceği gözler önüne serilmiştir. Öyle ki, 11 Eylül Saldırılarından sonra "terörle savaş" sloganıyla öncelikle Afganistan'a müdahale edilmiş, sonrasında ise Irak işgal edilmiştir. ABD'nin öncülüğünde Afganistan'a girilmesi ve müdahale edilmesiyle, terörün bitirilmesi hedeflenmiş, bunun için de ABD'de kararnameler çıkartılmış, BM ve GK gibi kuruluşlar uluslararası ilişkilerde önceden bir karar organıyken, artık ABD'nin dediklerini ve taleplerini onaylamak zorunda kalan örgütler haline dönüşmüşlerdir.

Afganistan'ın tekrar şekillendirilmesi ve güvenlik sorununa çözüm getirilmesi adına, "Afgan Ulusal Güvenlik Güçleri" kurulmuş, fakat yine de ülkedeki terör sorununun giderilmesine ve istikrarın sağlanması için kesin bir çözüm bulunamamıştır. Eğitim alanında yapılan değişiklikler ile kız öğrenciler de okula gidebilmiş ve eğitim gören öğrenci sayısı sekiz milyona ulaşmıştır. Siyaset alanında da ilk kez cumhurbaşkanı seçilmiş, anayasa çıkartılmış, fakat ekonomik olarak uluslararası yardım alamayan Afganistan kaos ortamından kurtarılamamıştır. Söz konusu olan bu gelişmelerin yanı sıra, Afganistan'ın tekrar yapılanmasında rol oynayan her ülke, bölgeden geçecek petrol boru hatları konusunda söz hakkına sahip olmuşlar, fakat bu konuda en büyük hak ve söz sahibi ABD olmuştur.

11 Eylül Saldırılarından sonra yaşananlar; önce Afganistan'ın sonra ise Irak'ın işgali hukuksal açıdan değerlendirildiğinde, her ne kadar ABD'nin İkiz Kuleler'ine ve Pentagon'a yönelik saldırılar "saldırı" olarak GK tarafından onaylanmışsa da, ABD'nin Afganistan'a müdahalesini GK onaylamamıştır. Bunun nedeni ise, BM Antlaşması'nın 51. maddesine dayanmaktadır: "saldıran devlet" ve "saldırılan devlet" belli olmak zorundadır. 11 Eylül Saldırılarını gerçekleştirenler ise, ABD'nin belirttiği gibi, bir

devlet değil, bir terör örgütüdür. Ayrıca Irak'ın kitle imha silahlarına sahip olduğu ve bunun dünya barışını ve güvenliğini tehdit eden bir unsur olarak kabul edilmiş olsa bile, bu durum ABD'ye meşru müdafaa hakkı tanımamaktadır. ABD meşru müdafaa hakkına sahip olduğunu düşünse de, söz konusu olan bu hakkın, aciliyet, orantılılık ve gereklilik şartlarına uygun olarak gerçekleşmesi gerekirdi. Fakat ABD, Afganistan ve Irak işgallerinde, eylemlerini meşrulaştırmak için uluslararası hukuk kurallarını kendince yorumlayarak, GK'nin dolaylı desteğine bile gereksinim duymadan, tek başına hareket etmiştir. Ayrıca amaç gerçekten demokratikleşme ya da insan haklarının korunması olsaydı, ABD'nin Irak'tan çok daha geri kalmış ülkelere müdahalede bulunması gerekirdi. Bunların yanı sıra ABD'nin, müttefiki olan İngiltere ile 20 Mart 2003 tarihinde Irak'a girmesi ve ilk iş olarak petrol üretiminin denetimini ele geçirmesi hedefinin zaten ekonomiye dayalı bir amaç olduğunu göstermektedir.

11 Eylül öncesinde ve sonrasında yaşananlar söz-eylem ilişkisi bağlamında incelendiğinde Bush'un "Kötüye Karşı İyi" (Gute gegen das Böse) ve "Terörle Savaş" sloganıyla, milyonlara terörden arınmış, demokrasinin, özgürlüğün ve insan haklarının egemen olduğu bir dünya vaat etmesinin altında ekonomik çıkarların olduğu tespit edilmiştir. Amaca ulaşmak için de dil stratejilerinden, din kaynaklı söylemlerden yararlanılmıştır. Söz - Eylem Kuramı ve kuramın içinde yer alan dil oyunlarının, dil stratejilerinin ve söylem çözümlemesinin de özellikle siyasi alanda bir olayı anlamak, yorumlamak veya tekrar kodlamak açısından ne denli önemli olduğu bir kez daha anlaşılmıştır.

Söz - Eylem Kuramı bağlamında, Bush'un "Haçlı Seferi" olarak bildirimde bulunması ve sonrasında yaşananlar göz önünde bulundurulduğunda kelimenin "isabetli" olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca "Haçlı Seferi" kelimesinin var olabilmesi için dile ihtiyaç duyulduğu ve bu yüzden dile bağımlı kurumsal bir olgu olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu kelime dil-düşünce ilişkisi açısından ele alındığında ise, Bush'un Haçlı Seferi düşüncesinin dil ile şekillendiği ve aktarıldığı sonucuna varılmıştır. Bush'un "Haçlı Seferi" çıkışının ardından yapmış olduğu açıklamada söz konusu kelimeyi "büyük dava" anlamında kullandığını belirtmesi de yine Söz - Eylem Kuramı içerisinde yer alan "dil oyunları" ile ilgili olduğu ve siyasi

arenadaki mevcut “denge”yi korumak adına böyle bir dil oyunundan yararlanmış olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca gerçeklik ile sözcük arasındaki ilişki ele alındığında dünyanın, kelimenin sözlükteki ilk ve genel anlamına uydurulduğu anlaşılmıştır. Yani Bush'un kullanmış olduğu "Haçlı Seferi" kelimesi ve "Anti- Terör Haçlı Seferi" olarak adlandırdığı savaşın, umulduğu gibi terörden arınmış, demokrasinin, özgürlüğün ve insan haklarının olduğu bir dünyayı tanımlamadığı anlaşılmış ve mücadelesinin asıl gayesinin ekonomik çıkarlara dayanan bir "Modern Haçlı Seferi" olduğu sonucuna varılmıştır. Öyle ki tarihte düzenlenen Haçlı Seferleri'nin görünen yüzü Avrupalıların Doğudaki Hristiyan kardeşlerine yardım götürmek ve onları baskılardan kurtararak özgürleştirmek iken, ekonomik çıkarlar nedeniyle IV. Haçlı Seferi'nin Hristiyanlara karşı yapılmış olması bunun en büyük ispatıdır. ABD de demokrasi ve terörizmle savaş sloganlarıyla Ortadoğu'nun kalbine yerleşme imkânı bulmuş ve böylelikle de petrol rezervlerine sahip olarak gelecekteki çıkarlarını koruma altına almıştır. Ayrıca Haçlı Seferleri'nin başlaması için Papa Urbanus'un kullanmış olduğu söylemler ile 43. ABD Başkanı George W. Bush'un söylemleri arasında benzerlikler olduğu tespit edilmiştir.

Bush'un “Teröre Karşı Savaş” (Kampf gegen den Terror) metaforu ile cephesi belli olmayan bir savaş başlattığı ve bu tarz söylemlerinde yer alan metaforlar sayesinde Afganistan ve Irak'ta gerçek anlamda savaş başlamadan önce zihinlerde savaşın başlamış olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca özellikle “Teröre Karşı Savaş” sloganının uluslararası siyasi olayları ifade etmek için kullanıldığı, Bush'un aslında en baştan beri ulus ötesi bir meydan okumaya hazır olduğu gerçeği söylemlerinin analizi ile anlaşılmıştır. Aynı şekilde “Kötüye Karşı Savaş” (Kampf gegen das Böse) metaforunun da rastgele seçilmediği, diğer ulusları ve devletleri iyinin yanında yer almalarını sağlamak ve bunun ahlaki bir eylem olduğuna inandırarak bilinçaltında o şekilde bir kodlama yapmak için kullanıldığı sonucuna varılmıştır. Böylelikle de dil stratejileri adı altında kullanılan metaforların siyaset dilinde ne kadar önemli olduğu bir kez daha anlaşılmıştır.

Başkan Bush, eylemlerini gerçekleştirmeden önce “İrade Koalisyonu” oluşturacağını belirterek vakti geldiğinde bütün ulusların bu koalisyona katılıp katılmama konusunda bir karar vermeleri gerektiğini söylemiştir. ABD tarafından

ortaya atılan bu "İradenin Koalisyonu" aslında yüzyıllar boyunca var olan bir metafora dayandığı anlaşılmıştır. Öyle ki hikâyelerdeki kahramanlar ve onların iradeleri göz önüne alındığında, onlar yargıda bulunma yetkisine sahiptirler. Fakat duygusal insanlar karar verme konusunda zayıf bir tutum sergilemektedirler. Muhafazakâr partilerin anlayışlarına göre de duyguların üstesinden gelinmesi iradenin görevidir. Yani özgür olmak için irade gücünün olması gerekmektedir. Bush da bu tarz söylem ile aslında bilinçaltında özgürlüğü vurgularken, diğer yandan özgürlüğü mümkün kılanın muhafazakâr yani kendi partisi olduğu mesajını vermek istediği sonucuna varılmıştır.

Ayrıca çalışmada dil stratejilerinde önemli bir yer tutan kelime seçimi üzerinde durularak, saldırı sonrası söylemlerde kullanılan “kurban” ve “kayıp” kelimeleri dilbilim açısından yakın mercek altına alınmıştır. Saldırıların ardından yapılan ilk açıklamalarda önce “suç”, “kurban” ve “suçlu” kelimeleri sıklıkla kullanılmış, daha sonra ise bu tarz söylemler yerini “kayıplara” bırakmıştır. Kurban denildiğinde, zihin otomatik olarak ona bağlı olan hak, adalet, savunucu ve cezalandırma gibi kavramları hatırlamaktadır. Kurban kelimesi sadece cezalandırmayı değil, aynı zamanda bu yönde oluşabilecek olası eylemleri de önlemek için gerekli tedbirlerin alınması gerektiğini çağrıştırmaktadır. Dolayısıyla “kurban” ve “kayıp” kelimelerinin rastgele seçilmediği, aralarında algı bakımından farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Bush’un eylemi gerçekleştirenlere “onlar” demesinin ve onları “sürüngen hayvan” olarak ötekileştirmesinin; bir devlet büyüğü olan Saddam Hüseyin’e ilk ismi ile ve “sen” diye hitap etmesinin sebebinin, savaştan önce beyinleri işgal etmek istemesi ile açıklanmıştır. Diğer bir deyişle değerler sisteminde yer alan iyi – kötü ikileminde ötekileştirilenlerin çirkin olan tarafta yer almaları için seçilmiş kelimeler olduğu tespit edilmiştir.

9. KAYNAKLAR

Achcar, Gilbert (2002). *Barbarlıklar Çatışması*, (Çeviren: Diren Kahrıman). İstanbul: Everest Yayınları

Adalı, Oya (2003). *Anlamak ve Anlatmak*. İstanbul: Pan Yayıncılık

Akın, Tuğba (2011). *Haçlı Seferleri ve Doğu Hristiyanları*, Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa

Aksan, Doğan (1982). *Dilbilim Seçkisi (Günümüz Dilbilimiyle İlgili Yazılardan Çeviriler)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları,

Aksan, Doğan (1998) *Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Semih Ofset Yayıncılık

Aksan, Doğan (2009) *Anlambilim - Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*, Ankara: Engin Yayınevi,

Arendt, Hannah (2011). *Totalitarizmin Kaynakları - 2 Emperyalizm*, (Çeviren: Bahadır Sina Şener). İstanbul: İletişim Yayınları,

Arı, Tayyar (2004). *Irak, İran ve ABD Önleyici Savaş, Petrol ve Hegemonya*. İstanbul: ALFA Basım Yayım Dağıtım

Arslan, Erol (2013). *Avrupa Birliği'nin Terörizmle Mücadelesinde 11 Eylül Saldırılarının Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Austin, John Langshaw (2009). *Söylemek ve Yapmak- Harvard Üniversitesi 1955 William James Dersleri* (Çeviren: R. Levent Aysever). İstanbul: Metis Yayınları

Bayrav, Süheyla (1969). *Yapısal Dilbilimi*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi

Bektaş, Buket (2007). *11 Eylül 2001 Terörist Saldırısı neticesinde ABD'nin Güvenlik Algılamalarındaki Değişiklik*, Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Bilgen, Mustafa (1997). *Kreuzzüge in der Deutschen und Türkischen Literatur, eine Vergleichende Untersuchung über die Romane von Wolfgang Hohlbein und Mustafa Necati Sepetçioğlu*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

Borradori, Giovanna (Hazırlayan) (2008). *Terör Günlerinde Felsefe- Jürgen Habermas ve Jacques Derrida ile Diyaloglar* (Çeviren: Emre Barca). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Bubenhof, Noah (2009). *Sprachgebrauchsmuster. Korpuslinguistik als Methode der Diskurs- und Kulturanalyse (Sprache und Wissen)*. Berlin: De Gruyter Verlag

Chomsky, Noam ve Vltchek, Andre (2014). *Batı Terörizmi Hiroşima'dan İnsansız Hava Araçlarına*. İstanbul: Bgst Yayınları

Chomsky, Noam (2014). *Dil ve Zihin* (Çeviren: Ahmet Kocaman). Ankara: Bilgesu Yayıncılık

Çora, Nazmi, A. (2008). *Uluslararası Terörizm ve Failleri*. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları

Demir, Zerrin (2008). *Bir Dini Söylem Analizi (Psikolojik bir Yaklaşım)*, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas

Demirdaş, Ali (2009). *11 Eylül Sonrası Türk Amerikan İlişkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta

Demirkent, Işın (1997). *Haçlı Seferleri*, Dünya Yayıncılık, İstanbul

Duruoğlu, Tuba (2003). *Haber Yapmada İdeoloji Etkeni: 11 Eylül Terör Olayı Örneği Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Erdin, Murat (2014). *11 Eylül Saldırıları ve İslamofobi: ABD ve Avrupa'da Görülen İslam Karşıtı Eylem ve Hareketlerin Nedenleri ve Sonuçları*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Erkman Akerson, Fatma (2008). *Dile Genel Bir Bakış Türkçe Örneklerle* İstanbul: Multilingual

Erol, Can (2012). *Yeni Medyada Nefret Söylemi ve Fanatizm: Video Paylaşım Sitelerinde Nefret Söylemi Analizi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Erol, Fatma Tuğçe (2013). *11 Eylül 2001'den Günümüze Türk- Amerikan ilişkileri ve ABD'nin Türk Dış Politikasına Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Fleischer, Wolfgang, Helbig, Gerhard und Lerchner Gotthard (Hrsg.) (2001). *Kleine Enzyklopädie- Deutsche Sprache*. Frankfurt: Europäischer Verlag der Wissenschaften

Girnth, Heiko (2002). *Sprache und Sprachverwendung in der Politik – Eine Einführung in die linguistische Analyse öffentlich – politischer Kommunikation*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag

Güçlü, Abdülbaki, Uzun Erkan, Uzun Serkan ve Yolsal, Hüsrev Ü. (2008), *Felsefe Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları

Günay, Doğan, V. (2013). *Söylem Çözümlemesi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim

Güngör, Nazife (2011). *İletişime Giriş*. Ankara: Ekinoks Yayın Dağıtım

Haya, Babor (2014). *Uluslararası Alanda 11 Eylül Sonrası Afganistan*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya

Hayakawa, S. I. (1964). *Semantik, Sprache im Denken und Handeln* (Çeviren: Günther Schwarz). Darmstadt, Darmstätter Blätter Verlag

Institut für Auslandsbeziehungen. (2004). *Der Westen und die islamische Welt- Eine muslimische Position*. Stuttgart: ifa

Kaleli, Emrullah (2011). *Haçlı Seferleri Zamanında Bizans ve Batılılar*, Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta

- Kalender, Ahmet (2005). *Siyasal İletişim Seçmenler ve İkna Stratejileri*. Konya: Çizgi Kitapevi
- Kıran, Zeynel. ve Eziler Kıran, Ayşe (2013). *Dilbilime Giriş (Dilbilgisinden Dilbilime)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Kılıçaslan, Emine (2008). *Siyasal İletişimde İdeolojik Dil*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne
- Kraus, Wolfgang (1975). *Kultur und Macht – Die Verwandlung der Wünsche*. Wien: Europa Verlag
- Laçiner, Sedat (2004). *Irak Küresel Meydan Savaşı ve Türkiye*. Ankara: Roma Yayınları
- Ladin, Usame Bin (2014). *Cihad Menhecine Dair*. İstanbul: Ravza Yayıncılık ve Matbaacılık
- Lakoff, George ve Wehling, Elisabeth (2009). *Aufleisen Sohlen ins Gehirn, politische Sprache und ihre heimliche Macht*. Heidelberg: Carl - Auer Verlag
- Lakoff, George ve Johnson, Mark (2011). *Leben in Metaphern – Konstruktion und Gebrauch von Sprachbildern*. Heidelberg: Carl – Auer Verlag
- Lull, James (2001). *Medya İletişim Kültür* (Çeviren: Nazife. Güngör). Ankara: Vadi Yayınları
- Macit, Nadim (2010). *Dünya - Dil Sistemi ve Dini Söylem - Laik - Demokratik Sistem ve Teoloji* Ankara: Sarkaç Yayınları
- Mahdi, Chaten (2009). *II. Körfez Savaşından Sonra Irak Ekonomisi ve Irak Petrollerinin Irak Ekonomisindeki Yeri ve Geleceği*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırma Enstitüsü, İstanbul
- Mayor, Michael (2012). *Longman Dictionary of Contemporary English*, China

Nisan, Fatma (2012). *Siyasal Söylemin ve İdeolojilerin Gazete Karikatürlerinde Yeniden Üretimi (Örnek Olay 1982 ve 2010 Anayasa Referandum Süreci)*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

Okutucu, Şerife Eda (2014). *Pragmatics of Meaning*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta

Oskay, Ünsal (1992). *İletişim ABC'si*. İstanbul: Simavi Yayınları

Öztürk Dağabakan, Fatma (2012). *Yalanın Dildeki Gerçeği*. Konya: Çizgi Kitapevi Yayınları

Öztürk, Levent (1994). *Haçlı Seferleri' ne Kadar Abbasiler Döneminde Hristiyanlar (132 - 488 / 750 - 1095)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Panfilov, Vladimir Z. (1974). *Wechselbeziehungen zwischen Sprache und Denken*, (Çeviren: Barbara Meier). Berlin: Max Hueber Verlag

Polat, İrfan (2006). *11 Eylül Terör Saldırıları ve Amerika Birleşik Devletlerinin Afganistan Müdahalesi*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta

Polat, İbrahim Ethem (2004). *Arap Edebiyatında Haçlı Seferleri*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Pöppel, Ernst (1997). *Grenzen des Bewußtseins – Wie kommen wir zur Zeit, und wie entsteht Wirklichkeit?* Regensburg: Insel Verlag

Ricoeur, Paul (2000). *Söz Edimleri Kuramı ve Etik* (Çeviren: Atakan Altınörs). Bursa: Özal Matbaası

Runciman, Steven (2008). *Haçlı Seferleri Tarihi - III. Cilt*, (Çeviren: Fikret Işıltan).Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları

Russell, Bertrand (2013). *Anlam ve Doğruluk Üzerine* (Çeviren: Ezgi Ovat). Ankara: Bilgetek Basın Yayın Matbaacılık

Sakinç, Mustafa Erdem (Hazırlayan) (2004). *11 Eylül'den Afganistan'a ABD İmparatorluğu*. Ankara: Ütopya Yayınları

Saydam, Oktay (2006). *Möglichkeiten und Grenzen der Sprechakttheorie zur Analyse und Interpretation von literarischen Texten - am Beispiel der Werke von Bertolt Brecht*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Schlieben – Lange, Brigitte (1978). *Soziolinguistik Eine Einführung*. Stuttgart, W. Kohlhammer Verlag

Searle, John. R. (2011). *Söylemek ve Anlatmaya Çalışmak* (Çeviren: R. Levent Aysever). Ankara: Bilgesu Yayıncılık

Searle, John. R. (2000). *Söz Edimleri Bir Dil Felsefesi Denemesi* (Çeviren: R. Levent Aysever) Ankara: Ayraç Yayınevi

Searle, John. R. (2005). *Toplumsal Gerçekliğin İnşası* (Çevirenler: Muhittin Macit ve Ferruh Özpilavcı) İstanbul: Litera Yayıncılık

Shalom, Stephen, R. (Editör) (2007). *Tehlikeli Güç - ABD'nin Dış Siyaseti ve Ortadoğu- Terör, Demokrasi, Savaş ve Adalet Üzerine Diyaloglar* (Çeviren: Yavuz Alogan) İstanbul, İthaki Yayınları

Şahenk, Senem Seda (2009). *Avrupa Dil Portfolyosu Çerçevesinde İlköğretim Yabancı Dil Öğretmenlerinin Yabancı Dil Becerileri Yeterlilik Algıları ile Sınıfta Dil Kullanma Sıklıkları Arasındaki İlişki*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Şener, Ayşin (2005). *EU Disunity Vs. The US Hegemony: Different Foreign Policy Approaches Of The EU Members On The Event of the Iraq War*, Yüksek Lisans Tezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir

Taşkın, Tayfun (2010). *11 Eylül Saldırıları Sonrası ABD Dış Politikasında Ortadoğu ve Türkiye - ABD İlişkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne

Turhan, Mehmet (2010). *Siyaset ve Anayasa* (3. Baskı). İstanbul: Gündoğan Yayınları

Türkkahraman, Mimar ve Köten, Esra (Editörler) (2013). *Siyaset Sosyolojisi* (1. Baskı). İstanbul: Lisans Yayıncılık

Uygur, Nermi. (2012). *Kuram-Eylem Bağlamı - Çözümleyici Bir Felsefe Denemesi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Vardar, Berke (2001a). *Dilbilim Yazıları*, İstanbul: Multilingual

Vardar, Berke (2001b). *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*. İstanbul: Multilingual

Vardar, Berke (1968). *Dilbilim Sorunları*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınları

Yıldırım, Hayri (2011). *Sömürgeci Batının Barbarlık Tarihi II*. Cilt (2. Baskı). İstanbul: Kum Saati Yayınları

Yılmaz, Maide (2009). *11 Eylül Saldırıları Sonrası Amerika Birleşik Devletleri'nin Afganistan ve Irak Müdahaleleri ve Uluslararası Hukuk*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu

Yılmaz, Recep (2008). *Toplumsal Gerçekliğin Kurulumunda Gazetelerin Edimsözel Etkileri*, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli

Makaleler:

İlkhan, İbrahim. (2003). *Siyasilerin Dil Serüveni Üzerine*, III. Dil, Yazın ve Deyişbilim Sempozyumu Bildirileri, Eskişehir, 286

Kayayerli, Müjdat. (2006). *Siyaset Dilinde Söylem Analizleri*, Uluslar Arası V. Dil, Yazın, Deyişbilim Sempozyumu, Ankara, 554

İnternet Kaynakları:

Çelikkan, Murat (02.04.2003). Savaş İngilizlere Uzak Değil. Radikal, <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/murat-celikkan/savas-ingilizlere-uzak-665494/>,

Erişim Tarihi: 12. 12.2015

Hoyng, Hans ve Spörl, Gerhard (17.02.2003). Kriegs aus Nächstenliebe. Der Spiegel. <http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-26383998.html>, Erişim Tarihi: 15.10.2013

Milger, Peter Clash of Civilizations, <http://www.klont-jesus-nicht.de/einleitung.htm>, Erişim Tarihi: 14.01.2014

Schwabe, Alexander (26.11.2002). Bushs neue Behörde: Das Anti-Terror-Monstrum. Der Spiegel, <http://www.spiegel.de/politik/ausland/bushs-neue-behoerde-das-anti-terror-monstrum-a-224358.html>, Erişim Tarihi: 15.10.2013

Şen, Abdulkadir (19.03.2013). <http://www.pressmedya.com/dosya/6266/irak-dosyasi-2-bolum.html>, Erişim Tarihi: 15.01.2014

(Şubat 23) Bush ve Blair' dan Saddam' a Gözdağı, <http://arsiv.ntv.com.tr/news/66398.asp#BODY>, Erişim Tarihi: 17.01.2014

(18.09.2001).“Wir werden einen Kreuzzug führen” Kampf gegen Terroristen wird verschärft”,<http://www.welt.de/print-welt/article476489/Wir-werden-einen-Kreuzzug-fuehren-Kampf-gegen-Terroristen-wird-verschaerft.html>, Erişim Tarihi: 15.01.2014

(17.09.2001). “Bush’tan “Haçlı Seferi” Yakıştırması”, <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=16285>, Erişim Tarihi: 14.01.2014

(12.09.2001). “Powell ‘Kaynaklarını kurutacağız’”, <http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2001/09/12/27475.asp>, Erişim Tarihi: 15.01.2014

<http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2004/04/19/445305.asp>, Erişim Tarihi: 10.02.2014

(19.04.2004) "Wahlkampf: Bush spricht erneut von "Kreuzzug" gegen den Terror,
<http://www.spiegel.de/politik/ausland/wahlkampf-bush-spricht-erneut-von-kreuzzug-gegen-den-terror-a-295911.html>, Erişim Tarihi: 15.10.2013

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Ayşegül Aycan SOLAKER
Doğum Yeri:	İZMİR
Doğum Tarihi:	14.03.1988
Medeni Durumu:	Bekar
Öğrenim Durumu	
Derece:	Okulun Adı:
İlköğretim:	Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu (İZMİR)
Ortaöğretim:	Cumhuriyet İlkokulu (DENİZLİ)
Lise:	Acıpayam Yabancı Dil Ağırlıklı Lise (DENİZLİ)
Lisans.	Selçuk Üniversitesi (KONYA)
Yüksek Lisans.	Selçuk Üniversitesi (KONYA)
Becerileri:	Almanca, İngilizce
İlgi Alanları:	Siyaset, Dilbilim, Edebiyat, Tiyatro
İş Deneyimi: (Doldurulması isteğe bağlı)	2011 – 2013: Okutman Selçuk Üniversitesi 2014 - ... : Araştırma Görevlisi Cumhuriyet Üniversitesi
Aldığı Ödüller: (Doldurulması isteğe bağlı)	
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar: (Doldurulması isteğe bağlı)	Prof. Dr. Yılmaz KOÇ Yrd. Doç. Dr. Yağmur KÜÇÜKBEZİRCİ
Tel:	05071401246
Adres:	Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü SİVAS

İmza:

